

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ
Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi

ÇORUM BELEDİYESİ
Strateji Geliştirme Müdürlüğü

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÇORUM' DA SAĞLIK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

SONUÇ RAPORU

ARAŞTIRMA PROJESİ

Proje Yöneticisi

Doç. Dr. Adem İlkay Diken

Çorum – 2019

ÖNSÖZ

“Tarih, okuyan kimsenin kabiliyetine göre, yol gösteren bir kılavuzdur.”

J J ROUSSEAU

Bu araştırmanın başlamasına neden olan olay Adnan Bey ile iki ameliyat arasında yaptığımız bir konuşmaydı. Önceki başhekimin adını hatırlayamadık ve bize göre çalıştığımız kurumda daha eski olan birine sorduk. O da ancak son dört başhekimi hatırladı. Daha önceki dönemlerde kimlerin görev yaptığını bir türlü bulamadık. Konu hakkında merakımız artarken, ilginç bir şekilde 2000’lerin başlarında yürürlüğe giren bir yönetmelikle, resmi kurumlarda önceki kurum amirlerinin (başhekimlerin) resimlerinin olduğu bölümlerin kaldırıldığını öğrendik. Haliyle kurumsal tarihi öğrenmek adına daha derin bir araştırma yapmamız gerekecekti. Bu sırada dikkatimizi çeken “Çorum için bir projem var” organizasyonu bize harekete geçmek adına gerekli motivasyonu sağladı ve Çorum’da sağlık hizmetlerinin gelişim sürecini konu aldığımız projemiz başladı.

Bu çalışma zamanla yoğun cerrahi programı, akademik çalışmalar, toplantılar ve nöbetlerimiz sırasında bizler için nefes alacak bir alan haline geldi. Yaptığımız onlarca söyleşi, arşiv taramaları ve kütüphane araştırmalarından çok şey öğrendik. Kimi zaman geçmişe bakarak eski doktorların işlerinin çok kolay olduğu, hatta hayatın çok kolay olduğu düşüncesinin bir yanılsama olduğunu fark ettik. Aslında insanlık doğası kadar eski olan gelişim mücadelesi her dönemde bir şekilde mevcuttu. 1980’lerde doktor sayısının yetersizliği nedeniyle tüm gün ameliyat yapıp gece acilde duracak kimse olmadığından orada nöbet tutan Çorumlu cerrahlar da bu mücadeleyi veriyorlardı. 1995’de endoskopik yöntemlerin bir salgın gibi yayılması sırasında yine Çorumlu cerrahlar kısıtlı imkanlarla teknolojik gelişmelerden kendi paylarına düşeni alma mücadelesindeydiler. Kolera salgını sırasında Dr. İlhan Gürel ve Dr. Mithat Cerit bakanlığın takdirine şayan olacak kadar etkin bir mücadele vermekteydi. Gayretleri sayesinde asgari zararlar bu salgın bertaraf edildi. Bu şekilde birçok örnek var. Bu araştırmamız sırasında elimizden geldiğince bu gelişim ve mücadele sürecini sizlere sunmaya çalıştık. Rousseau’nun dediği gibi tarihimiz eğer biz yeterince kabiliyet gösterdiğimiz takdirde parlak geleceğe uzanan kılavuzumuz olabilir.

Ben bu araştırma sonucunda ortaya çıkan eseri çoğu zaman meslek tanımlarının dışında kalan işleri dahi özveriyle yapmak zorunda kalan, çalışkan, cefakar ve vatansever tüm sağlık emekçilerine ithaf ediyorum. Bu çalışmanın Çorum bünyesinde kurumsal hafızaların kaybedilmemesi adına bir farkındalık yaratmasını umuyorum.

Doç. Dr. Adem İlkay Diken

YAZARLARIN ÖZGEÇMİŞLERİ

Doç. Dr. Adem İlkyay Diken

1982 yılında Van'da doğdu. İlköğretimini Kars'da, liseyi ise Muğla'da tamamladı. Üniversiteye giriş sınavında Muğla il birincisi olarak, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesine yerleşti. 2006 yılında Tıp Doktoru oldu. Aynı yıl Ankara Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesinde Kalp ve Damar Cerrahisi ihtisasına başladı. 2012 yılında uzman doktor olarak mecburi hizmetle Çorum Devlet Hastanesinde göreve başladı. İl bünyesinde ilk defa yapılacak olan açık kalp ameliyatları için ameliyathane ve yoğun bakım kurma çalışmalarını yürüttü ve aktif olarak açık kalp ameliyatlarını başlattı. Günümüze kadarki süreçte yaklaşık 1500 açık kalp cerrahisi ameliyatının yapılmasına katkı sağladı. Bu bağlamda Valilik Başarı Ödülüne layık görüldü. 2013 yılında Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesinde Yardımcı Doçentliğe atandı. 2017

yılında girdiği doçentlik sınavını başarıyla vererek Doçent ünvanı aldı. Bu süreçte KVC Klinik Sorumluluğu, KVC Anabilim Dalı Başkanlığı, KVC Yoğun Bakım Sorumluluğu, Türk Kalp ve Damar Cerrahisi Derneği Kapak Hastalıkları Çalışma Grubu genel sekreterliği gibi görevlerde bulundu. Alanında yayımlanmış 73 bilimsel yayını, 54 kongre bildirisi, 13 kitap bölümü, 1 kitap editörlüğü bulunmaktadır. Birisi SCIE indeksli olmak üzere iki bilimsel süreli yayının yardımcı editörlüğünü sürdürmekte ve birçok bilimsel derginin danışma kurulunda yer almaktadır. Doç. Dr. Özlem Erçen Diken ile evli olup, 2 erkek çocuğu babasıdır.

Doç Dr. Adnan Yalçinkaya

1979 yılında Antalya’da doğdu. İlk, orta ve lise öğretimini Antalya’da tamamladı. 1997 yılı üniversiteye giriş sınavında, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesine yerleşti. 2005 yılında mezun oldu. Aralık 2005’de Ankara Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesinde Kalp ve Damar Cerrahisi ihtisasına başladı. Mayıs 2012 yılında uzman doktor olarak mecburi hizmetle Çorum Devlet Hastanesinde göreve başladı. İl bünyesinde ilk defa yapılacak olan açık kalp ameliyatları için ameliyathane ve yoğun bakım kurma çalışmalarını yürüttü ve aktif olarak açık kalp ameliyatlarını başlattı. Günümüze kadar geçen süreçte yaklaşık 1500 açık kalp cerrahisi ameliyatının yapılmasına katkı sağladı. Bu bağlamda Valilik Başarı Ödülüne layık görüldü. 2013 yılında Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesinde Yardımcı Doçentliğe atandı. Kasım 2017 yılında girdiği doçentlik sınavını başarıyla vererek Doçent ünvanı aldı. Bu süreçte KVC Klinik Sorumluluğu, KVC Anabilim Dalı Başkanlığı, gibi görevlerde bulundu. Fizyoterapist Neşe Yalçinkaya ile evli olup, 3 çocuk babasıdır

İÇİNDEKİLER

- 1- HİTİTLER DÖNEMİNDEN CUMHURİYET DÖNEMİNE KADARKİ SÜREÇTE SAĞLIK HİZMETLERİ
- 2- CUMHURİYET SONRASI SAĞLIK HİZMETLERİ
  - a. TARİHSEL PERSPEKTİFTE SAĞLIK HİZMETLERİNİN GELİŞİM SÜRECİ
  - b. CUMHURİYET SONRASI SAĞLIK HİZMETLERİNİN ORGANİZASYONU
- 3- ÇORUM TABİP ODASI
- 4- SAĞLIK BİRİMLERİ VE TARİHÇELERİ
  - a. DEVLET HASTANESİ
  - b. GÖĞÜS HASTALIKLARI HASTANESİ
  - c. SSK HASTANESİ DÖNEMİ
  - d. DOĞUM VE ÇOCUK BAKİMEVİ
  - e. HİTİT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
  - f. AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI MERKEZİ
  - g. ÇORUM ÖZEL HASTANESİ
  - h. ELİTPARK HASTANESİ
  - i. 112 ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ
- 5- HASTANELERDEKİ TIBBİ BÖLÜMLER VE GELİŞİM SÜREÇLERİ
  - a. KALP VE DAMAR CERRAHİSİ
  - b. KARDİYOLOJİ
  - c. GÖĞÜS HASTALIKLARI
  - d. GENEL CERRAHİ
  - e. GÖZ HASTALIKLARI
  - f. ÜROLOJİ
  - g. KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM
  - h. ORTOPEDİ
  - i. ANESTEZİ VE REANİMASYON
- 6- ÇORUM'DA SAĞLIK HİZMETLERİNE YÖN VERMİŞ KİŞİLER
  - a. BEDRİ BİLGİNER
  - b. FERDANE BOZDOĞAN (ERBERK)
  - c. HASAN ZAİM UZEL

- d. AKİF TEVFİK BEY
- e. PERTEV KALELİOĞLU
- f. İLHAN GÜREL
- g. RIFAT PATIR
- h. REHA METİN ALKAN
- i. METE DOLAPÇI
- j. MUSTAFA PAÇ
- k. KERİM ÇAĞLI
- l. YUSUF KARAVELİOĞLU
- m. ÖMER SOBACI
- n. İHSAN DEMİRBAŞ
- o. TAHİR MANTI
- p. FATİH KARADAĞ
- q. ŞÜKRÜ TOKATLIOĞLU
- r. EROL UYSAL
- s. MEHMET ŞANLI
- t. MURAT ÇALBIYIK
- u. DERVİŞ ÇELİK
- v. REYHAN ÇELENK
- w. AYFER CERİT
- x. MİTHAT CERİT
- y. VAHİT DEMİRAN
- z. MEHMET ÇAĞLAR
- aa. KELİME ÖZŞEN

7- GÜNCEL PERSONEL, ALTYAPI VE TEKNİK ENVANTER BİLGİSİ

8- YORUM

1- HITLER DÖNEMİNDEN CUMHURİYET DÖNEMİNE KADARKİ SÜREÇTE SAĞLIK HİZMETLERİ

HİTİTLİLERDE TIP

M.Ö. 2000 yılında Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya gelen Hititliler M.Ö. 1800'lerde Anadolu'daki krallıkları egemenlikleri altında toplamışlar ve bütün kültürleri bünyelerinde eriterek yeni bir kültür oluşumunu sağlamışlardır.

Hititliler üzerine yapılan araştırmalarda bilim adamları Hititlilerin tıp dünyasına hiçbir şey katmadıkları kanısındadırlar. 22 adet Hitit saray arşivinden çıkan tıbbi tabletten çok fazla bir bilgi elde etmek mümkün değildir. Aynı dönemde yaşayan Mısırlılar ve Mezopotamya tıbbi Hititlilerden daha gelişmiştir. Yalnız son zamanlarda elde edilen bulgularla Hititlilerin Babillilerden tıbbi bilgileri kopya ettikleri ve kendi kültürleri ile bu bilgileri yoğurdukları görülmektedir. Bazen de Mısır ve Babil tıbbi Hititlilerden ileri olduğu için saray mensupları için bu ülkelerden hekimlerin davet edildiği görülmektedir. Hint-Avrupa dillerinde tıp "medicus" sözcüğünün kökü "med" görülürken Hititlilerde tıp sözcüğü veya köküne ait herhangi bir kelime bulunamamıştır. Ayrıca doktorluğu belirten bir sözcükte yoktur.

Erken devir Hint – Avrupa kavimlerde tıp bilimine baktığımızda, tedavi yöntemlerinin toplumun hakim olan uğraşı alanlarına göre üç sınıfa ayrıldığını görürüz:

- 1 — Din ve dolayısı ile rahiplerin hüküm sürdüğü toplumlarda büyü ile tedavi
- 2 — Savaşçı toplumlarda "bıçakla" tedavi, yani cerrahi tedavi.
- 3 — Tarımla uğraşan toplumlarda şifalı otlarla tedavi.

Hitit tıbbını bu kategorilerden birine sokmak gerekirse bunun , tarımla uğraşan bir toplum olarak şifalı otlara ve dinin sosyal yaşamda büyük etkisi olduğundan , büyü ile tedavinin yer tuttuğunu görürüz. Hititlilerin tıpta geldiklerin en önemli nokta, hastalık bölgesinden uzaklaşarak bulaşmadan korunmaya çalışmak olduğu görülmektedir. Savaşçı bir millet olmalarına rağmen Hitit metinlerinde cerrahinin yerinin olmadığını görürüz. Hititlilerde doktorluk olmadığı için bu mesleğe şifacılık demek doğru olur kanaatindeyiz.

Hititlilerde şifacılık önemli yer tutmaktadır . Bu şifacılar büyücülük ve katiplik de yaparlar . Şifacıların ne tür bir eğitimden geçtikleri henüz tespit edilememişse de , usta- çırak ilişkisi içinde yetiştikleri tahmin edilmektedir . Şifacı ücretleri , hastanın yarasının hafif veya ağır olmasına, maddi durumuna ve sosyal yapısına göre tespit edilerek kanunlarda belirtilmiştir . Mesela, hür bir kişinin yarasını iyileştiren hekime 10, kölenin yarasını iyileştiren hekime 2 Şekel gümüş verileceği kayıtlıdır . III. Hattuşili döneminde yaşamış Mitannamuwa başkatip, şifacı ve devlet adamı sıfatlarına sahiptir. Hatta kıralı çocukluğunda bir illetten kurtarmıştır. Kralın tedavi edileceği durumlarda şifacılar fal ile belirleniyorlardı. Mahkeme tutanaklarında şifacıların isimlerine rastlanmaktadır. Şifacıların devlet tekelinde mi yoksa özel mi çalıştıklarına dair bilgiler elimizde mevcut değildir. Ama kayıtlardan elde ettiğimiz bilgilerden,

kasten yaralama gibi durumlarda şifacılar tedavinin ücretini yaralayandan alıyorlardı. Şifacıların haklı hizmetinde çalıştıklarına dair bilgi bulunmamaktadır.

Hastalıklar Hitit inancında tanrı elinin dokunmasıyla oluyordu. Hitit tabletlerinde yer alan bir fal metninde geçen “eğer tanrı bir insane kızarsa onu hastalandırır” ifadesi bu inancın yansımasıydı. Bilindiği gibi Hititliler çok tanrılı bir dine inanıyorlardı . Sağlık tanrıçası Kamruşepa, göz tanrısı Şakuvaşşa , kulak tanrısı İştamanaşşa , doğurganlık bahşeden ve düşmanları cinsel yönden yetersizleştirerek kadın haline getiren aşk ve cinsellik tanrıçası Şauska ile insanları hastalandıran İşhara , Lelwani, Şulinkatte, topluma bulaşıcı hastalıklar salan Yarri gibi zararlı cinler Hitit tıbbında önemli rol oynayan tanrılardı . Hastalıkların tanrılar ve kötü ruhlarla ilişkili olduğuna inanıldığı için bazı hastalıklar onların isimleriyle anılıyordu . Ayrıca Hitit tıbbi tabletlerinde , sarılık, sara, kansızlık, öksürük, bel soğukluğu , cüzam, baş dönmesi, katarakt, göz kanaması, ağız kokması, hıçkırık gibi 40’a yakın hastalığın adı geçmekte ve çeşitli bitkisel ilaçlar tavsiye edilmektedir.

Hititliler Anadolu’ya gelmeden önce büyü ile ilgili ciddi bir bilgileri yoktu. Hititliler Mezopotamya halklarının kültürleriyle tanıştıktan sonra bu batıl inançlara ilgi göstermeye başladılar. Bu ilgi o zamanlar Anadolu yerlisi olan Hurriler gibi büyü uzmanlarının gözünden kaçmadı. Zaman içinde Hitit krallarının büyücülere ilgisi ve cömert davranmaları bu işi itibarlı hale getirmeye başladı. Büyünün en yaygın olarak kullanıldığı alanlardan birisi sağlıktı ve büyü ilkel tıbbın işlevini yürütüyordu . Hastalıkların tabiatüstü güçlerle meydana geldiklerine inanılıyordu. Her gelen büyü uzmanı kendi bölgesinde yüzyıllar boyu derlenmiş olan büyü ve tıpla ilgili ampirik deneyimler inancını da beraberinde getiriyordu. Büyücülük zaman içinde evrilerek sistematik bir hal almış ve hazır büyü reçeteleri zinciri oluşturulmuş ve büyük bir arşiv kurulmuş. Reçetelerin her birince büyü uzmanının adı yazılıdır ve zamanında patentleri alınmıştır. Bu tarihte bir ilktir. Öye ki, bu reçetelerin içindeki metinlerde “... Hastanın ismiyle doldurun” ibaresinin yer aldığı görülmektedir. Bu büyücülüğün ne kadar modernleştiği ve şablona döküldüğünün göstergesidir. Büyü kullanmada esas unsur insan olduğu için yaşam ve insan sağlığı en başta tutulmuştur. Tıpla büyü arasındaki ilişki Hititler dinle büyü arasındaki ilişkiden daha yoğundur. Örneğin kral II. Mursili çıktığı bir seferde yüz felci olmuş büyü ile tedavi edildiği kitabelerde yazılmaktadır.

Hititlilerde hastalar, tanrıların rüyalarına girip hastalıklara sebep olan günahlarını söylemeleri için dua ederlerdi. Hasta organın köpeğe yalıtılması veya hastadan alınıp toprağa gömülmesi; hasta organa karşılık, bir hayvanın aynı organının pişirilip yenmesi; çeşitli bitkilerle karıştırılmış köpek pisliğinin hastanın vücuduna sürülmesi ; rahip tarafından hastanın yanından kuş uçurulması ; hastalığın boğa , eşek, koyun, keçi, fare, insan ve oklara (günah keçisi) aktarılarak düşman ülkelere kovalanması gibi büyüsel işlemler uygulanırdı.

Hititliler karşılaştıkları sağlık sorunları için büyü yöntemlerinin yanında doğada bilinen şifalı bitkileri en iyi şekilde kullanarak çözüm yolları aramışlar ve zamanın şartlarına göre modern bir şekilde gidermeye çalışmışlardır. Bitkiler kimyasal yapılarından ziyade içlerinde var olduğuna inanılan sihirli güçten dolayı kullanılırdı. Hititliler adamotu, defne, günlük, kimyon,

kişniş,nane, safran, banotu gibi bitkileri kullanmışlardır. Tıpta geldikleri en önemli nokta ise hastalık bölgesinden uzaklaşarak bulaşmadan korunmaya çalışmak olmuştur.

Hititler zamanında en tehlikeli hastalıklar salgın hastalıklardı. Veba, sıtma ve kolera gibi hastalıklar dönem dönem salgın şeklinde görülmüş ve devleti ve toplumu zayıflatmıştır. Bu salgınların en büyüğü M.Ö. 1370-40 yılları arasında iktidarda olan I. Şuppiluliuma döneminde olan ve 20 yıl süren veba salgınıdır . Bu durumlarda bazen önlemler alıp , hastalıklardan korunma yerine, hastalık nedeni olarak pisliğin “günah keçisi” dediğimiz bir hayvana (keçi, koyun, eşek, boğa, fare ve tutsak insanlar) büyü yöntemleriyle yüklenmesi ve onun düşman ülkesinin içine kovalanması tercih edilmiştir.

Hititlerde hijyen kavramı daha çok toplumunun yüksek tabakasında kendisini göstermektedir ve bu kesim temizlik kaidelerine uymaya önem verirdi. Krala yiyecek hazırlayanların saç ve tırnaklarının kısa, giysilerinin temiz olması istenir, saray mutfağının temizliğine çok önem verilirdi. Umuma ait su kaynaklarını kirletenler kanun gereği cezalandırılırdı.

ROMA DÖNEMİNDE TIP

Bir dönem Doğu Roma imparatorluğuna ev sahipliği yapmış Çorumda sağlık hizmetlerine dair veriler neredeyse hiç yoktu. Çorum bölgesi Doğu Roma döneminde Nikonya ismiyle anılıyordu. Bir Roma kültürü olarak hamam (temizlenme ve tedavi merkezi olarak) kalıntılara az da olsa rastlanmaktadır. Genel olarak bakıldığında Doğu Romanın Batı Romaya göre bilimde biraz daha ileri seviyede olduğu görülmektedir. Doğu Roma antik, Mısır ve Mezopotamya tıp bilgilerinin sonraki devirlere taşınmasında büyük rol oynamıştır. Doğu Roma’da hekim olabilmek için şu şartların yerine getirilmesi istenmiştir : ders almış olmak ; uzun süre pratik yapmış olmak ; devrin büyük hekimlerinin karşısında yapılacak teorik ve pratik imtihanlarda başarılı olmak; serbestçe hekimlik yapabileceğine dair bir vesikaya sahip olmaktı. Doğu Romada şehirlerde merkezi yönetime bağlı çalışan hekimler vardı. Bunun yanında askerlikten ve vergiden muaf olan gezici hekimlerde bulunurdu. Hekimlerin ücretleri kanunlarla belirlenmiştir. Mesela, II. Theodosius [401-50] tarafından derlenmiş, 321-428 yılları arasında çıkarılmış kanunların tamamını ihtiva eden Bizans Kanun Kodeksi’nin De Medicis et Professibus başlığı altındaki 13. bölümünün 3. kısmındaki 19 kanunun 17’si hekimlerle ilgilidir. Doğu Romada hastaların barındırılması ve tedavileri için manastırlar kullanılmıştır. Tarihi kayıtlarda Çorumda (Nikonya) bir manastırın varlığına rastlanmamış olsada çevre iller Sivas ve Kayseride cüzzamlı hastalar için cüzzamhanelerin inşaa ettirildiği bilinmektedir.

ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİNDE TIP

Çorum'un Anadolu Selçuklu Devleti'nin yönetimine katılması I.Kılıç Arslan zamanında olmuştur ve şehir giderek gelişmiş olup, 1200 yılına ait bir tutanakta Camii Kebir (Ulu Camii) Pazar Camii, Abdi bey Camii Defterdar Camii, Burhan Kethüda Camii ayrıca Süleyman Ağa Kütüphanesi'nin ve kalenin bulunduğu görülmektedir. Çorumda Selçuklular dönemine ait herhangi bir şifaiyye (hastahane) kalıntısına rastlanmamıştır. Konya, Tokat, Çankırı, Kayseri ve Sivas gibi kervan yolları üzerinde olan şehirlerde şifahiyyelerin olduğu bilinmektedir. Çoruma en yakın şifaiyye Amasyadaki Anber bin Abdullah şifaiyyesidir. Anadolu'nun doğu-batı ve kuzey-güney arasında milletler arası ticaret yolları üzerinde olması ve Selçuklu sultanlarının bu durumu ülkeleri lehine bir politika olarak kullanarak oldukça iyi gelirler elde etmeleriyle beraber halka hizmetler artmış ve refah düzeyi yükselmiştir.

Tarihi vesikalarda Selçuklu döneminde hekimlerin dönemin modern bilgileriyle donatıldığı ve bunun ust çırak ilişkileriyle nesillere aktarıldığı görülmektedir. Şifahiyyelerde görev yapan hekimlerin yanında şehir ve kasabaları dolaşarak hekimlik icra edenlerde vardı. Çorum bölgesinde Selçuklular döneminde dönemin bilimsel tıbbi uygulamalarının yanında muhtemel halk hekimliği uygulamaları da görülmekteydi. Halk hekimliğinde dinsel , büyü ve pratik uygulamalar yapıldı. O dönemin bilimsel tıbbında ise bazı bitkilerden de faydalanılırdı. Mesela, uzun süren ateşli hastalıklarda sarımsak veya bal ; hararete bal ve sirke karışımı; soğuk algınlıklarda bal, sarımsak, yoğurt; ishalde sarı helile ; kabızlıkta mahmude; bağırsak ağrılarında tiryâk ve tiryâk -ı farûkî, uykusuzlukta haşhaş sütü ; gözü kuvvetlendirmek için çiğ şalgam; hava değişikliklerinde sulandırılmış şerbetler kullanılırdı. Ayrıca, deri hastalıklarında kaplıcalara gidilir, nezlede kan aldırılır ve hamamda yıkanılırdı. Çorumda geçmişten günümüze kadar ulaşan kaplıcalar muhtemel o dönemde de şifa arayanların uğrak yerleri olmuştur.

Selçuklu dönemine ait tarihi bir anekdot olarak Evliya Çelebi Seyahatnamesinin II.Cildi 407.sahifesinde bölgenin havasının astım hastalarına iyi gelmesi nedeniyle, Selçuklu Sultanı Kılıç Arslan hasta oğlu Yakup Mirza' yı ve yüzlerce çorluyu (bakımsız, zayıf, hastaları) buraya gönderdiği ve bunlar sağlıklarına kavuştuğu yazmaktadır. Bundan dolayı şehre Çorum denildiği belirtilmiştir.

OSMANLI DÖNEMİNDE TIP

Osmanlı döneminde tıp Anadolu Selçuklulardan gelen bilgi birikimi ve dönemin kültür merkezleri olan Mısır, Suriye, İran ve Türkistandan gelen bilim adamları sayesinde gelişmiştir. Osmanlı tıbbi sorunların çözümünü İslam tıbbında aramış zamanla Avrupa'daki gelişmeleri uzaktan takip etse de zamanla Avrupa'da basılan eserlerin tercümeleriyle tanışıp batı tıbbına yönelmiştir. Osmanlı devletinde hekim yetiştiren ilk tıp kurumu Kanuni Sultan Süleyman'ın Süleymaniye külliyesi [1556] idi. Külliye'de akli (felsefi, tabii) ve nakli (dini, edebi) ilimlerin tahsili için 4 medrese, dârülhadîs, bağımsız tıp eğitiminin verildiği Süleymaniye Tıp Medresesi, Süleymaniye Dârüşşifâsı ve eczahane vardı. Talebeler bir müderris nezaretinde tahsil görürdü. Osmanlı'da hekim olmanın bir yolu da , üstat hekimlerin evlerinde özel dersler alarak tıbbi yönden bilgilenmek, daha sonra hocanın verdiği icazetle darüşşifada pratik yapmaktır. Osmanlı'da ve orta çağda tıp denilince daha çok dahili hastalıkların ilgilendiği bir alan ortaya çıkmaktadır. Günümüzde tıbbın önemli bir dalı olan cerrahlık ise binlerce yıl tıbbın dışında bir meslek olarak kabul edildiğinden Osmanlı döneminde de eli bu işe yatkın kimseler tarafından yürütülmüştür. Yunan tıbbında cerrahi anlamında kullanılan kheirurgia kelimesi , el ile iş görme demektir. Bu terim Arapça'ya , el ile yapılan işler anlamında , el-amel bi'l -yed veya amelü'l-yed olarak tercüme edilmiştir. Bütün ortaçağ toplumlarında olduğu gibi Osmanlı'da da XIX. yüzyıla kadar cerrahlığı öğreten resmi bir kurum yoktu. Sarayın ve ordunun ihtiyacı olan cerrahlar ve kehhaller (göz hekimleri), Enderun'daki saray okulunda yetişenlerin çalıştığı Ehl-i hiref'teki cerrah ustalar tarafından, eli cerrahiye yatkın devşirme gençlere pratik olarak öğretilirdi. Buradan yetişen cerrahlar ve kehhâller, Yeniçeri teşkilatının personeli olarak, cerrahbaşı ve kehhâlbaşının denetiminde, usta-çırak ilişkisi içinde çalışırlardı. Cerrah ve kehhallerin büyük kısmının okuma-yazması yoktu. Sabuncuoğlu Şerafettin eserinde "bu asrun dahi cerrâhlarınun ekseri ümmîlerdür" demiştir. Berberler, diş çekme, damardan kan akıtma, vantuz çekme, lik kesme, yara tedavisi gibi basit cerrahi girişimleri de uygularlardı. Bu sanatları aileden öğrenenler de vardı.

Evliya Çelebinin seyahatnamesinde 1649 yılındaki tasvirlerinde Çorumda herhangi bir darüşşifaya ifadesine rastlanmamıştır. Çorum ve çevresinde Osmanlı döneminde yetişmiş en ünlü hekim Sabuncuoğlu Şerefeddin'dir. 1386'da Amasya'da doğan Sabuncuoğlu Şerefeddin iyi bir tahsilden sonra şehrin önemli hekimlerinden ustak-çırak ilişkisi içinde tıbbi öğrenmiş ve iyi bildiği Arapça ve Farsça sayesinde klasik İslam tıp kitaplarından bilgisini geliştirmiştir. 14 yıl kadar Amasya Dârüşşifâsında hekimlik yapmış , çevresinde olumlu etki bırakarak şöhretini artmış, zaman zaman çevre illerden aldığı davetleri değerlendirip Kastamonu, İstanbul, Bursa'ya.. gitmiştir. Bilgi ve birikimi dolayısıyla birçok öğrencisi olmuştur. Bunlar arasında, Hacı Paşa'nın Teshîl'ini Nazmü't -Teshîl adıyla şiir diline aktaran Muhiddin Mehî ve Farsça manzum tıp kitabı yazan Halimî vardır ki, bu yazarların eserlerini hattıyla istinsah etmiştir.

Amasya valiliği sırasında tanıdığı II. Bayezid'e, Farsça Mir'âtü's-Sıhha adlı eserini sunan [1490] İsfahanlı Gıyâs bin Muhammed de öğrencisi olmuştur . 1470-75 yılları arasında vefat ettiğini düşündüğümüz Sabuncuoğlu'nun 3 Türkçe tıp kitabı vardır . Bunlar: Akrabadin, Cerrahiyetül Haniye ve Mücerrebname'dir.

Çorum 1400'lü yıllardan sonra Osmanlı idaresinde kalmıştır. Osmanlı döneminde Çorum hakkında birçok alanda yapılan araştırmalarda detaylı bilgilere ulaşılabılırken (nüfus, askeri) sağlık alanında ancak 1800'lü yılların sonuna doğru yazılan salnamelerdeki bilgilerden bir şeyler öğrenebiliyoruz. Osmanlı döneminde, Sancaklarda bulunan sağlık kuruluşları şehrin temizliğini yapan ve içme suyu sağlayan belediyelerin emrinde bulunmaktaydı. Tıbbiye Mekteplerinden mezun olan yeni hekimler çıktıkları kuralar ile atandıkları Sancaklarda göreve başlamaktaydılar. Örnek kabilinden 14/B /1336 (Hicrî) tarihli bir belgede mekkeb -i tıbbiye'den henüz mezun olmuş ve Çorum Belediyesi tabipliğine atanmış olan İsmail Şevket Efendi'nin durumu ale alınmaktadır. Bir başka belgede ise [BOA, DH.MKT., 244, /26.] 1307/1890 tarihinde ise Çorum tabipliğini Mehmed Yahya Efendi adında bir hekim yapmakta olduğu belirtilmiş. Osmanlı'nın son döneminde hastane (1894) hizmetleri belediye binasının içinde yer alan bir mekanda veriliyordu. 1904 tarihinde ise Hükümet merkezinin bahçesinde kargirden sağlam kadın ve erkeklere ait bir de hastane yer alıyordu. [İ.DH. 1184 /92689]. Çorum hastanesinin adı ise bir çok yerleşim biriminde olduğu gibi Ğuraba Hastanesi adını taşımaktaydı. [DH.UMVM 17 /17].

Çorum'da ilk hastanenin kuruluş tarihi bilinmemektedir. Birinci Dünya Savaşı'nın ikinci yılında Doktor Akif Bey ; günümüz de Albayrak İlkokulu olarak kullanılan binadaki hastaneye atanmıştır. Bu hastaneden 1925 yılında 50 yatak kapasiteli memleket hastanesine dönüştürülmüştür. Yatak sayısı; 1933'te 75'e, 1937'de 85'e ve 1940'da 100'e çıkartılmıştır. 1930 yılında Çorum Özel İdaresi doğum ve çocuk hastanesi yaptırmıştır.1933 yılında ise Küçük Sıhhat Okulu açılmıştır. Bir bölge de gelişmişliğin en önemli göstergelerinden biri sağlık hizmetleridir. Çorum'da ki sağlık gelişmeleri o zaman ki Çorum basınına da yansımış ,1931 Sıhhat Müdürlüğü bütçesi 17.044 Lira, 1937 Sıhhat Müdürlüğü bütçesi 19007 Lira olarak verilmiştir. Fakat zaman zaman Çorumdaki hastahanenin ihtiyaçlarını gidermek mümkün olmamıştır. Özellikle 1. Dünya savaşı yıllarında ciddi zorluklarla karşılaşmıştır. Bunun bir örneği olan Mahmut Şener'in Çorum Beldiyesi Kültür Yayınlarından 2011 yılında çıkan "Abdullah İsmet Eker Parlamento Mektebinden Yetişen Bir Siyaset Adamı." isimli kitabında yer alan bir olayı burada neşretmeyi uygun gördük:

"İsmet Eker Bey, Çorum'un sağlık meseleleriyle de ilgilenmiştir. 5 Mart 1917'de, Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü bütçesi görüşülürken yapmış olduğu konuşmada, Evkaf Nezareti ve Çorum ahalisinin desteğiyle seferberlikten önce başlatılan ve kısa sürede tamamlanan Çorum Hastanesi'nin ihtiyaçlarına dikkat çekmiş ve Çorum Hastanesi'nin varlığını devam ettirebilmesi için bütçeden 200.000 kuruş ayrılmasını teklif etmiştir. Ancak İsmet Bey'in bu teklifi, görüşmeler esnasında mecliste bulunan Sağlık İşleri Genel Müdür Vekili Adnan Bey tarafından kabul edilmemiştir

Çorum Hastanesiyle alakalı meselenin daha açık bir şekilde anlaşılması için İsmet Bey'in konuşmasını özetleyerek vermeyi uygun görüyoruz:

Çorum Hastanesi, seferberlikten iki ay evvel başlamış ve seferberliğin tüm zorlukları arasında, Evkaf Nezareti ile ahalinin gayret ve himmetiyle vücuda gelmiştir. Çorum kasabası, Ankara, Sivas ve Kastamonu vilayetlerinin en uzak hududunda bulunuyor ve bu vilayetlerin hastanelerinden katiyen istifade edilemiyordu. Merzifon'da bulunan Amerikan Hastanesi de özel bir idareye sahip olduğundan dolayı, Çorum'un istifadesine uzaktı. Bu sebepten dolayı, dönemin Çorum Mutasarrıfı Nurettin Bey, Çorum'un sağlık alanındaki bu sıkıntısını görerek, memleketin ileri gelenlerini topladı. Memleket ahali "İstediğiniz kadar malen ve bedenen yardımda bulunacağız ve bu hastaneyi vücuda getireceğiz" dediler. Nurettin Bey bunun üzerine Evkaf Nezareti nezdinde girişimlerde bulundu. Hastanenin yapımı için gerekli olan para 15.000 lira idi. Bu para Evkaf Nezareti'nin girişimleri ve halkın katkısıyla ortaya konuldu ve seferberlik döneminde başlayan bu 80 yataklı Hastane inşaatı kısa sürede tamamlandı. Çorum'un Ankara Vilayeti'ne bağlı olması hasebiyle, hastanenin 6 aylık masrafı vilayet tarafından karşılandı. Hastane, tam manasıyla hizmete hazır hale gelmediğinden dolayı açılmadı. Ancak Hükûmeti Askeriye tarafından gelen bir sıhhiye heyeti, zaruretten dolayı hastaneyi açtı. Ancak hastane mevcut maddi olanaklar ile memleketin ihtiyaçlarını karşılayacak durumda değildir. Hastanenin işlerini yapan komisyondaki arkadaşların bildirdiğine göre, hastanenin tesisat ve inşaat noksanlarının tamamlanabilmesi için 200.000 kuruşa ihtiyaç vardır. İsmet Bey'in bu açıklamasından sonra, Sağlık İşleri Genel Müdür Vekili Adnan Bey, Çorum Hastanesi için 200.000 kuruşluk taahhütte bulunamayacaklarını söylemiştir. Tekrar söz alan İsmet Bey konuşmasına şöyle devam etmiştir: Çorum gibi, çevresindeki vilayetlere 70-80 saat kadar uzaklıkta bulunan bir sancakta, Evkaf Nezareti'nin aracılığı ve halkın yardımlarıyla inşa edilen bir hastaneye, Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün, yardımda bulunamayız demesi doğru olmaz zannederim. Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün de yardımlarıyla bu hastaneyi vücuda getirmeliyiz. Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü bütçesinin 4. faslının 5. maddesinde "Taşrada bulunan sağlık müesseselerine yardım olarak bir milyon kuruş yazılmıştır" denilmektedir. Ama siz vermeyeceğiz diyorsunuz ki; bu mantıksızdır. Yardım yapılmayacaksa sebep gösterilmeli, şeklindeki sözleriyle, Sağlık İşleri Genel Müdür Vekili Adnan Bey'i Çorum Hastanesi için yardıma zorlamıştır. Ancak yardım konusunda ısrarla geri duran Adnan Bey, bütçede belirlenen rakamın tüm taşrada bulunan hastaneler için ayrıldığını, şimdiden hangi hastaneye ne kadar verileceğinin kestirilemeyeceğini belirtmiştir. "Yardım yapmayız demiyorum, 200.000 kuruş vaat edemeyiz diyorum" diyen Adnan Bey, Çorum Hastanesi'nin Çorum'daki sıhhiye müfettişinden edindiği bilgilere göre, gayet iyi yapılan ve işleyen bir hastane olduğunu, harp sonuna kadar askeriyenin yardımda bulunacağını belirtmiştir.

Bu konuşmalar üzerine söz alan İsmet Bey, Hastanenin ihtiyaçları dolayısıyla yardım talebinde bulunduyorsa da, Meclis Başkanı Hacı Adil Beyefendi "Efendim yapacağız diyorlar ancak miktar hususunda taahhüde girmek istemiyorlar" şeklindeki sözleriyle araya girerek konuyu kapatmıştır."

Görüldüğü gibi savaş yıllarında sağlık hizmetlerinin sıhhatli bir şekilde verilmesi pek mümkün olmamıştır.

Eczacılık

Osmanlı döneminde eczacılık tanzimat döneminde açılan Tıbbiye-i Adliye (1839) ve onu takip eden yıllarda açılan bu tür yüksek okullardan yetişmişti. Çorumda ilk eczaneyi 1925 yılında Mazlum Bey'in açtığı Malum Sabit Eczanesidir. Onu takiben 1929 yılında Hamza Ersoy'un açtığı Çorum Eczanesidir. Daha sonra Bedri Bilginer'in Sıhhat Eczanesi ve 1951 yılında Talat Ceritoğlunun açtığı Ceritoğlu eczanesi bunları takip eder.

Kaynaklar

1. Süheyl Ünver. Tıp Tarihi (I. ve II. kısımlar). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1943.
2. Ahmet Ünal. Hitit tıbbının ana hatları. Belleten Dergisi. Ankara 1980, c. XLIV, sa. 175, s.475-95.
3. Ali Haydar Bayat. Tıp Tarihi, Merkezefendi Geleneksel Tıp derneği, 2016
4. Ali M. Dinçol. Ashella rituali (CTH 394) ve Hititlerde salgın hastalıklara karşı yapılan majik işlemlere toplu bakış. Belleten Dergisi. Ankara 1985, c. XLIX, sa. 193, s. 1-40.
5. Birgit Brandau - Hartmut Schickert. Hititler: Bilinmeyen Bir Dünya İmparatorluğu. Tercüme: Nazife Mertoğlu. İstanbul: Arkadaş Yayınevi, 2003.
6. Gaye Şahinbaş Erginöz. Hititlerde Anatomi ve Tıp. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1999.
7. Gaye Şahinbaş Erginöz. Hititlerde hijyen. Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları. İstanbul 2003.
8. Gaye Şahinbaş Erginöz. Maddî kültür belgeleri ve çivi yazı tabletlere göre Hititler devrinde Anadolu'da tıp. Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları. İstanbul 1999.
9. Gülsel Kavalalı. Hitit döneminde Anadolu'da kullanılan bitkisel droglar. II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (İstanbul, 20-21 Eylül 1990): Kongreye Sunulan Bildiriler. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1999, s. 131-32.
10. Zeynep Kızıltan. Hititler'de tıp. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Geçmişten Günümüze Tıp Sergisi. İstanbul 2002.
11. Sedat Alp. Hitit Çağında Anadolu. Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2000.
12. Ralph Jackson. Roma İmparatorluğu'nda Doktorlar ve Hastalıklar. Tercüme: Şenol Mumcu. İstanbul: Homer Kitabevi, 1999.
13. Mahmut Şener. Abdullah İsmet Eker Parlamento Mektebinden Yetişen Bir Siyaset Adamı. Çorum Belediyesi Kültür Yayınları. 2011
14. M. Mahfuz SÖYLEMEZ. ANKARA Vİ LAYET SALNÂMELERİ NE GÖRE OSMANLI'NIN SON DÖNEMİNDE ÇORUM. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2007/2, c. 6, sayı: 12, ss. 7-40.

2- CUMHURİYET SONRASI SAĞLIK HİZMETLERİ

A - TARİHSEL PERSPEKTİFTE SAĞLIK HİZMETLERİNİN GELİŞİM SÜRECİ

Cumhuriyet dönemi öncesi oldukça sınırlı sayıda hekim ve sağlık personeli bulunmaktaydı. Hastalar sıklıkla Merzifon'da yer alan Amerikan Hastanesine ya da çevre illere başvurmak durumunda kalırlardı. Ciddi anlamda bir teşkilatlanma ancak Cumhuriyet ile başlamıştır. Cumhuriyet dönemi sonrası Sağlık Hizmetleri başlıca şu birimlerle sürdürülmekteydi;

- Belediye Tabipliği
- Hükümet Tabipliği ve Sıhhiye Müdürlüğü
- Frengi Mücadelesi
- Sıtma Mücadelesi
- Doğum ve Çocuk Bakımevi
- Devlet Hastanesi
- Verem Hastanesi
- Verem Dispanseri

Ek olarak Halk Sağlığı hizmeti olarak atlı gezici sağlık memurluğu kavramı vardı. Bu memurlar köy köy gezerek genel taramaları yapmaya çalışırlardı. Bu açıdan günümüzde uygulanmaya çalışılan aile hekimliğine benzer görevleri vardı.

Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti (Sağlık Bakanlığı) adına günümüzdeki merkez otobüs durağının olduğu (Halk Bankası civarı) muhitte yer alan yanan vilayet binası içinde Sağlık Müdürlüğü ünitesi bulunmaktaydı ve aşular orada yapılırdı. Okul kayıtlarında mecburi olan aşı kağıdı oradan alınıp ilkokula kayıt yaptırılırdı. Bir nevi 1. basamak sağlık hizmetleri verilmekteydi.

Hükümet tabibi adli vakalara bakardı. Belediye doktoru ise evlilik öncesi muayenelere bakardı. Ek olarak sağlık ocağı şeklinde genel halka hizmet sunardı. Aynı zamanda kurum tabibi olarak görev yapardı.

1931 ile 1938 yılları arasında Çorum merkezi, Osmancık, İskilip, Mecitözü, Alaca ve Sungurlu'da birer hükümet tabibi, birer ebe, ikişer de sıhhat memuru görevliydi. Sıhhat Müdürlüğü bünyesinde çalışmalar yapmakta ve halk sağlığı-koruyucu hekimlik benzeri vazife üstlenmekteydiler. 1932 ile 1938 yılları arasında Memleket Hastanesinde ise 1 dahiliye, 1 hariciye, 1 göz, 1 röntgen, 1 cildiye doktoru ile 1 dış hekimi ve 1 eczacı görev yapmaktaydı. 1938 yılında dahiliye bölümünde 2511, hariciyede 1590, göz bölümünde 1903, cildiyede ise 905 olmak üzere 6912 muayene yapılmaktaydı. 802 hasta ise yatırılarak tedavi altına alınmıştı. Yine 1928-1938 arasındaki 10 yıllık süreçte 1419 hariciye ve 572 göz ameliyatı yapılmıştı. Doğumevinde ise 1930-1938 yılları arasında 8198 kadın ve 21577 çocuk muayenesi yapılmış, 946 doğum, 395 viladiye ameliyat ve 537 nisaiye ameliyatı

gerçekleştirilmişti. 2256 hasta ise yatırılarak tedavi altına alınmıştı. Aynı dönemde belediye bünyesinde 1 doktor 1 sağlık memuru 1 kabile ve 1 baytar yer almaktaydı. Bu süreçte 10012 hasta muayene edilmişti.

Her ne kadar teşkilatlanma Cumhuriyet ile ciddi yol kat etse de yetişmiş sağlık personelinin azlığı kendini ciddi anlamda göstermekteydi. Fikir vermesi açısından Yeni Çorum Gazetesinde 4/2/1953 tarihli şu yazıyı okumakta fayda var. Nitekim o zamanki dertlerin bir kısmının günümüzde halen devam ettiğini görmek şaşırtıcıdır.

“Çorum Devlet hastanesi için Kulak ve Asabiye mütehassısları temini hususundaki temennilere cevap olarak Sağlık bakanlığının Yeni Çorum gazetesinin 28/1/1953 de intişar eden tebliğlerinin son fıkrası, Çorum için bir vaat ve müjde mahiyetli olması hasebiyle şayanı şükrandır. Deniyor ki bundan evvela hastanemiz Kulak ve Asabiye mütehassıslarının lüzumlu oluşunun esas itibarı ile yüksek merciince kabul buyurduğunu anlıyoruz fakat kadro ve mütehassıs yok imiş. Şuna kaniiz ki Demokrat iktidardan müteşekkil bugünkü Devlet idaresi, yoku yok etmekte hiç güçlük çekmiyor. Çorum’a gelmeğe muvafakati alınmış bir kulak doktorunun mevcudiyetini de aynı gazete yazısından öğrendiğimize göre sadece kadronun temin ve imzalı lütfü kalıyor, yeter ki esirgenmesin.”

Yazının devamında mevcut sağlık sistemine bazı öneriler ve tavsiyelerde bulunuluyor;

“Halen mevcudiyetini şükranla kayıt ettiğimiz bu Sağlık daire ve müesseseleri şehrin sekiz muhtelif semtine dağılmış olmasalardı da tek bir mevkide birleşmiş bulunsalardı elbet daha iyi olurlardı. Bunların hepsinin ayrı ayrı mesela kapıcısı, aşçısı, başçısı... var. Ayrı ayrı yerlerde bulduklarından dertlendiğimiz bu müesseselerimizden halen mütehassıslarının ikisi birden ayrılmış olan Doğum ve Çocuk Bakımevine bir göz atalım. Bunun çocuk bakım kısmı ne derece işe yarıyor. Zannedirim bu müessesede hasta çocuklar için yatak kadrosu sadece 10 rakamından ibarettir ve bu miktarcık yatak bilmem filan filan hastalıklara münhasır imiş. Çocuk hastanesi diye sevinçle bakılan bu kurum ne çare ki müracat eden her hasta çocuğu kabul etmiyor. Ve Devlet hastanesine gönderiyor. Devlet Hastanesi ise zate tıklım tıklım dolu olduğundan bittabi yenilerine ve hele çocuk hastalarına yer bulunamıyor. Devlet Hastanesine bir pavyon daha ilavesi ile Doğum ve Çocuk Hastalının da orada kabulü daha münasip olmaz mı?”

İlginçtir ki çocuk hastalıkları ile ilgili sorun aradan geçen 65 yılda halen bir çözüme kavuşmuş değil. 2019 itibarıyla Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesinde halen 2 adet pediatrik poliklinik yapmakta, bu hizmet için özel hastaneler yükü almaktalar.

Benzer şekilde günümüzde de ara ara sorun olan bir duruma dikkat çekilmiş;

“Mahalli hususiyetlere vukufiyet peyda etmiş ve şahsiyetleri sevilmiş doktorlar ve mütehassıslar tez tez gitmeseler veya değiştirilmeseler. İşte bir misal; Doğum doktoru Muhterem Ali Köray’ın Çorum’dan ayrılışı Çorumlular için büyük bir ziya sayıldığı gibi...”

Yeni Çorum Gazetesinin 5/1/1965 tarihinde çıkan sayısında Devlet Hastanesi ile ilgili çeşitli tespitlere yer verilmiştir. Kısa sürede Çorum Devlet Hastanesinin geldiği noktaya dikkat çekilmiş ve gelecek için temennilerde bulunulmuştur;

“Cumhuriyetin ilanı sonrası Çorum sever mebuslardan Doktor Mustafa Beyin yakın gayretleriyle Devlet Hastanesinin eski hariciye pavyonu yaptırılmış ve Operatör muhterem Memduh Beyin çabalarıyla Çorum Hastanesi etrafa ün salmaya başlamıştır. Çünkü o tarihlerde Yozgat, Amasya ve Tokat illerinde buna benzer sağlık müesseseleri daha kurulmamış olduğu için, oraların halkı hep Çorum Hastanesine rağbetle akın etmeye başlamıştı. Yine o zamanlar göz ve kulak pavyonları da ilave edilmişti. İkinci Dünya Savaşı döneminde ise dahiliye binası yapılmıştır. Bu arada yine Doktor Mustafa Beyin gayretleriyle Çorum Doğum ve Çocuk Bakımevi Türkiye'nin ilk yapılan beş binasından birisi unvanını almıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonralarında ise Sağlık Bakanlığı Sosyalizasyon Kurulu Başkanlığında görevli olarak bulunmuş Abdurrahman Soyarslan çabalarıyla Göğüs Hastalıkları Hastanesi ve sonra Dispanser kurulmuştur.

Devlet hastanesinin kaloriferlenmesi ve kapıdan girişte yer alan Başhekimlik kısmı, Dr. Adil Yandaş zamanında inşa edilmiştir. Adil Bey zamanında dörtte biri ancak yapılmış olan ana yapı, başhekim Dr. Orhan Arkan zamanında muazzam denebilecek ölçüde bir poliklinik binası haline getirilerek hizmete açılmıştır.”

Yazıda bizim kaleme alma gereği duyduğumuz bu kitabın aslında o zamanlarda dahi bir gereklilik olduğuna da değinilmektedir. Aradan geçen 54 yıl sonra bu işin bize kısmet olması da adımıza mutluluk vericidir;

“Çorum Hastanesinin ilk kuruluşundan bu güne kadar büyük küçük idare elemanları, başhekim ve hekimleri ve memurlarının takvim seneleri başları itibariyle bir tablosu bilmem ki var mıdır? Yok ise, bunu derleyip toplamalarını bugünkü idarecilerden rica etsek iyi olur sanırım”

Yazıda gelecek adına da önerilerde bulunulmaktadır;

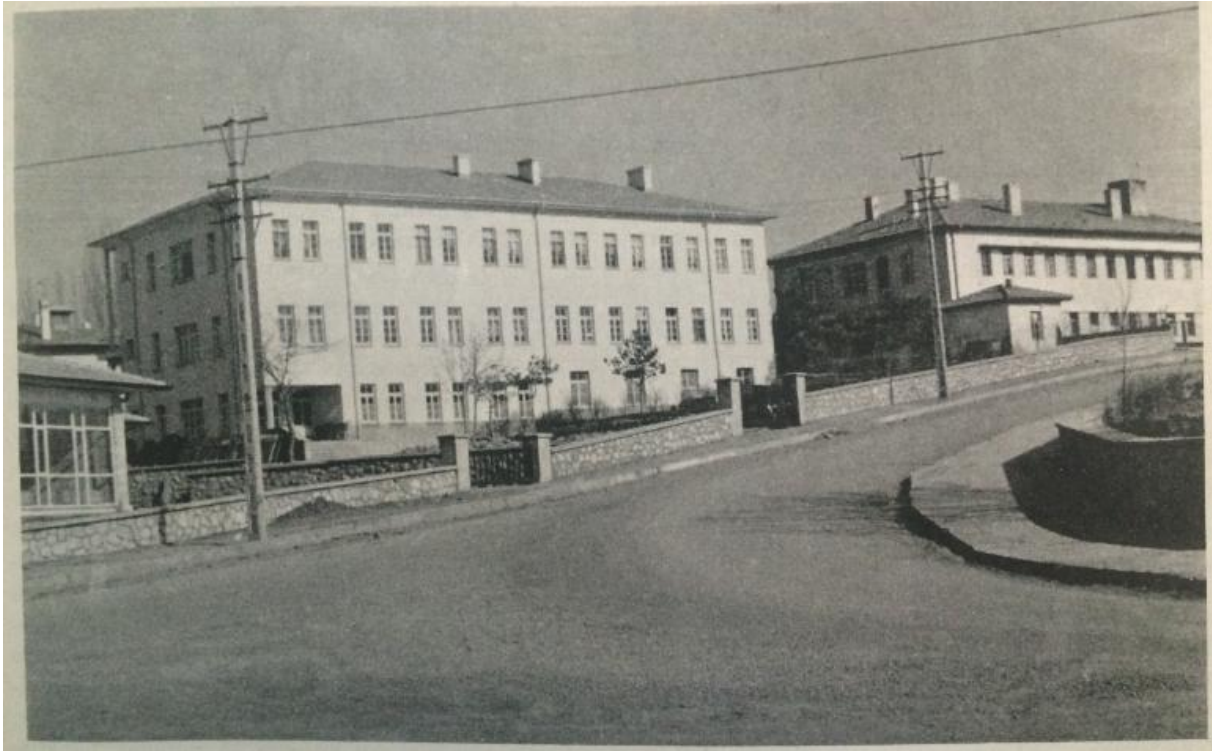
“Çorum için çok daha mükemmel ve hatta müteakamil bir hastane ne kadar rica edilse azdır. Bugünkü hastane binaları Çimento Fabrikasının gaz ve toz zerrecikleri tesirinden azade sayılamaz. Mesela, bütün hastanelerin şehre kuzeyden nazır mevkide bulunan Ayarık yolu ve civarına toplanması çok uygun olur kanaatindeyim.”

1967 İl Yıllığında yer alan 1965 tarihine ait sağlık merkezleri, yatak sayıları, poliklinik sayısı ve

Kurum Adı	Yatak Sayısı	Poliklinik	Yatış
Çorum Devlet Hastanesi	200	39715	7707
Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi	125	-	451
Çorum Doğum ve Çocuk Bakım Evi	50	12501	4161
Çorum Verem Savaş Dispanseri	-	10920	-
Alaca Aile Sağlık Merkezi	15	3481	1113
Bayat Muayene Tedavi Evi	5	1083	-
İskilip Devlet Hastanesi	50	5871	1508
Kargı Sağlık Merkezi	10	2180	682
Mecitözü Sağlık Merkezi	10	3121	846
Ortaköy Muayene Tedavi Evi	5	867	-
Osmancık Sağlık Merkezi	20	1974	643
Sungurlu Devlet Hastanesi	50	7948	378
Toplam	500	87659	17489

yatış sayıları şu şekilde yer almaktadır;

Görüldüğü üzere 1965 yılında 12 sağlık merkezi ile hizmet verilmekteydi. İl bünyesinde ise toplamda 500 yatak yer almaktaydı.

Resim: Çorum Devlet Hastanesi – 1967

1967 yılı itibariyle Çorum ilinde 40 adet doktor görev yapmaktaydı. Bu doktorlara ait liste ise şu şekildedir;

SOSYAL BÖLÜM 127

Çorum İli içinde (40) doktor çalışmakta olup bunların (16'sı) Pratisyen diğerleri uzman doktordur. Mevcut doktorların (8'i) serbest doktordur. (Tablo No: 11)

Tablo 11

Bulunduğu Mahal	Adı Soyadı	Görevi	İhtisası	Bu göreve başladığı tarih
1—ÇORUM	Dr. Mahmut Angin	Sağlık ve Sosyal Yardım Mđ.	Pratisyen	20. 7. 1964
2— "	Dr. Orhan Arkan	Devlet Hastahanesi Bş. Tbb.	Operatör	28. 11. 1958
3— "	Dr. Kemal Terlemez	" " Operatörü	Operatör	27. 8. 1963
4— "	Dr. Tahsin Dalkılıç	" " " "	K. B. B. Müt.	4. 2. 1956
5— "	Dr. Salih Karlık	" " " "	İntaniye müt.	29. 12. 1955
6— "	Dr. Ali Emiroğlu	" " " "	İntaniye Müt.	28. 2. 1963
7— "	Dr. Orhan Avcı	" " " "	Dahiliye müt.	25. 8. 1965
8— "	Dr. M. Zeki Tuğrul	" " " "	Dahiliye müt.	27. 12. 1960
9— "	Dr. Nevzat Koçak	" " " "	Röntgen müt.	29. 6. 1963
10— "	Dr. C. Kaya İşeri	" " " "	Asabiye müt.	27. 12. 1960
11— "	Dr. Kemalettin Güvenli	" " " "	Bevliye müt.	16. 11. 1964
12— "	Dr. Ziya Özer	" " " "	Göz Müt.	14. 4. 1964
13— "	Dr. Süleyman Demirtaş	" " " "	Diş Tbb. Müt.	30. 11. 1967
14— "	Dr. Ahmet Yakınçam	Doğum, çocuk Bakım evi Bş. Tb	Nisaiye Müt.	31. 12. 1967
15— "	Dr. Ali Sami Güner	" " " "	Nisaiye Müt.	31. 3. 1967
16— "	Dr. Kaya Velipaşaoğlu	" " " "	Mütehassısı	Çocuk Müt.
17— "	Dr. Salim Algan	Göğüs Hastalıkları Hst. Bş. Tbb.	Röntgen Müt.	28. 8. 1967
18— "	Dr. Lütfi Ülker	Göğüs Hastalıkları mütehassısı	Göğüs Müt.	28. 9. 1967
19— "	Dr. İlhan Gürel	Verem Savaş Dispanseri Bş. Tb.	Pratisyen	18. 1. 1965
20— "	Dr. Hikmet Atay	Sosyal Dis. Mukaveleli Tbb.	İntaniye Müt.	27. 10. 1967
21— "	Dr. K. Nezihî Kâmuran	Sosyal Sigorta	Pratizyen	27. 8. 1967
22— "	Dr. Pertev Kalelioğlu	Sosyal Sigortalar Çocuk Müt.	Çocuk Müt.	1. 12. 1967
23— "	Dr. Rifat Patır	Serbest Tabib	Pratizyen	" "
24— "	Dr. Ziya Barudî	" " " "	" "	" "
25—ALACA	Dr. R. Ökkeş Çınar	Hükümet tabibi	Kulak. B. B. Müt.	" "
26— "	Dr. Yakup Çağlayan	Serbest tabib	Pratizyen	31. 10. 1967
27—BAYAT	Dr. Şitai Çığ	Hükümet tabibi	" "	26. 10. 1967
28—İSKİLİP	Dr. Aydın Karaduman	Devlet Hastanesi Bş. Tbb.	Operatör	31. 3. 1967
29—KARGI	Dr. Bektaş Yıldırım	Hükümet tabibi	Operatör	23. 8. 1967
30—MECİTÖZÜ	Dr. Davut Yüksel	Sağlık merkezi Bş. Tabibi	Pratizyen	18. 10. 1954
31—ORTAKÖY	Dr. Nermin Akdemir	Hükümet tabibi	" "	" "
32—OSMANCIK	Dr. M. Cemal Cankat	Hükümet tabibi	" "	24. 10. 1966
33—SUNGURLU	Dr. İbrahim Demir	Hükümet tabibi	" "	18. 9. 1967
34— "	Dr. Hüsnü Dölaslan	Devlet Hastanesi Bş. Tabibi	Dahiliye Müt.	28. 10. 1965
35— "	Dr. İrfan Demetoğlu	Devlet Hastanesi Operatörü	Operatör	30. 5. 1966
36— "	Dr. Ali Ulusal	Devlet Hastanesi Çocuk Müt.	Çocuk Müt.	31. 12. 1960
37— "	Dr. Cahit Eren	Serbest Tabib	Pratizyen	" "
38— "	Dr. Nehir Eren	" " " "	" "	" "
39— "	Dr. Cemil Soytekin	" " " "	Dahiliye Müt.	" "
40—OSMANCIK	Dr. Dursun Uğan	" " " "	Pratizyen	" "

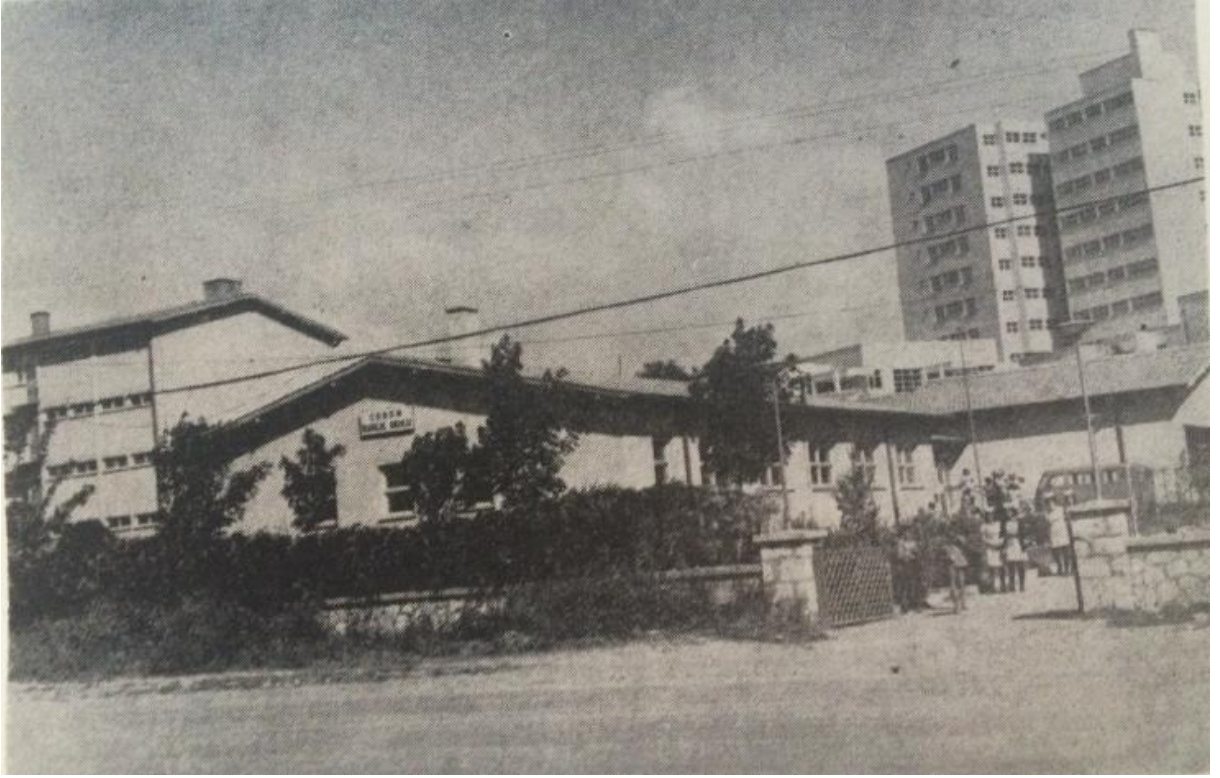
Resim: 1967 yılında Çorum ilinde çalışmakta olan doktorlar

Kurum Adı	Yatak Sayısı	Uzman Hekim	Prat. Hekim	Poliklinik	Yatış
Çorum Devlet Hastanesi	200	11	1		
Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi	125	1	-		
Çorum Doğum ve Çocuk Bakımevi	50	3	-		
Alaca Devlet Hastanesi	10	-	1		
Bayat Sağlık Merkezi	15	-	1		
İskilip Devlet Hastanesi	50	1	1		
Kargı Devlet Hastanesi	10	-	-		
Osmancık Devlet Hastanesi	50	-	-		
Sungurlu Devlet Hastanesi	65	3	1		

1973 yılına gelindiğinde yatak ve personel sayıları şu şekildeydi;

Hükümet tabiileri de sayıma katıldığında 20 uzman, 13 pratisyen hekim Çorum'da kamuda çalışmaktaydı. 6 pratisyen ve 1 uzman hekim ise serbest olarak çalışmaktaydı. Hekim dışında 3 diş hekimi, 2 eczacı, 74 sağlık memuru, 30 hemşire ve 95 ebe görev yapmaktaydı.

1970'lerde sağlık hizmetlerinin ayrı ayrı yerleşkelerde bulunmasından ziyade kümelenmesine karar verilerek bir Sağlık Sitesi oluşturuldu.

Resim: 1973 yılında Çorum Devlet hastanesi, Sağlık Okulu, Kan Merkezi ve Doğumevinden oluşan "Sağlık Sitesi"

Resim: Çorum Devlet Hastanesi - 1973

Resim: Sungurlu Devlet Hastanesi – 1973

Resim: İskilip Devlet Hastanesi - 1973

1990'lara doğru hem alt yapı hem de personel sayısında ciddi yükselme gözlenmiştir. Öyle ki 20 yıl öncesinin rakamları iki katından fazlasına çıkmıştır. Yatak kapasitelerinin artmasıyla sağlık merkezleri Devlet Hastanesi haline getirilmiştir. Aşağıdaki Tabloda 1990 yılı yatak,

Kurum Adı	Yatak Sayısı	Uzman Hekim	Prat. Hekim	Poliklinik	Yatış
Çorum Devlet Hastanesi	500	34	10	202551	18665
Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi	125	3	-	4339	1432
Çorum SSK Hastanesi	110	15	4	133620	6394
Alaca Devlet Hastanesi	50	3	3	17450	1126
Bayat Sağlık Merkezi	10	-	1	10152	725
İskilip Devlet Hastanesi	100	4	-	18661	3418
Kargı Devlet Hastanesi	50	1	1	7285	463
Osmancık Devlet Hastanesi	50	4	2	27323	2130
Sungurlu Devlet Hastanesi	65	8	3	53238	3867
Toplam	1060	72	24	474619	38220

doktor ve hizmet sayıları yer almaktadır.

Resim: 1989 yılında acil servis olarak hizmet veren bölüm

Resim: 1990 yılı Çorum İl Sağlık Müdürlüğü (bu bina günümüzde yıkılmış ve yerine kent meydanı yapılmıştır)

Resi

m: 1980'lerin sonlarına doğru çekilmiş fotoğrafta o dönemde görev yapmakta olan doktorlar görülmektedir. (Başhekim Mehmet Çağlar döneminden)

Resim: Aynı döneme ait başka bir fotoğraf

2000 yılında il genelinde toplam 936,678 muayene yapılmışken, toplamda 1474 yatak bulunmaktaydı. Aynı yıl toplam ölüm sayısı 1276, bebek ölüm sayısı 46, bebek ölüm hızı ise % 0,537 idi. 2000 yılına girerken Çorum iline ait diğer bazı sağlık verileri ise şu şekildeydi;

	2000 Yılı Verileri
Uzman Doktor	116
Uzman Doktor başına düşen hasta sayısı	8075
Pratisyen Hekim	226
Pratisyen Hekim başına düşen hasta sayısı	4145
Hemşire	253
Hemşire başına düşen hasta sayısı	3702
Ebe	274
Ebe başına düşen hasta sayısı	3419
Sağlık memuru	332
Sağlık memuru başına düşen hasta sayısı	2821
Yatak başına düşen hasta sayısı	635

2002 yılına ait il geneli sağlık personeli sayıları şu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Kuruluş	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Diş Hekimi	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
Sağlık Bakanlığı	130	237	34	432	469	287
SSK	30	10	1	15	68	7
Resmi Kurum Harici Çalışan	39	28	1	22	33	2
Toplam	199	275	36	469	570	296

2002 yılında il genelindeki personel ve yatak sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Kuruluş Adı	Ebe Hemşire Sayısı	Doktor Sayısı	Yatak Sayısı
Çorum Devlet Hastanesi	202	90	510
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	22	9	116
Çocuk Doğum Bakımevi	80	26	196
Özel Hastane	16	15	48
SSK Hastanesi	65	43	230
Alaca Devlet Hastanesi	24	13	50
Bayat Devlet Hastanesi	11	5	50
Mecitözü Devlet Hastanesi	4	1	0
İskilip Devlet Hastanesi	31	13	88
Kargı Devlet Hastanesi	11	2	50
Oğuzlar Devlet Hastanesi	5	3	10
Osmancık Devlet Hastanesi	55	15	80
Osmancık SSK Hastanesi	9	7	25
Sungurlu Devlet Hastanesi	50	25	100
Ortaköy Devlet Hastanesi	-	-	-
Toplam	585	267	1553

Kaynaklar

1- Çorumlu Dergisi,1938

2- İstatistik Yıllıkları; 1934, 1936, 1942, 1949, 1951, 1967, 1973, 1990, 2003

3- Çorum'da Cumhuriyetin 15. Yılı

4- Bireysel görüşmeler (Abdulkadir Ozulu, Şükrü Tokatlıoğlu, Rifat Patır, Haşim Güner)

5- İhsan Sabuncuoğlu, Derlemelerim

6- Arşiv taraması (Devlet Hastanesi arşivi)

7- Çorum Tarihi, 5. Hitit Festivali Komitesi, 2015

8- İki Dünya Savaşı arasında Çorum'da iz bırakanlar, Tuğba Gülen, 2015

B - CUMHURİYET SONRASI SAĞLIK HİZMETLERİNİN ORGANİZASYONU

Cumhuriyet döneminin sağlık örgütlenmesi girişimleri kurtuluş savaşı yıllarında başlamıştır. Bu yıllarda daha birçok ülkede sağlık için ayrı bir bakanlık kurulmamış iken T.B.M.M. hükümeti, 2 Mayıs 1920 tarihinde Resmi Gazetenin birinci sayısında yer alan 3 nolu yasa ile Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletini (S.S.Y.B.) kurmuştur.

Bakanlık çalışmalarına öncelikle mevcut sağlık personelinin kayıtlarının düzenlenmesiyle başlamış, İstanbul Hükümetinden sağlıkla ilgili bütün kanun ve tüzükler temin edilmiştir. Bakanlık yeni bir kadro düzenlenmesine gitmiş, illerdeki sağlık müdürlükleri, hükümet, belediye ve karantina hekimlikleri ile sağlık memurlukları aynen korunmuştur.

Bu yıllarda sağlık örgütü idari örgütlenmeye uydurulmuş ve illerde hizmeti yürütmekle vali görevlendirilmiştir. Sağlık müdürleri yalnızca valinin danışmanıdır. İlçelerde ise sorumlu ve yetkili kaymakamdır. 1923'e kadar birçok imkansızlıklar içinde görevini yapmaya çalışan Sağlık Bakanlığı Kurtuluş savaşı sonrası ülkenin sağlık durumunu iyiye götürmek için büyük çabalar harcamıştır. Bu yıllarda gerekli kanunlar çıkarılarak merkez ve çevre örgütleri kurulmaya, sağlık müdürlüğü -hükümet tabiliği temel örgüt kabul edilerek sağlık hizmetlerinin tüm ülkeye yayılmasına başlanmıştır.

1926 yılında çıkarılan bir kanunla, özel idare ve belediyelerde çalışan tüm sağlık personelinin atama ve yükseltme işlemlerinin Sağlık Bakanlığınca yapılması ve bütçelerindeki tüm sağlık harcamalarının bu bakanlıkça hazırlanan bir yönetmeliğe göre düzenlenmesi kabul edilmiştir. Böylece kamu sektöründe çalışan tüm sağlık personelinin yönetimini tek elde toplayan güçlü bir merkezi yönetim dönemi başlamıştır. "Ülkenin sağlık koşullarını düzeltmek ve toplumun sağlığına zarar veren tüm hastalık ya da diğer zararlı etkenlerle savaşmak ve gelecek kuşakların sağlıklı yetişmesini sağlamak ve halka tıbbi ve sosyal yardımda bulunmak bir devlet hizmeti " olarak kabul edilmiş, askeri sağlık hizmetleri dışında, ülkemizdeki tüm sağlık ve sosyal yardım hizmetlerinin sorumlusu ve denetleyicisi Sağlık Bakanlığı olmuştur.

1936 yılında çıkarılan 3017 sayılı Sağlık Yardım Bakanlığı Teşkilat ve Memurin Kanunu ile Bakanlığın teşkilatı belirlenmiştir.1936 yılında ilimizde sağlık müdürlüğü kurulmuştur. Sağlık Bakanlığı Teşkilatı, 02/11/2011 tarihli ve 28103 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden yapılandırılmıştır.

Bu yeniden yapılandırmayla;

Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatı; Hizmet Birimlerinden ve 4 Bağlı Kuruluştan (Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumu, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü) oluşan bir yapıya kavuşmuştur.

Taşra Teşkilatı ise; İl ve İlçe Sağlık Müdürlükleri ile Sağlık Grup Başkanlıkları Sağlık Bakanlığı'nın; Kamu Hastane Birlikleri, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun; Halk Sağlığı Müdürlükleri, Türkiye Halk Sağlığı Kurumunun taşra yönetim teşkilatı olarak düzenlenmiştir.

Sağlık Bakanlığı Bağlı Kuruluşlarından olan Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu; hastanelerin, ağız ve diş sağlığı merkezlerinin ve benzeri sağlık kuruluşlarının açılması, işletilmesi, faaliyetlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve denetlenmesi, bu hastanelerde her türlü koruyucu, teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin verilmesini sağlamakla görevlidir. İllerde ise bu görevler için, Kamu Hastaneleri Birliği oluşturulmuştur

Çorum İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun Taşra Teşkilatı olarak, 02/11/2012 tarihinde kurulmuş olup; 31/10/2012 tarihli ve 3131 sayılı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Taşra Teşkilatı Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönerge uyarınca görevlerini yürütmektedir.

Tüm Türkiye'de olduğu gibi Çorum İlinde de Halk Sağlığı Müdürlüğü 19/03/2012 tarihinde; Halk sağlığını korumak ve geliştirmek, sağlık için risk oluşturan faktörlerle mücadele etmek birinci basamak sağlık hizmetlerini yürütmek, bu hususta gerekli düzenlemeleri yapmak, bulaşıcı, bulaşıcı olmayan, kronik hastalıklar ve kanser ile anne, çocuk, ergen, yaşlı ve engelli gibi risk gruplarıyla ilgili olarak izleme, sürveyans, inceleme, araştırma, bağışıklama ve kontrol çalışmaları yapmak, bununla ilgili verilerin toplanmasını sağlamak, belirlenen hedefler doğrultusunda plan ve programlar hazırlamak, uygulamaya koymak, denetlenmesini sağlamak, değerlendirmek, gerekli önlemleri almak, bu konuda politika ve düzenlemeleri oluşturulmak, yaşam kalitesini yükseltecek alışkanlıkları kazandırarak toplumdaki tüm bireylerin sağlığını geliştirmek; hatalı beslenme alışkanlıkları, obezite, sigara ve benzeri zararlı maddelerin yol açtığı sağlık riskleri ve tehditleri ile mücadele etmek, bu hususları izlemek, araştırmak, veri toplanmasını sağlamak ve değerlendirmek, birey, toplum ve çevre sağlığını etkileyen ve genel sağlığı ilgilendiren her tür etkeni incelemek, teşhis etmek, değerlendirmek ve kontrol etmek üzere gerekli laboratuvar hizmetlerinin organizasyonunu sağlamak ve işletmek, içme suları, biyosidal ürünler ile ambalajlı sular kapsamında görev alanına giren konularda tüketici güvenliği ile ilgili tedbirleri almak ve buna yönelik her türlü iş ve işlemi tesis etmek, amacıyla kurulmuştur.

Ağustos 2017'de Olağanüstü Hal (OHAL) kapsamında çıkartılan 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Halk Sağlığı ve Kamu Hastaneleri Kurumu Başkanlıkları yürürlükten kaldırılarak, genel müdürlük şeklinde düzenlendi. İl sağlık müdürleri Bakanlığın il düzeyindeki hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesinden sorumlu oldu. Bakanlığın düzenlemeleri çerçevesinde il düzeyinde personelin adil ve dengeli dağılımının yapılması ve bu amaçla il içinde personel nakil ve görevlendirme işlemlerini doğrudan gerçekleştirmesi görevleri il sağlık müdürlüğüne verildi.

İl sağlık müdürü, acil sağlık hizmetlerinin yürütülmesi için kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilere ait tüm sağlık, kurum ve kuruluşlarının sevk ve idaresinden sorumlu ve bu konuda yetkili oldu.

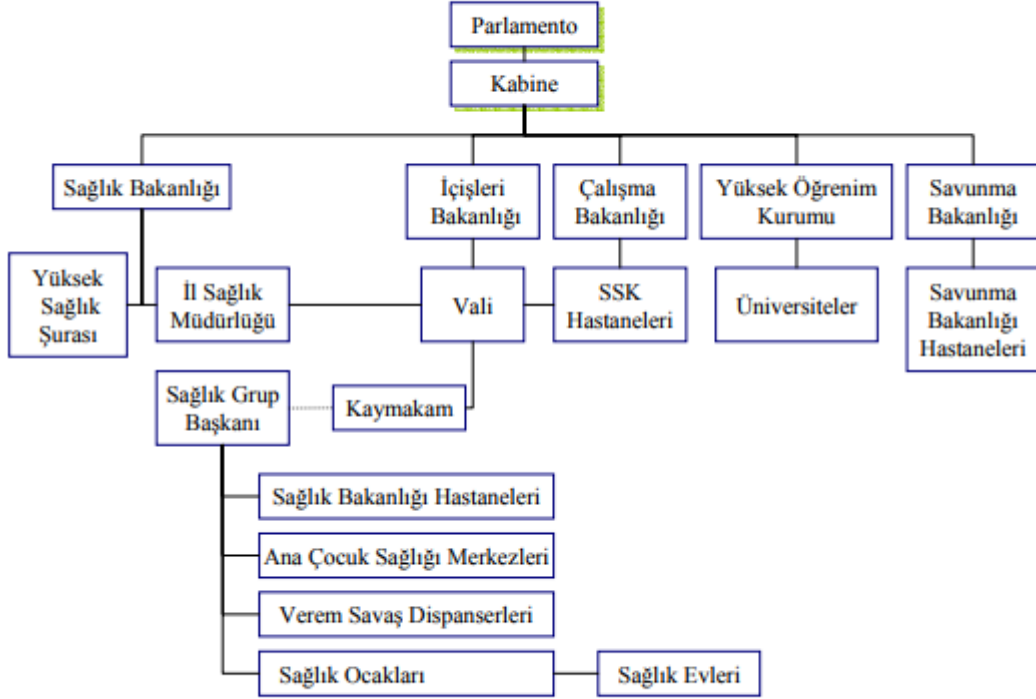
Son düzenlemelerle hastaneler hastane başhekimisi tarafından yönetilmektedir. Hastane başhekimine bağlı olarak idari ve mali işler ile sağlık bakım hizmetleri müdürlükleri kurulmuştur. Bakanlık tarafından, hastanelerin büyüklükleri dikkate alınarak belirlenen hallerde ise yönetim görevleri tek kişiye verilebilmekte veya hastanedeki müdürlüklerin sayısı dörde kadar artırılabilmektedir.

Hastaneler tıbbi ve mali kriterler ile kalite, hasta ve çalışan güvenliği ve eğitim kriterleri çerçevesinde Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara göre altı aylık veya bir yıllık sürelerle değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Değerlendirme sonuçlarına göre, hastaneler yukarıdan aşağıya doğru (A), (B), (C), (D) ve (E) şeklinde gruplandırılmıştır. Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre, il düzeyinde hastanelerin; grup düşürülmesi, grubunda devralınması halinde, üçüncü değerlendirme sonucunda, üst gruba çıkarılamamış olması hallerinde ise Bakanlıkça il sağlık müdürünün ve varsa il başkanının görevine son verilebilmektedir. Hastanelerin belirlenen kriterlere uymaması durumunda ise başhekimin görevine son verilebilmektedir.

İl sağlık müdürlüğü kamu hizmetlerinin dışında özel hastaneler, muayenehaneler ve özel kliniklerin de işleyişleri üzerinde kontrol sahibidir. İl bünyesindeki hekim kadro sayısı, özellikli hizmetlerin (hemodiyaliz, yoğun bakım vs) organizasyonu, kalp-damar cerrahisi gibi bölümlerin il nüfusu ve ihtiyaı gibi parametrelere göre ruhsatlandırılması da dahil olmak üzere geniş bir yetkiye sahiptir.

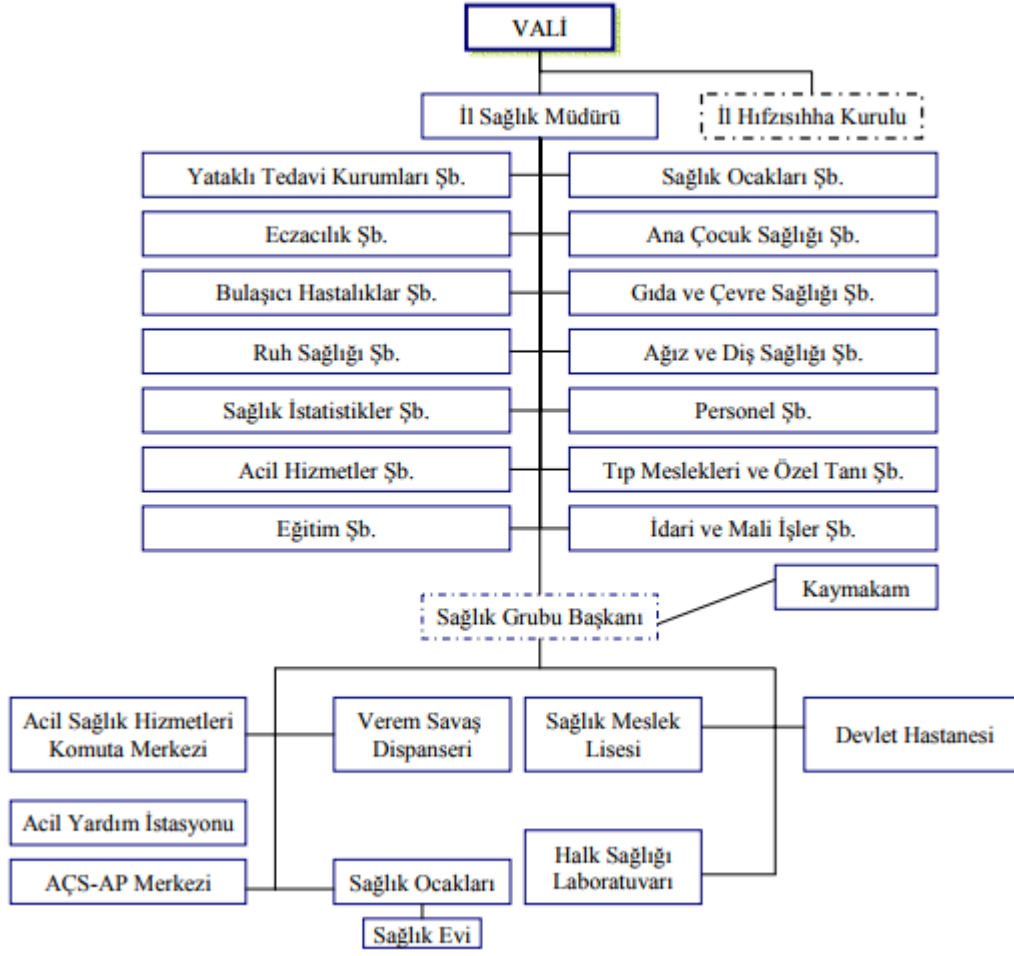
orum İl Sağlık Müdürlüğü'nün günümüzdeki teşkilat şeması şöyledir;

Kamu Sağlık Sektörünün Organizasyon Yapısı

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü, Türkiye Sağlık Reformları, 1998.

Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı

Kaynak:Türkiye Sağlık Hizmetlerinde Üç yıl, Mayıs 1999-Mayıs 2002, Sağlık Bakanlığı

<http://corumism.saglik.gov.tr/> web sitesinden alınmıştır

Kaynaklar

1- Kurumsal Web Sitesi <https://corumism.saglik.gov.tr/>

3- ÇORUM TABİP ODASI

Çorum Tabip Odası 1993 yılında Dr. Ömer Akkaş tarafından kurulmuştur. İlk yönetim kurulu Dr. Ömer AKKAŞ, Dr. Ruhi SUNGUR, Dr. Erol UYSAL, Dr. Recep BURHANOĞLU ve Dr. Salim MAĞDEN'den oluşmuştur. Bugüne kadar 15 başkan görev yapmıştır. Kronolojik olarak yönetim kurulları aşağıda listelenmiştir:

11.10.1993

Dr. Recep BURHANOĞLU(BAŞKAN), Dr. Ömer AKKAŞ, Dr. Ruhi SUNGUR, Dr. Erol UYSAL, Dr. Salim MAĞDEN

17.11.1993 - 31.05.1994

Dr. Ömer AKKAŞ(BAŞKAN), Dr. Arif ILIMAN, Dr. Vahit DEMİRAN, Dr. S.Ateş VELİDEDEOĞLU

05.06.1994

Dr. İsmail ÖZKUBAT(BAŞKAN), Dr. Erol UYSAL, Dr. Salim MAĞDEN, Dr. Bahattin ŞEKER, Dr. Ruhi SUNGUR

21.04.1996

Dr. A.Tuncay KERMAN(BAŞKAN), Dr. Ruhi SUNGUR , Dr. Tahir MANTI, Dr. Nuri ÖZKUYUMCU, Dr. Fatih TUNCEL

05.05.1998

Dr. Türker GÜLSOY(BAŞKAN), Dr. Cengiz KELEŞ, Dr. Köksal HOLOĞLU, Dr. A.Süha BİNGÖL, Dr. Naci ÖNAL

30.04.2000

Dr. Recep BURHANOĞLU(BAŞKAN), Dr. Erol UYSAL, Dr. Cengiz KELEŞ, Dr. Güler BUĞDAYCI, Dr. Ali YILDIRIM

28.04.2002

Dr. Tahir MANTI(BAŞKAN), Dr. Mehmet KALEM, Dr. Mümin ALTEKİN, Dr. Aşkın TANRIVERDİ, Dr. Bülent ÖZKIDIK

18.04.2004

Dr. H.Mithat CERİT(BAŞKAN), Dr. Yılmaz BAŞ, Dr. Muzaffer AYMERGEN, Dr. Ünver YILDIZ, Dr. Hicran ÇOBANER TAŞKIN

16.04.2006

Dr. Selim DEMİRCİ (BAŞKAN), Dr. Ömer AKKAŞ, Dr. Ruhi SUNGUR, Dr. Erol UYSAL , Dr. Salim MAĞDEN

04.05.2008

Dr. Selim DEMİRCİ (BAŞKAN), Dr. Timur HARZADIN, Dr. Selim KÖSTEKÇİ, Dr. Havvanur KELEŞ, Dr. Remziye YILMAZTÜRK

09.05.2010

Dr. Şahatayi ŞAHİN (BAŞKAN), Dr. Ömer Nasuhi SELVİ, Dr. Göray ÇİMEN, Dr. Vedat ASLIHAK, Dr. Erdal ÖZER

07.05.2012

Dr. Ali YILMAZ (BAŞKAN), Dr. Sakine Candan MERZİFONLU, Dr. Metin ÇITAK, Dr. Mesut YETKİN, Dr. Mustafa AZAK

11.05.2014

Dr. Mustafa AZAK (BAŞKAN), Dr. Ece YAZLA, Dr. İzzet EZER, Dr. Ali YILMAZ, Dr. Mustafa SUNGUR

08.05.2016

Dr. Ümit GÖRKEM (BAŞKAN), Dr. Okan DELİKAN, Dr. Türker EJDER, Dr. İlker UZELİ, Dr. Müge ÖZCAN

04/05/2018

Dr. Çağatay ÇAĞLAR (BAŞKAN), Dr. Okan DELİKAN, Dr. Merve TARHAN, Dr. Emrah KARADERE, Dr. İlker UZELİ

Çorum Tabip Odasının kuruluş amaçlarının başında çoğu meslek örgütünde olduğu üzere hekimlik mesleğinin haklarını korumak gelmektedir. Kurulduğu günden itibaren hekimlerin sorunlarını çözmeye, haklarını savunmaya ve çalışma şartlarını düzeltmeye odaklanmıştır. Özellikle sağlıkta şiddet olaylarının giderek arttığı son yıllarda odanın üzerine daha çok sorumluluk binmiştir. Bu amaçla meclis ziyareti, kamuoyu bilgilendirilmesi ve çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Çölyak derneği gibi sivil toplum örgütleriyle eş güdümlü çalışmalar gerçekleştirilmiş ve halk sağlığına olumlu katkılarda bulunulmuştur.

Kaynaklar

1- Kurumsal Web Sitesi <http://corumtabipodasi.org.tr/>

2- Bireysel görüşme (Çağatay Çağlar)

4- SAĞLIK BİRİMLERİ VE TARİHÇELERİ

A- DEVLET HASTANESİ

Çorum'da ilk hastanenin kuruluş tarihi bilinmemektedir. 1860'da Merzifon'da Amerikan Kolejine bağlı olarak kurulan bir hastane mevcuttu. Çorumlular bazı küçük tedavileri illerinde hallederken ameliyat olmaya oraya giderdi. İkinci Meşrutiyet sonrasında şimdiki Albayrak İlköğretim okulunun olduğu yerde ahşap iki katlı bir sağlık birimi mevcuttu. Ülkede kaynaklar kısıtlı olduğundan mevcuttaki tek doktoru ve eczacısı yabancıydı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Çorum'a operatör doktor olarak atanan Akif Bey ve dönemin devlet adamı Nurettin Bey tarafından 1914 yılında bugünkü Müze olarak kullanılan taş binada bir hastane tesis edilerek Emraz-ı Umumiye Hastanesi adıyla kullanıma başlanmıştır. Nurettin Bey, dönemin kısıtlı imkanlarına rağmen mübadilerden kalan dolap, karyola, masa ve sandalye gibi eşyaları temin ederek hastaneye getirtmiştir.

Resim: 1914 yılında inşaat halindeki Emraz-ı Umumiye Hastanesi (Günümüzdeki Müze binası)

Devam eden cihan harbi sırasında hem doğu hem batı cephesinde savaşanlar s¼rekli buraya geldiği için “Menzil Hastanesi” adını aldı. 1924 yılında bu bina Guraba hastanesi adında çalışmaya başladı. İlin ileri gelenlerinin buluştuğu bir toplantıda alınan karar uyarınca da “Çorum Hastanesi” adını aldı.

Resim: Doğu cephesinden çekilmiş bu fotoğrafta muayene için sıra bekleyen halk g¼r¼lmekte

Resim: Emraz-ı Umumiye Hastanesi ana giriş merdivenlerinde dönemin hastane çalışanları ve bazı hastalar görülmekte

1925 civarında bu bina Ziraat Vekaletine (Bakanlığına) satıldı ve alınan parayla günümüzde eski devlet hastanesinin olduğu yere (Velidedeoğlu Parkı üzerinde-Çimento Fabrikasının altında) hastane inşaatına başlandı. Satış sonrası inşaatın tamamlanmasına kadar geçen bu süreçte günümüzde yazma eserler kütüphanesi olan yere (Mektebi Nisvan - Kız Mektebi olarak bilinen binaya) taşındı. İnşaatın tamamlanması sonrasında eski devlet hastanesi yerine geçerek 1925 yılından sonra 50 yataklı bir hastane olarak uzun yıllar hizmet vereceği görevine başladı. Adı Memleket Hastanesi olmuştur. Yatak sayısı 1933'te 75'e, 1937'de 85'e, 1940'da ise 100'e çıkmıştır.

Resim: 1920'lerde hastaneden bir görünüm

Cumhuriyetin ilanı sonrası Çorum sever mebuslardan Doktor Mustafa Beyin yakın gayretleriyle Devlet Hastanesinin eski hariciye pavyonu yaptırılmış ve Operatör muhterem Memduh Beyin çabalarıyla Çorum Hastanesi etrafa ün salmaya başlamıştır. Çünkü o tarihlerde Yozgat, Amasya ve Tokat illerinde buna benzer sağlık müesseseleri daha kurulmamış olduğu için, oraların halkı hep Çorum Hastanesine rağbetle akın etmeye başlamıştı. Yine o zamanlar göz ve kulak pavyonları da ilave edilmişti. İkinci Dünya Savaşı döneminde ise dahiliye binası yapılmıştır. Devlet hastanesinin kaloriferlenmesi ve kapıdan girişte yer alan Başhekimlik kısmı, Dr. Adil Yandaş zamanında inşa edilmiştir. Adil Bey zamanında dörtte biri ancak yapılmış olan ana yapı, başhekim Dr. Orhan Arkan zamanında muazzam denebilecek ölçüde bir poliklinik binası haline getirilerek hizmete açılmıştır.

Cumhuriyet ile sağlık kurumlarında ciddi bir gelişme gözlenmiş ve çevre illere de uzanan sağlık hizmetleri verilmeye başlanmıştır. Bu sağlık kuruluşlarında 1930'da yatalı olarak 868, ayakta ise 1305 hasta tedavi edilmiştir. Bu sayılar 1950'de 3607'ye 18612 iken röntgen veya tahlil gibi tanısıl işlemlerin sayısı 4266'ya çıkmıştır.

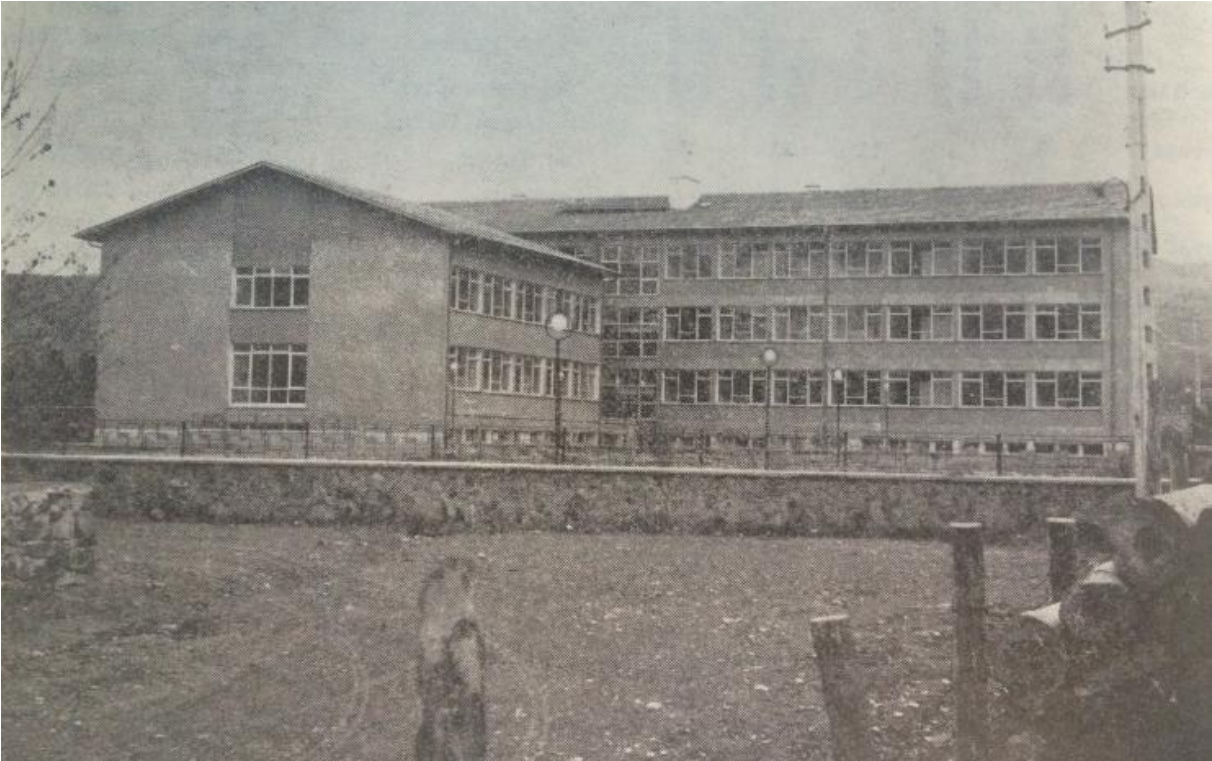

Resim: Çorum Devlet Hastanesi – 1950’ler

Sağlık personellerinin sayısı da giderek artış göstermiştir. İl yıllıklarından alına bilgiye göre 1950’de 10’u uzman, 15’i pratisyen olan 25 doktor vardı. Bunların ikisi uzman olarak, ikisi de pratisyen olarak serbest olarak çalışmaktaydı. Diğerleri ise devlet kurumlarında görevliyidiler. 5 hemşire, 12 ebe, 38 sağlık memuru görev yapmaktaydı. Kentteki 6 eczacıdan biri devlette, 5’i ise serbest çalışmaktaydı.

Resim: Çorum Devlet Hastanesi – 1967

Resim: Çorum Devlet Hastanesi - 1970

Resim: Çorum Devlet Hastanesi – 1999 yılı

Resim: Çorum Devlet Hastanesinden bir görünüm - 2010'lar

2017 yılında yeni hizmet binasına taşınması ile birlikte yatak sayısı 750 ye ulaşmıştır. Mevcut yatak sayısının 301 i tek kişilik oda, 115 i ise çift kişilik odadan oluşmaktadır. Hastane bünyesinde 2011 yılından beri Toplum Ruh Sağlığı Merkezi hizmet vermektedir. Mevcutta Bahçelievler ve Hasan Paşa Semt poliklinikleri olmak üzere 2 ek binada poliklinik hizmeti verilmektedir. 2015 yılında hizmete giren 14 yataklı AMATEM birimi de hasta kabulüne devam etmektedir.

Resim: Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi – 2017

Geçmişten günümüze Devlet Hastanesinin başhekimleri:

Resim: Eski Devlet Hastanesinde idari katta yer alan eski başhekimlerin fotoğraflarının olduğu bölüm.

2000'li yılların başına kadar çoğu devlet dairesinde önceki dönemlere ait idari amirlerin ve başhekimlerin resimlerinin asılı olduğu bölümler yer almaktaydı. Bu dönemde çıkan bir talimatla bu gelenekten vazgeçildi ve eski resimler tozlu raflara kalktı. Arşivleri taradığımız sırada yıllarca duvarda asılı olan resimlerin asıllarına ulaştık. Aşağıda 1920'li yıllardan günümüze kadar başhekimlik yapmış olan doktorların fotoğrafları yer almaktadır.

Akif Tefik Atlamaz/1923-1931

Memduh Çapar/1923-1931-1937-1939

Nurettin Aruman/1932-1933

Selahattin Akel/1944-1948

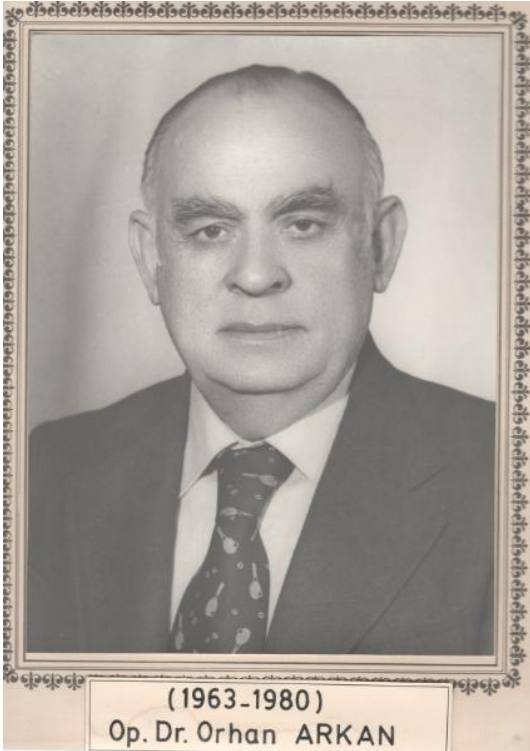
Nejat Sagun/1948-1952

Ziya Eren/1952-1958

Adil Yandaş/ 1958-1963

Orhan Arkan/1963-1980

Kemal Terlemez/1980-1981

Atilla Bozdoğan/1981-1984

Emin Temizkan/1985-1986

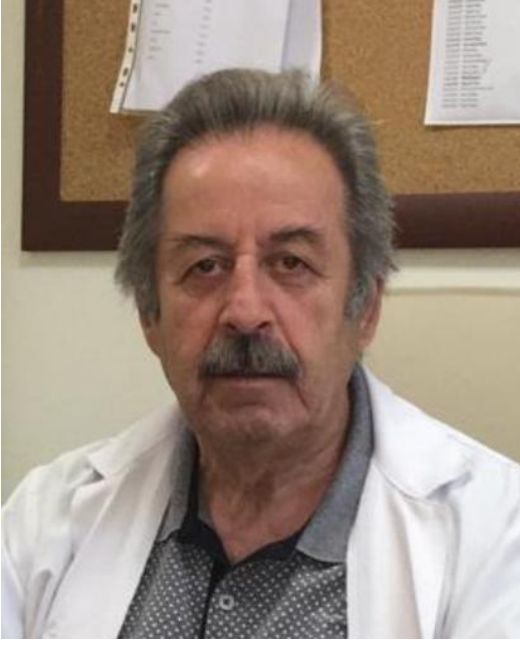
Mehmet Çağlar/1986-1992

Mithat Cerit/1992-1996

İsmail Şirin/1996-1999

Ünver Yıldız/1999-2000

Bülent Demirtürk/2000-2001

Vahit Demiran/2001-2003

Arslan Erkan/2003-2011

Musa Zorlu/2011-2014

Sinan Zehir/2015-2017

Çağatay Evrim Afşarlar/2017-2019

Mesut Sezikli/2019-Halen

Kaynaklar:

- 1- İhsan Sabuncuoğlu, Derlemelerim
- 2- İstatistik Yıllıkları; 1934,1936,1942,1949,1951,1967, 1973
- 3- Çorum'da Cumhuriyetin 15. Yılı
- 4- Bireysel görüşmeler (Şükrü Tokatlıoğlu, Abdulkadir Ozulu, Mithat Cerit, Arslan Erkan, Haşim Güner)
- 5- Çorumlu Dergisi,1938
- 6- Çorum Tarihi, 5. Hitit Festivali Komitesi, 2015
- 7- İki Dünya Savaşı arasında Çorum'da iz bırakanlar, Tuğba Gülen, 2015
- 8- Taş Mektep, Çorum Müze Binası 100. Yıl hatırası fotoğraf albümü, Çorum Valiliği, 2016
- 9- Nostalji Çorum Fotoğrafları, Çorum Belediyesi, 2014

B- GÖĞÜS HASTALIKLARI HASTANESİ

Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bahabey Caddesi üzerindeki ilk hizmet binasında Abdurrahman Soyarslan'ın büyük girişimcilik kabiliyeti ve katkılarıyla 1951 yılında 20 yatak kapasitesi ile "Verem Hastanesi" olarak hizmete açılmıştır. Bu hastanenin kurulması aşamasında yerel halktan Ali Cerit, Hacı Şükrü Tütüncü, Nuri Kaleli, Hasane Ilgaz, Fevzi Kayış ve Şehriye Lelebici arazi tahsisi aşamasında büyük maddi yardımlarda bulunmuştur. Bu şahısların isimleri hastane girişindeki bir mermere 29.10.1950 tarihiyle işlenmiştir. Uzun yıllar sergide kalan bu isimler bir tadilat sırasında zarar görmüştür.

Resim: 1949 yılına ait bu fotoğrafta Göğüs Hastalıkları Hastanesinin inşaatı görülmektedir. O dönemde Bahabey Caddesi civarının henüz ne kadar boş olduğu dikkati çekmektedir.

Hastanenin ilk kurulduğu zamanlar olan 1951 yılında dönemin önde gelen isimlerinden Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sadri Arın Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesine diğer adıyla Verem Hastanesine detaylı bir çevre düzenlemesi ve peyzaj projesi yapmıştır.

Resim: 1951 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sadri Arın tarafından yapılan Çorum Verem Hastanesi çevre düzenleme ve peyzaj planı.

Hastanenin ihtiyaca cevap vermemesi üzerine 1955 yılında ek inşaat tamamlanarak 125 yatak kapasitesine ulaşılmıştır. 2000 yılında bina tadilat görmüş; Poliklinik ve yataklı servislere "Acil Servis" hizmeti de eklenerek daha fazla hastaya hizmet verme imkanı oluşmuştur.

Resim: 1957 yılında çekilmiş bu fotoğrafta Sanat Okulu öğrencilerinden Hasan Tuluk ve Hıdır Güler poz vermekteler. Arka fonda görülen bina ise hizmete girmiş olan Verem Hastanesidir. O dönemde çevrenin ne kadar bakir olduğu dikkati çekmektedir.

1980'lerde hastane terasında yer alan şezlonglarda uzanarak güneşlenmek hastaların tedavilerinin önemli bir kısmını oluşturmaktaydı. Bu tedavi öncesinde hava şartlarının uygunluğunu kontrol etmek için termometre, barometre ve higrometreden oluşan bir alet kullanılmaktaydı.

Resim: Termometre, barometre ve higrometreden oluşan bir alet.

Yine 80-90'lı yıllarda hastanede yemek saatlerinin hastalara bildirilmesi amacıyla koridorlarda birer zil bulunmaktaydı. Bu şekilde hastanede tedavi olan yataklı hastalar yemek zamanlarının geldiğini öğrenmekteydiler.

Resim: Hastalara yemek saatlerini bildirmek için kullanılan zil.

Şükrü Tokatlıoğlu'nun başhekimliği sırasında hastane bahçesi detaylı bir şekilde restorasyondan ve çevre düzenlemesinden geçmiş ve uzun yıllar ferah ve modern bir görünümle hizmet vermiştir. Aşağıdaki fotoğraflarda bahçe düzenlemesi süreci ve sonrasındaki açılış merasimi görülmektedir.

Resim: 90'lı yıllarda yapılan çevre düzenlemesi sırasında çekilmiş bir kare

Resim: Düzenleme sonrasında bahçenin açılış töreninde dönemin valisi ve Dr. Şükrü Tokatlıoğlu görölmektedir.

Eski hizmet binasında 58 yıl aralıksız yöre halkına sağlık hizmeti veren hastane 15 Eylül 2008 tarihinde; 1974 yılında SSK tarafından yaptırılan daha sonra Sağlık Bakanlığına devredilen 2005-2008 yılları arası Hasanpaşa Devlet Hastanesi olarak hizmet veren şimdiki binaya taşınmıştır.

Çorum Bölge Göğüs Hastalıkları Hastanesinin şu an toplam yatak sayısı 159 olup, 9 birinci basamak ve 9 ikinci basamak yoğun bakım yatağı bulunmaktadır. 6 mekanik ventilatör, üçü mekanik ventilatör özellikli 9 V60 BİPAP cihazı ve 3 transport ventilatörü bulunmaktadır. Ek olarak 6 yataklı bir uyku laboratuvarı hizmet vermektedir.

Eski ve köklü bu sağlık biriminin kuruluşundan günümüze kadarki başhekimleri şu isimlerdir;

Dr. Abdurrahman Öztürk

Dr. Kaya Velipaşaoğlu

Dr. Samim Algan/1967-1972

Dr. Orhan Avşar

Dr. Tuna Tezel

Dr. Ahmet Demirkan

Dr. Şükrü Tokatlıoğlu/1992-1998

Dr. Melike Nur Buca/1998-2003

Dr. Vahit Demiran/2003-2007

Dr. Tarkan Özdemir/2007-2012

Dr. Ayhanım Tümtürk/2012-2015

Dr. Fatih Karadağ/2015-Halen

“Göğüs Hastalıkları Hastanesi’nde modern dezenfeksiyon yöntemlerinin kullanıma girmesinden önce çok kati tedbirler uygulanırdı. Bir hasta taburcu edildiğinde diğeri kabul edilmeden evvel odanın tüm duvarları baştan aşağı su ve sabunla yıkanırđ. Bir hasta kabul edildiğine paraları dahil tüm eşyaları karantinaya alınır, çıkışta da tekrar teslim edilirdi... Yaşar Olur”

“İnsanlar eski Göğüs Hastalıkları Hastanesinin önünden geçmeye çekinirler, bulaşıcı hastalıklardan korktuklarından dolayı Bahabey Caddesinde bulunan Bahçeli Gıda’nın önünden dolanarak yollarına devam ederlerdi... Nurcan Yılmaz”

“Hastanenin bahçesinde çok eski bir ıhlamur ağacı bulunmaktaydı. Hastane çalışanlarınca bu ıhlamurlar mevsiminde toplanır ve bir çeşit tıbbi işlemde geçirilerek ekspektoran olarak hastalara verilir... Şükrü Tokatlıoğlu”

“Eski hastanenin çok geniş bir balkonu bulunmaktaydı. Hastalar düzenli olarak buraya yerleştirilen şezlonglara yatırılır ve güneşlendirilirdi... Şükrü Tokatlıoğlu “

“Eski hastanenin çok güzel bir bahçesi vardı. Özenle bakılan güllerin bulunduğu kısımda dönemin başhekiminin gülleri tek tek saydığını, eksik çıktığı takdirde de görevli personeli cezalandırdığını hatırlıyorum... Osman Koçak”

Resim: Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi – 2016

Kaynaklar

1- Kurumsal web sitesi <https://corumghh.saglik.gov.tr/>

2- Bireysel görüşmeler (Şükrü Tokatlıoğlu, Fatih Karadağ, Osman Koçak, Nurcan Yılmaz, Yaşar Olur, Haşim Güner)

3- Çorum İl Yıllıkları

C- SSK HASTANESİ DÖNEMİ

Sosyal Sigortalar Kurumu yani SSK hastaneleri ayrı bir sağlık sigortasına bağlı hasta topluluğuna hizmet veren; kendi sağlık kadrosu, eczaneleri ve alt yapısı olan bir organizasyondur. Çorum'da SSK hastanesi 1/10/1974 yılında kuruldu. İlk hizmet binası günümüzde halen Bölge Göğüs Hastalıkları Hastanesi olarak bilinen binadır.

1996 yılında bu binaya ek olarak Millet 1. Sokakta Hasanpaşa ek poliklinik binası hizmete girdi. Kısa süre içinde yine bu sokakta hemen yan binada hemşire lojmanı faaliyete girdi. Bu binanın alt katları biyokimya ve mikrobiyoloji laboratuvarı olarak kullanılmaktaydı. Lojman olarak kullanılan kısım daha sonraları intaniye ve psikiyatri servislerine verildi. 2017 yılına kadar Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterlik binası olarak da hizmet etmiş olan bu yapı, Kamu Hastaneleri Birliğinin dağılmasıyla bir süre İl Sağlık Müdürlüğü olarak hizmet verdi. Hasanpaşa ek poliklinik binası ise 2003 yılına kadar bu isimle anılırken, SSK ve Devlet Hastanelerinin SGK çatısında toplanmasıyla Hasanpaşa Devlet Hastanesi olarak anıldı. 2008 yılından sonra Göğüs Hastalıkları Hastanesinin Bahabey Caddesindeki yerinden günümüzdeki yerine taşınmasıyla Hasanpaşa semt poliklinikleri formuna dönüştü. Halen de Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden görevlendirilen hekimlerce poliklinik hizmeti vermektedir.

1974 yılına dönecek olursak, yeni kurulmuş SSK hastanesinde ilk başhekimlik görevini bir Çocuk Hastalıkları Uzmanı olan Dr. Hasan Çobanoğlu yaptı. Kendisinden sonra sırasıyla görev yapan SSK başhekimleri ise şunlardır;

Dr. Sedat Ustaoglu- Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı

Dr. Ahmet Sezer- İç hastalıkları Uzmanı

Dr. Ahmet Bayramer- Genel Cerrahi Uzmanı

Dr. M. Nuri Özkoyuncu- Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Uzmanı

Dr. Orhan Ercan- Göz Hastalıkları Uzmanı

Dr. Vahit Demiran- İç Hastalıkları Uzmanı

Dr. Vedat Çekkaya- İç Hastalıkları Uzmanı

Dr. Haluk Özal- Göz Hastalıkları Uzmanı

Dr. Vedat Çekkaya- Tekrar göreve geldi

Dr. Mehmet Çağlar- Genel Cerrahi Uzmanı

Dr. Haluk Özal- tekrar göreve geldi

SSK hastanesi 1974 yılında kurulduğunda 110 yataklı bir hastaneydi. O dönemde il merkezinin oldukça dışında yer almaktaydı. Genel cerrahi, iç hastalıkları ve kadın hastalıkları ve doğum bölümleri gibi temel branşlarda hizmet vermekteydi. O dönemlerde halk SSK'nın kendi ilaç fabrikalarında üretilen ilaçları yine SSK hastanelerinde yer alan eczanelerden alabilmekteydi. Yerli üretim ilaçların üretilmesi ve kullanılması o dönemin şartlarında büyük bir hizmet olmakla beraber artan sigortalı sayısı ve işleyişte yaşanan sorunlar nedeniyle zamanla talebi karşılayamaz hale geldi. Nitekim giderek artan sorunlar nedeniyle 2003 yılında çoğu sigorta kuruluşu SGK adıyla tek çatı altında toplandı.

Resim: SSK hastanesinin 1995 yılına ait bir fotoğrafı.

Resim: 1996 yılına ait bu fotoğrafta SSK ek hizmet binasının açılışı sırasında ön sırada Devlet Bakanı Mustafa Kul ve dönemin valisi Mustafa Yıldırım görülmektedir. Bu bina günümüzde Hasan Paşa Poliklinikleri olarak hizmet vermektedir.

Resim: 1995- SSK'ya bağlı Dispanser binası. Gazi Caddesi üzerindeki bu bina yıkılmış ve büyük bir giyim mağazası inşa edilmiştir.

Resim: Çorum SSK Hastanesi – 2000 yılı

Kaynaklar

- 1- Bireysel görüşmeler (Yaşar Olur/Emekli SSK müdürü, Fatih Karadağ, Haşim Güner)
- 2-Çorum İl Yıllığı, 2003

D- DOĞUM VE ÇOCUK BAKİMEVİ

orum'daki ilk doğumevi Gazi Caddesi üzerinde yakın zamanda yıkılarak yerine bir park yapılan Kùltür Sitesinin olduğu alanda 1930 yıllarında kurulmuştı. Sonrasında Memleket Hastanesi olarak da bilinen Devlet Hastanesinin bahçesinde inşa edilen bir binaya taşındı. Bu bina daha sonraları Hitit Üniversitesi Tıp Fakùltesi Dekanlık binası, sağlık kurulu, patoloji gibi birimlerce kullanıldı.

1990'lardan öncesine dair net bir bilgi bulamamakla birlikte 1991'de Devlet Hastanesinde Erdal Orhanoğlu, Hasan Hüseyin Köse, Şener Yalçınkaya, Gülten Dağşan vardı. Sonradan eski hastane bahçesindeki binadan devlet hastanesinin yanında D blok olarak inşa edilen yeni bir yere taşınıldı. Bu dönemde Ümit Görkem, Pınar Yıldırım, Hasip Kebapçı, Ziya Kalem, Müberra Kalem, Sabri Laçın, Sinan Özer, Dilek Özdemir, Rengin Yıldırım vardı. Yine o yıllarda SSK'da İnci Yalçınkaya tek hekim olarak çalışıyordu. Sonradan Ali Rıza Doğan, Semra İnmez, Semih Temel, Göray imen geldi ve SSK hastanesiyle birleşmeye kadar bu ekip vardı. Birleşme sonrasında günümüze kadar Tayfun Güngör, Emine Arslan, Zeliha ağlar, Fatih Karslı, Mehmet Altınok, Cihan Toğrul, Alper Tuğlu, Engin Yıldırım, Nihal Mavral, Seher Arslan, Mustafa Kurt, Özkür Kan, Özgür Koçak, Ceyhan Taşdelen gibi isimler görev yaptı.

Doğumevi D blok'a taşınınca yönetsel olarak Devlet Hastanesinden ayrıldı. Erdal Orhanoğlu ilk başhekim olarak görev yaptı. Akabinde Pınar Yıldırım kısa süreli olarak başhekimlik yaptı ve tekrar 2008 yılında devlet hastanesine bağlandı. Günümüze kadar da beraber devam edildi.

Gazi Caddesi üzerindeki ilk Doğumevi binası ülkenin o döneminde mimari açıdan en önemli yapıları arasında gösterilmekteydi. Hatta bir edebiyat dergisinin kapağında bu binaya yer verilmişti.

Çorum Doğum Evi

DIRİM

Sahibi ve yazı işleri direktörü Dr. Feridun Frik

T O M : X I V

Ş U B A T 1939

S A Y I : 2

Resim: Bir edebiyat dergisinin 1939 yılı Şubat Sayısına ait kapağında ihtişamıyla kendine yer bulmuş Çorum Doğumevi binası

Kaynaklar

1- Bireysel görüşmeler (Abdulkadir Ozulu, Ümit Görkem, Mehmet Şanlı)

E- HITİT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ DÖNEMİ

17.03.2006 tarih ve 26111 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "5467 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un Ek 8. Maddesi ile kurulan Hitit Üniversitesi kuruluş yasında yer alarak kurulmuştur. Hitit Üniversitesi ile aynı zamanda kurulmasına rağmen Tıp Fakültesi yapılanması ileri bir tarihe bırakılmış ancak Gazi Üniversitesi ile yapılan iş birliği çerçevesinde 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında Tıp Fakültemiz adına ÖSYS sınavı ile alınan 21 öğrenci Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğretime başlamışlardır.

Hitit Üniversitesi Rektörlüğüne Sayın Prof. Dr. Reha Metin Alkan'ın atanması ile Tıp Fakültesinin aktif hale getirilmesi çalışmaları başlamış, öğretim üyesi ile eğitim ve araştırma hastanesi bulunmayan fakültenin işler hale gelmesi için 18 Şubat 2011 tarihli ve 27850 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Tesisleri ve Üniversitelere Ait İlgili Birimlerin Birlikte Kullanımı ve İşbirliği Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" in 5 inci maddesinin (c) bendine dayanılarak 2012 yılında, Çorum Valiliği ile Hitit Üniversitesi arasında ortak kullanım protokolü imzalanmıştır. Bu protokol ile sağlık hizmetlerinin öğretim üyeleri tarafından da verilebilecek olması, öğretim üyesi alımını sağlamıştır.

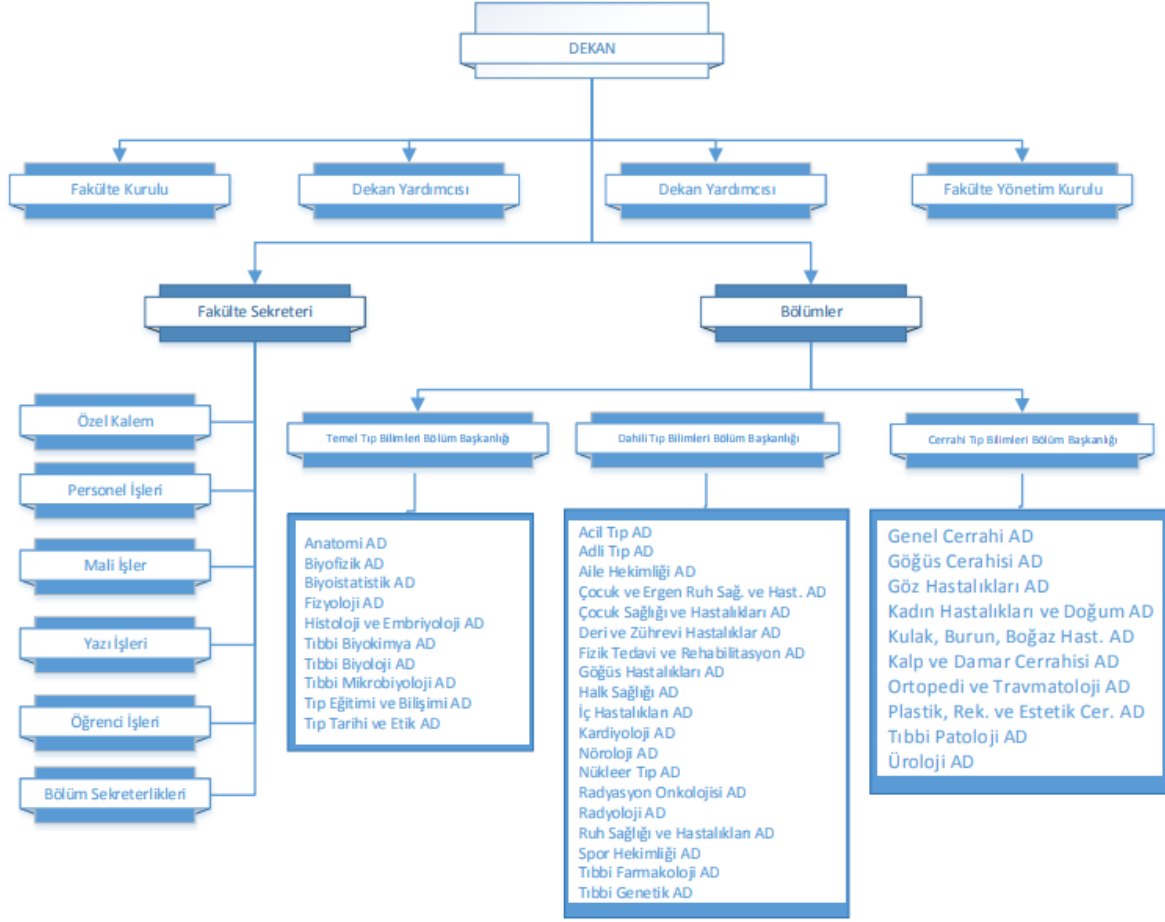
Bu dönemde öncelikle Çorum Devlet Hastanesinde akademik çalışmaları ve heyecanı olan hekimlerimiz Yardımcı Doçent kadrolarına atanmış, aynı zamanda da bu yeni öğretim üyelerimize akademik faaliyetlerinde yardımcı olmak üzere de kısmı zamanlı Doçent ve Profesör istihdamı sağlanmıştır. Bu tarihlerde Tıp Fakültesinde 4 Profesör, 4 Doçent ve 18 Yardımcı Doçent olmak üzere 26 öğretim üyesi mevcuttur. Daha önceden Çorum Devlet Hastanesinin Patoloji Laboratuvarı olarak kullanılan ve daha sonra yıkılarak Çorum İl Sağlık Müdürlüğü binasının yapıldığı yerde, giriş katında Tıp Fakültesi Dekanlığı dört odalı mekânında çalışmaya başlamıştır. 2014 yılı sonlarına doğru o zamanki mevcut öğretim üyelerinden oluşan Mezuniyet Öncesi Eğitim Komisyonu kurulmuş, yaklaşık bir yıl süren çalışmayla önce "Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği", sonrasında da Çekirdek Eğitim Müfredatına uygun olarak 6 yıllık "Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim Müfredatı" hazırlanmıştır. O dönemde toplantı odası imkanları olmadığı için bu çalışmalar Sağlık Yüksek Okulu toplantı odasında gerçekleştirilmiştir.

2016 başında mevcut Tıp Fakültesi Dekanlığının binasının yıkılacak olması nedeniyle Dekanlık Meslek Yüksek Okuluna taşınmıştır. Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen "Tıp Programlarında Eğitime Başlanması ve Eğitimin Sürdürülmesi İçin Asgari Koşullar" kapsamında hem öğretim üyesi istihdamı, hem de Tıp Fakültesi Temel Tıp Eğitimi için gerekli olan, derslikler, laboratuvarlar, kütüphane, çalışma odaları gibi ünitelerin bulunacağı Morfoloji binası oluşturmak için çalışmalar yoğun şekilde başlamış, İkbalkent Kampüsünde bulunan ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu tarafından kullanılan binanın Tıp

Fakültesi Morfoloji Binası olarak tadilatına başlanmıştır. Aynı dönemde kurulacak olan laboratuvarlarda bulunacak olan malzemeler için de şartnameler hazırlanmış, ihaleye çıkmıştır. Morfoloji Binasının tamamlanmasından sonra 2017 yılı başında Tıp Fakültesi Dekanlığı şu anki mevcut yerine taşınmıştır. Öğretim üyesi istihdamı devam etmiş, 2017 Mart ayında 14 profesör, 11 doçent ve 48 yardımcı doçent olmak üzere 73 öğretim üyesine ulaşılmıştır. Aynı zamanda Yükseköğretim Kuruluna dosya verilmiş ve öğrenci alımı için başvuru yapılmıştır.

Nisan 2017'de YÖK tarafından fakülte denetlenmiş, YÖK Genel Kurulunda da onaylanarak 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 62 öğrenci ile eğitime başlanması kararı verilmiştir. 2019/Mayıs itibariyle Fakültede, 3 bölüm, 44 ana bilim dalı bulunmakta olup 15 profesör, 22 doçent, 67 doktor öğretim üyesi olmak üzere 104 öğretim üyesi bulunmakta ve Çorum'da 187 öğrenciyle öğretime devam edilmektedir. Ayrıca mezuniyet sonrası eğitimine devam eden (TUS Sınavı ile) 50 uzmanlık öğrencisi bulunmaktadır. Fakültede 3 ana derslik bulunmaktadır. 2 multidisipliner laboratuvar, 1 anatomi laboratuvarı, 1 araştırma laboratuvarı ve 1 adet mesleki beceri laboratuvarı yer almaktadır. Kendisine ait bir Tıp kütüphanesi bulunmaktadır. Bir bilgisayar sınıfı, bir kulüp odası, dört tane de grup çalışma odası mevcuttur.

Hitit Üniversitesinin Güney Kampüsü olarak da kurulması planlanan sağlık merkezinin kamulaştırılması ve master planı yapılmış olup ihale ve yatırım beklenmektedir. Merkeze ait tüm yatırım planları, malzeme listeleri, işletim planlaması yapılmıştır.

Kaynaklar

1-Kurumsal web sitesi: <http://tip.hitit.edu.tr>

2- Bireysel görüşmeler

F- AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI MERKEZİ

Yakın bir tarihe kadar Çorum ilinde ağız ve diş sağlığı hizmetleri devlet eliyle Çorum Devlet Hastanesi bünyesinde kısıtlı imkanlarla verilmekteydi. 2008 yılında Sağlıkta Dönüşüm Projesi kapsamında müstakil bir başhekimlik olarak hizmet vermeye başlandı. Başlangıçta Gençlik ve Spor Müdürlüğüne ait kiralık bir binada hizmet verilmekteyken, Sağlık Bakanlığınca tahsis edilen eski Göğüs Hastalıkları binasına taşınarak oldukça geniş bir hacimde ağız ve diş sağlığı hizmeti vermeye başlandı. Hizmet binası, 10 bin metrekare alan üzerinde yer alan 3500 metrekarelik tek bloktan oluşmaktadır. Toplam 122 personelle hizmet verilmektedir.

2008 yılı Haziran ayında 30 ünitli olarak hizmete giren Çorum Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ünit sayısı, 2013 yılında resmi olarak 35'e, 2018 yılında 39 ünite çıkmıştır. 2013 yılında Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine bağlı olarak; şehir merkezinin kuzey yakasında 5 ünit kapasiteli Buharaevler, 2014 yılında şehir merkezinin güney yakasında 4 ünit kapasiteli olarak Gülabibey poliklinikleri hizmete girmiştir. Acil polikliniğinde resmi tatiller de dahil olmak üzere mesai saatleri dışında hizmet verilmektedir.

2019 yılı itibariyle merkezde çalışan hekimler ise şu şekildedir;

Abdullah Altuner, Abdullah Paydar, Ahmet Bülent İyicioğlu, Ahmet Can Bayraktar, Aliye Türk, Alper Benli, Alper Temel, Arzu Efe, Ayşen Benli, Ayşegül Seven, Çağatay Ünlü, Çağdaş Kadit, Çağrı Turna, Deniz Yurdağül, Derya Üstünel, Didem Kaya, Duygu Ceylan, Ebru Kantar, Ebru Kartal Turan, Elif Aydoğan, Elif Karayaka, Emine Kuyma, Fatih Kazancı, Gamze Arda, Gamze Delikara Eliaçık, Gülşah Hasdemir, Gökhan Özarlan, Gül Görücü, Hande Diker, Hasan Yıldız, Hatice Şeker, Hatice Terlemez, Kadriye Damla Eyvaz, Makbule Pınar Bayatlı Kaplan, Mehmet Akif Akbıyık, Melahat Baş Yurdağül, Muhammed Furkan Barbak, Muharrem Yıldırım, Nazmiye Akar Alkaç, Nur Sanem Uzel, Öznur Yetgin, Selengül Ganıdağlı Ayaz, Seniha Ekici, Serdar Şahin, Sevil Kadit, Tuğrul Şahin, Yasemin Koçak.

Kaynaklar

1- Çorum ADSM web sitesi: <https://corumadsm.saglik.gov.tr/>

2- Bireysel görüşmeler

G- ÇORUM ÖZEL HASTANESİ

Çorum Özel Hastanesinin kuruluşu, 1989 yılında yer seçimi ile başlayarak, belediyenin onaylaması, ruhsat alımı, yeşil alan düzenlenmesi vb. bürokratik işlemler ve binanın dizayn işlemlerinin tamamlanması süreçlerinden sonra, Binevler Kavşağı, Dr. İlhan Gürel Caddesi No: 1 adresinde, 1991 yılında Hitit Tıp Merkezi adı altında, tomografi ve görüntüleme merkezi olarak hizmet sunmaya başlamıştır.

Hizmet binası, 7000 metrekare alan üzerinde, 2891.05 metrekare A Blok, 963.63 metrekare alan da B Blok olmak üzere, 2 blok halinde kurulmuştur. A Blok, bir bodrum kat olmak üzere 5 kat, B blok ta 2 katta oluşmuştur. Hizmet binası tamamlandıktan sonra, öncelikle 1991 yılında, B bloğun zemin katı, tomografi ve görüntüleme merkezi olarak faaliyete geçti. Bu zaman içerisinde, 13 personelle Çorum ili ve ilçe halkına radyolojik tetkiklerde hizmet sundu. Başta sınırlı bir hizmet sunumu düşünülürken, zamanla artan talep karşısında, hizmet çeşitliliği de arttı. Endoskopi hizmetleri, renkli doppler, laparoskopi, artroskopi C kollu görüntüleme sistemleri, mamografi, kemik dansitometre ile hizmet sunumuna devam etti.

İlerleyen zaman içerisinde gelişmeye, genişlemeye devam ederek, 15 Aralık 1994 yılında, görüntüleme merkezinden, Çorum Özel Hastanesi adı altında, ayakta ve yataklı tedavi hizmeti verilmeye başlanmıştır.

Hastane 2012 yılında mevcut binalarının hizmet sunumuna yeterli olmayacağını düşünerek ek bina için izinlerini tamamlamış ve 2013 yılında inşaatına başlamış ve 2014 yılı Temmuz ayı içerisinde hizmete girmiştir. Ek binanın hizmete girmesiyle birlikte kapasite 130 yatağa çıkarmıştır. 11.000m²'lik kapalı alanı bulunmaktadır.

Kaynaklar

1- Kurumsal web sitesi <https://www.corumozelhastanesi.com.tr>

H- ÖZEL ELİTPARK HASTANESİ

30.01.2009 tarihinde resmen açılmış olmakla birlikte SGK (Ssk -Bağ-Kur-Emekli Sandığı) Memurlar ve Özel Sigortalı Kurumlar ile anlaşmaları sağlanmış olup, 21'i Hekim (17'i Uzman Dr, 4'ü Pratisyen), olmak üzere toplam 197 deneyimli personeli ile hizmette başlamıştır. Zaman içerisinde artan talep ve yeni düzenlemelere paralel olarak çalışan sayısı artmıştır. Halen 35'i hekim (30 Uzman, 5'i Pratisyen) olmak üzere toplam 325 personeli bulunmaktadır. 144 yatak kapasitesine sahiptir.

Kaynaklar

1- Kurumsal web sitesi <http://www.elitpark.com.tr>

I- 112 ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ

Çorum ili bünyesinde 27 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu bulunmaktadır. İstasyon başına 19550 kişi ve 475 km² düşmektedir.

2018 yılı sonu itibariyle 52 tam donanımlı ambulans, 2 adet tam donanımlı 4x4 kar paletli ambulans, 1 adet 4 sedyeli ambulans, 1 adet obez-yoğun bakım ambulansı olmak üzere toplam 56 ambulans ile hizmet vermektedir. 2 adet de UMKE aracı mevcuttur.

2018 yılı ilk 9 aylık süreçte Ambulans çıkışlarına göre vaka sayısı 43193, ulaşılan vaka sayısı 40919 olarak tespit edilmiştir. Kentsel bölgelerde ilk 0-10 dakikada ortalama vakaya varış süresi %96 iken kırsal bölgede ilk 0-30 dakikada vakaya ortalama varış süresi %88'dir.

112 istasyonu başına 8379 vaka düşmüştür. Her bir ambulansa ise 824 vaka düşmüştür.

112 ambulansları ile ilçelerden merkeze yapılan sevklerle bakılınca ilk sırada kardiyovasküler sistem hastalıklarının (%31) olduğu görülmektedir. Bunu travmalar (%14), solunum sistemi hastalıkları (%8) ve gastrointestinal sistem rahatsızlıkları (%8) takip etmektedir.

Kaynaklar

1- Çorum İl Sağlık Müdürlüğü-2018 kayıtları

5- TIBBİ BÖLÜMLERİN GELİŞİM SÜREÇLERİ

KALP VE DAMAR CERRAHİSİ

Çorum'da üç dekattır bir KVC uzmanı ağırlıklı olarak konsultan ve poliklinikçi olarak görev yapmaktadır. Kuzey-Güney ve Doğu-Batı hattında bir kavşak konumuna sahip olan Çorum ili toprakları çok sayıda yaralanmalı trafik kazasına mekan olmuştur. Bu gibi durumlarda vasküler yaralanmaların hızla tedavisi yıllardır Çorum Devlet Hastanesinde yapılmakta olup, kalp ve damar cerrahisi uzmanları bu noktada hayati öneme sahip olmuşlardır. Ulaşılabilen hastane kayıtlarına göre Çorum'da görev yapan Kalp ve Damar Cerrahisi uzmanları şu isimlerden oluşmaktadır;

Ulaşabildiğimiz kadarıyla günümüze kadar Çorum'da görev yapmış olan KVC uzmanları Gürkan Uzunonat, Hasan Türkyılmaz, Uğur Çetingök, Emrah Ereren, Adem İlkey Diken, Adnan Yalçinkaya, Kerim Çağlı, Seyhan Yılmaz, Eray Aksoy, Devrim Eroğlu, Aslı Türkeli, Hasan Öner, Emir Erol, Sertan Özyalçın, Mecit Gökçimen, Ufuk Türkmen'dir.

Sağlık Bakanlığı'nın yürüttüğü ulusal Kalp Sağlığı Planlaması neticesinde nüfus ve yerleşim parametreleri göz önüne alınarak bir Kalp Merkezi olmasına karar verilerek bu yönde ilk adımlar 2012 yılında atılmıştır. Bu amaçla Kalp Merkezi açılması planlanan şehirlere birer koordinatör hastane atanarak hazırlık süreci yürütülmüştür. Çorum'a atanan koordinatör hastane ise Ankara'da yer alan Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi olmuştur.

2012 yılında Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi yöneticisi olarak görev alan Prof. Dr. Mustafa Paç yürütücülüğünde sürece başlanmış ve o dönemde Çorum Devlet Hastanesinde görevli olan Op. Dr. Adem İlkey Diken, Op. Dr. Adnan Yalçinkaya ve Op. Dr. Emrah Ereren tarafından yürütülen alt yapı çalışmaları kısa süre içerisinde tamamlanmıştır. Yaklaşık 7 ay içerisinde tamamlanan bu ihale süreçleri, yoğun bakım ve ameliyathane kurulumları neticesinde ilk açık kalp ameliyatı 23 Kasım 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Hayri Yıldırım adındaki koroner arter hastasına kardiopulmoner baypas altında üç damar koroner baypas greftleme ameliyatı yapılmıştır. Bu ilk ameliyata Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi doktorlarından Prof. Dr. Mustafa Paç ve Doç. Dr. Levent Birincioğlu da katılmış ve Op. Dr. Adem İlkey Diken ve Op. Dr. Adnan Yalçinkaya ile birlikte ilk ameliyat başarı ile tamamlanmıştır. Bu tarihten sonra da kalp ve damar cerrahisi ameliyatları giderek artan sayılarda rutin olarak yapılır hale gelmiştir.

2012-2013 döneminde gerçekleşen Hitit Üniversitesi-Sağlık Bakanlığı ortak kullanım protokolü (afiliasyon) ile Çorum Devlet Hastanesi bir Eğitim ve Araştırma Hastanesine dönüşmüştür. Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi de bu süreçte öğretim üyesi bakımında hızla genişlemeye başlamış ve 2013 yılında Prof. Dr. Kerim Çağlı Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı'nda göreve başlamıştır. Kalp kapak hastalarında tamir yöntemleri alanında kapsamlı çalışmaları ile bilinen Dr. Çağlı'nın katılımıyla Çorum'da yürütülen kalp cerrahisi prosedürleri bir üst seviyeye çıkararak ülke çapında ses getirecek başarılarla imza atılmıştır. Yine 2013 yılında hali hazırda görev yapmakta olan Op. Dr. Adem İlkey Diken, Op. Dr. Adnan Yalçinkaya ve Op. Dr. Seyhan Yılmaz üniversite kadrosuna geçerek öğretim üyesi (Yardımcı Doçent) ünvanıyla görevlerine devam etmişlerdir.

Nisan 2016 döneminde Doçentlik ünvanı ve yetkisi alan olan Dr. Adem İlkey Diken ve Dr. Adnan Yalçinkaya Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı başkanlığı ve klinik sorumluluğu görevlerini yürütmektedirler.

2013 yılı itibariyle yıllık vaka sayısı 100 civarı olan Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi kalp ve damar cerrahisi kliniği vaka sayısı 2014 yılı ve sonrasında 200'ün üzerine çıkarak Ankara ve İstanbul'da yer alan çoğu köklü üniversitenin vaka hacimlerini geçmiştir. Artan vaka sayısına ek olarak literatürde yer alan ölüm (mortalite) oranlarından oldukça düşük seviyede bir oran yakalanarak başarısını ispat etmiştir. %0,9 olan bu oran kliniğin ilk yıl sonuçlarının yayımlandığı bir bilimsel dergide (1) yer almayı başarmıştır.

Kalp kapak ameliyatlarının standart tedavisi, fonksiyonelliğini yitiren kapağın çıkarılarak yerine metal veya biyolojik bir kapağın takılmasıdır. Günümüzde halen sıklıkla uygulanan ve etkili bir yöntem olan bu teknik son yıllarda yerini mümkün olduğunda ve uzun süreli dayanacağı düşünüldüğünde kapağın tamir edilmesine bırakmıştır. Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalında uygun olduğu durumlarda kapak tamirinin uygulanabilir olması dünya ile eş zamanlı olarak yapılmaya başlanmıştır. Böylelikle hastalar kendi dokularıyla yaşamakta ve yabancı bir materyal taşımamaktadırlar. Bu başarılı gelişmeler neticesinde çevre illerden de hastalar Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalına başvurup ameliyat olur hale gelmiştir.

Aort ve büyük damar ameliyatları kalp ve damar cerrahisi disiplininde en kritik operasyonların arasında yer almaktadır. Hastaların 15-18 dereceye kadar soğutularak tüm dolaşımının durdurulup büyük damarların değiştirildiği bu ameliyatlar Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalında her hafta uygulanan standart ameliyatlar statüsünde yer alır hale gelmiştir. Aort diseksiyonu gibi ölüm oranı çok yüksek olan patolojiler için sevke ihtiyaç kalmamakta ve hastaların vakit kaybetmeden tedavi edilmesi mümkün olmaktadır.

Endovasküler girişim olarak adlandırılan açık ameliyat dışında kapalı olarak damar tıkanıklıklarının açıldığı ameliyatlar da Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalında rutin şekilde uygulanmaktadır. Ülkemizdeki çoğu merkezden farklı olarak bu prosedürler sırasında hastaya açık cerrahi yapılması gerektiğinde derhal açık müdahaleye geçilerek tek seansta hastanın tüm sorunu giderilebilmektedir. Hibrit yaklaşım adı verilen bu teknik halen günümüzde çok az merkez tarafından uygulanabilen son teknolojik yöntemdir.

Sonuç olarak Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı kurulduğu tarihten itibaren başta koroner arter baypas gereksinimi olan hastaların sevk oranını %100'den sıfıra indirmiş ve bölgedeki en yetkin KVC merkezi haline gelmiştir. Bölge halkının güvenini kazanan bu merkez yediden yetmişe tüm Çorum halkının büyük ve hayati bir ihtiyacını karşılamaktadır.

1. Diken AI, Yalçınkaya A, Yılmaz S, Aksoy E, Ereren E, HÖbek Aydın Y, Paç M, Çağlı K. Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Kalp Cerrahisi Sonuçlarımız: İlk Yılın Değerlendirmesi. Journal of Clinical and Analytical Medicine. J Clin Anal Med 2015;6(6): 679-82 DOI: 10.4328/JCAM.2346

KARDİYOLOJİ

Günümüze kadar görev yapmış kardiyologlar Julide Uzunonat, Füsun İnceer, Yusuf Karavelioğlu, Ali Elitok, Betül Cengiz, Gökhan Bilgili, Osman Karaaslan, Tolga Doğan, Arif Arısoy, Oğuzhan Çelik, Taner Sarak, Volkan Çamkıran, Macit Kalçık, Zehra Gölbaşı, Mücahit Yetim, Lütfü Bekar, İsmail Ekinözü, Çağlar Alp, Mehmet Mustafa Yılmaz, Tayyar Gökdeniz'dir.

Kardiyoloji kliniği Çorum'da uzun yıllardır hizmet vermekte olan bir bölüm olmakla beraber ağırlıklı poliklinik hizmeti, akut koroner sendromlarda temel tedavi ve yetmezlik tedavileri uygulanmaktaydı. 2012 yılında ise Sağlık Bakanlığı ile koordinasyonlu şekilde gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde klinik modern imkanlara kavuşarak ileri gelen bir merkez olma yoluna girdi. İlk koroner anjiografinin Kasım 2012 yılında yapılmasıyla hem hasta sevkleri her geçen gün azaldı hem de birçok hayatın kurtulması sağlandı.

Resim: 1995 yılı, koroner yoğun bakımdan bir görünüm. Bu yoğun bakım 2016 yılına kadar hizmet vermiştir.

2008 yılında 1 EKO, 1 EFOR cihazı mevcuttu. MI vakaları geldiğinde trombolitik tedavi başlanıp sevk ediliyordu. 2012 yılı itibariyle bu hastalara hızla primer perkütan koroner işlemler uygulanmaya başlandı. Modern EKO cihazları, 2 EFOR cihazı, 10 ritim holteri ve 10 tansiyon holteri alındı.

Stres EKO ve telemetrik takip gibi yöntemler ile daha etkin tanı ve takip olanakları tesis edildi. 2014 yılında başlanan atrial septal defekt (ASD) perkütan kapatma işlemleri neticesinde ameliyatsız olarak kasıktan girilerek çoğu ASD kapatılmaya başlandı.

2015 yılında kalpteki ritim bozukluklarının tedavisi amacıyla elektrofizyolojik çalışmaya (EPS) başlandı. Yine 2015 yılında periferik arter anjiyografisi ve girişimsel tedavilere başlandı.

2016 yılı itibariyle kardiyak rehabilitasyon ünitesi kuruldu. Zamanla hem içerik hem de doluluk olarak Türkiye'deki en büyük merkez haline geldi. Öyle ki ancak Kuzey Avrupa ve ABD'deki merkezlerde uygulanan CPET ile hasta takibi ve gereğinde ileri tedavilere yönlendirme olanağı yapılmaya başlandı. Klinikte bu şekilde takibi yapılan hastalar gerçekten endike hale gelince cerrahi gibi yöntemler için yönlendirilmeye başlandı. Benzeri bir yaklaşım imkansızlıklar nedeniyle ülkede hemen hemen hiç yapılamamaktadır.

2018 yılında kalp pili tedavilerine başlandı ve rutin olarak uygulanır hale geldi.

Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kardiyoloji Kliniği çok kısa bir süre içerisinde her gün sevklerin yapıldığı bir klinikten, yıllık 3500 civarı anjiografinin yapıldığı, bunun yanı sıra bu hastalardan gerekenlere acil olarak stent konulabilen, EPS, pil gibi ileri tedavi yöntemlerinin günlük olarak yapılabildiği bir merkez haline geldi. Günümüzde 2 anjiografi suiti, 5 poliklinik, 20 yataklı yoğun bakım, 14 yataklı gününbirlik anjiografi servisi, 28 yataklı servisi olan, 10 EKO cihazı, 2 anjiyo cihazı, 1 mobil EKO, 1 kardiyopulmoner egzersiz testi cihazına sahip bir klinikte. 1 profesör, 2 doçent, 4 doktor öğretim üyesi ve 3 uzman ile hizmet vermektedir.

GÖĞÜS HASTALIKLARI

Çorum'da Göğüs Hastalıkları Hastanesi 4 Kasım 1951'de Abdurrahman Soyarslan tarafından, Bahabey Caddesinde günümüzdeki Diş Hastalıkları Hastanesine ait binada kurulmasından itibaren 70 yıl boyunca aynı yerde hizmet vermiş ve 2008 yılında günümüzde Çorum Bölge Göğüs Hastalıkları Hastanesi olarak bilinen yerleşkeye taşınmıştır.

Bahabey Caddesi'nde bulunan eski hizmet binasında 58 yıl aralıksız yöre halkına sağlık hizmeti veren hastane, Gülabibey Mahallesi'nde 1974 yılında SSK tarafından yaptırılan ve SSK Hastanelerinin Sağlık Bakanlığına devri sonrası 2005–2008 tarihleri arasında sağlık hizmeti veren Hasanpaşa Devlet Hastanesi'nin yerine 15 Eylül 2008 tarihinde taşınmıştır. 250 yatak kapasitesi ve 8 Göğüs Hastalıkları ve Tüberküloz uzmanı, 1 Dahiliye Uzmanı, 5 Pratisyen Hekim olmak üzere toplamda 14 Hekim ile hizmet vermektedir (hekim sayıları değişiklik göstermektedir).

İlk kuruluş dönemlerinde ağırlıkla tüberküloz ve genel solunum sistemi hastalıklarına yönelik tedavi hizmetleri veren Göğüs Hastalıkları hastanesi artan teknoloji ve sağlık hizmetlerindeki gelişmelerle daha kompleks ve tedavisi zor solunum sistemi hastalıklarına deva olmaya başlamıştır. Uzm. Dr. Şükrü Tokatlıoğlu döneminde göğüs tüpü takılması gibi invazif işlemler yapılmaya başlanmıştır. 1988 yılında Uzm. Dr. Ahmet Demirkan zamanında tesis edilen bronkoskopi birimi başlangıçta daha kısıtlı sayıda hastaya hizmet verirken, özellikle 2000'li yılların başlarında Uzm. Dr. Melike Nur Burca, Uzm. Dr. Tarkan Özdemir ve Uzm. Dr. Mustafa Eren'in çabalarıyla daha çok sayıda kullanılabilir olmuş ve bu yöndeki büyük bir ihtiyacı karşılamıştır. Günümüzde bu köklü merkezde çalışan hekimler ise şunlardır;

Dr. Aylin Moray, Dr. Mustafa Eren, Dr. Mesut Arslan, Dr. Ayşe Sarı, Dr. Serap Unculu, Dr. Zübeyir Yıldırım

Uzm. Dr. Tarkan Özdemir döneminde 2007 yılında modern solunum fonksiyon testi (SFT) cihazı alındı. 2008 yılından itibaren hastanede laboratuvar hizmetlerinde otomasyona geçildi. 2009 yılında da bronş provakasyon testinin yapılması amacıyla alt yapı kuruldu. Uzun yıllardır alerjik hastalıkların tanısına yönelik olarak deri prick testi (DPT) hizmeti de sunulmaktadır.

İlk tefrişatlı Göğüs Hastalıkları Yoğun bakım ünitesi ise 2010 yılında hizmete giren yeni Bölge Göğüs Hastalıkları Hastanesinde hizmete girmiştir. Bu sayede solunum cihazına bağlanmayı gerektiren, yakın takibe ihtiyaç duyulan ve kritik durumdaki hastaların tedavisi Çorum ili bünyesinde yapılır olmuştur.

Nitelikli hizmetler arasında yer alan Pulmoner Fizyoterapi Ünitesi, 2011 yılında kurularak solunum sistemi hastalıklarına bağlı akciğer fonksiyonunda azalma olan hastaların normal fonksiyonlarına döndürülmesi ve topluma kazandırılmasına yönelik büyük başarı sağlamıştır. İki uzman doktor, iki fizyoterapist ve bir diyetisyen ile hizmet vermektedir.

Uyku laboratuvarı ise 2017 tarihinde 6 yatak kapasitesiyle kurulmuş ve yılda yaklaşık 1500 hastaya hizmet vermektedir.

Ayrıca Biyokimya-Mikrobiyoloji laboratuvarı, görüntüleme ünitelerine ilaveten 1 yataklı uyku laboratuvarı, 9 yataklı yoğun bakım servisi, Kemoterapi ünitesi, Sigara bıraktırma polikliniği, Solunum Laboratuvarı, Elektrokardiyogram, Alerji Polikliniği, Acil poliklinik bölümleriyle de hizmet vermektedir.

Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönemi

Bölge Göğüs Hastalıkları Hastanesindeki uzman doktorların dönüşümlü olarak görev yaptığı ve sadece hastane içi konsültasyonlara cevap verdiği Çorum Devlet Hastanesinde ise 2015 yılına kadar bu çalışma düzenine devam edilmiştir. Bu tarihlerde Hitit Üniversitesi ile Sağlık Bakanlığı arasındaki ortak kullanım protokolü ile göreve başlayan Yard. Doç. Dr. Özlem Erçen Diken ve Yard. Doç. Dr. Sertaç Arslan tarafından tesis edilen Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Çorum'da Göğüs Hastalıklarının gelişimi için bir dönüm noktası olmuştur.

Yeni oluşum ile Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi öncelikle Göğüs Hastalıkları Hastanesinden dönüşümlü uzman doktor çalıştırmayı bırakmıştır. Uzun bir süreçte iki öğretim üyesince poliklinik, acil, konsültasyon, bronkopskopi, uyku ve eğitim faaliyetleri yürütülmüştür.

2016 yılında EBUS (endobraşiyal ultasonografi) olarak bilinen yöntemin uygulamaya girmesiyle, standart bronkoskopinin yetersiz, hatta tehlikeli kaldığı durumlarda hastalardan örnek doku alınması mümkün hale gelmiş ve akciğer kanserli olgular daha erken dönemde ve daha çok sayıda tespit edilebilir olmuştur. Bu hizmetle beraber Ankara'ya olan sevkler çok büyük ölçüde azalmıştır.

Uyku hastalıkları da Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde hizmete girerek Çorum'daki merkez sayısı arttırılmıştır.

Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalının kurulmasıyla Göğüs Hastalıkları Hastanesinde diğer branş hekimlerinin olmaması nedeniyle (nefroloji, cerrahi, kardiyoloji gibi) Ankara'ya sevk edilen hastalar Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilir hale gelmiştir. Böylelikle zaten kritik durumdaki ilgiye muhtaç bu hasta grubu aynı şehirde tedavi edilebilir olmuştur. Günümüzde de halen bu alandaki kompleks hasta yükünü Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi karşılamaktadır.

2017 yılında Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı kadrosuna Prof.Dr. Meral Gülhan ve Doç. Dr. Ayşe Yılmaz katılmıştır. Akciğer kanseri alanında ülkedeki önemli isimlerin başında yer alan Prof.Dr. Meral Gülhan'ın katkılarıyla Çorum ilindeki akciğer kanserli olguların tedavisi göğüs hastalıklarınca verilmeye başlanmıştır. Böylece ilk tanı anından itibaren hastaların takibi ve tedavisinin yapılması kolaylığı ve etkinliği Çorum'lu hastaların hizmetine sunulmuştur.

2018 yılında ekibe Dr. Öğretim Üyesi Yasemin Arı Yılmaz katılmış, Dr. Ayşe Yılmaz profesörlüğe, Dr. Özlem Erçen Diken ise doçentliğe terfi etmiştir.

Hitit Üniversitesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı günümüzde rutin olarak bronkopskopi, akciğer biyopsisi gibi girişimsel işlemlerin yapıldığı, akciğer kanserli hastaların tümüyle takip edildiği, Ankara ve İstanbul gibi köklü hastanelerin bulunduğu şehirlerdeki merkezlerle eş hizmet kalitesinin sunulduğu bir bölüm haline gelmiştir.

GENEL CERRAHİ

Ulaşılabilen hastane kayıtlarına göre Çorum'da görev yapmış Genel Cerrahi uzmanları şu isimlerden oluşmaktadır;

Adil Yandaş, Orhan Arkan, Kemal Terlemez, Tefik Çelik (Devlet Hastanesi), Mithat Cerit (Devlet Hastanesi), Kemal Terlemez (Devlet Hastanesi), Mehmet Çağlar (Devlet Hastanesi), Tahir Mantı (Devlet Hastanesi), Ahmet Bayramer (SSK), Habip Bayram (SSK), Hakan Demir (Devlet Hastanesi), Suat Hayri Kağızman (Devlet Hastanesi), Bülend Öztürk (Devlet Hastanesi), Serdar Hangün (SSK), Meftun Akbay (Devlet Hastanesi), Musa Zorlu (Devlet Hastanesi), Mete Özbay (SSK), Adnan Özarlan (SSK), Ömer Yazıcıoğlu (Devlet Hastanesi), Ethem Zobacı (Devlet Hastanesi), Muhammed Sinan Aydın, Musa Türkmen (Devlet Hastanesi), Faruk Coşkun, Mete Dolapçı, Settar Bostanoğlu, Betül Bozkurt, İbrahim Tayfun Şahiner, Murat Kendirci, Murathan Erkent, Ramazan Topçu, Orhan Arslan, Murat Bulut Özkan

1980-2010 yıllarında ekseriyetle mide ülserleri nedeniyle gastrektomi (midenin çıkarılması) ameliyatları yapılmaktaydı. İlaveten açık kolesistektomi (safra kesesi ameliyatı), tiroid bezi cerrahisi, herni (fitik) ve hemoroid ameliyatları günlük pratiği oluşturmaktaydı. Hastalar o dönemlerde tanı gereçlerinin yetersizliği nedeniyle sıklıkla ileus tablosunda geliyor, acil olarak açılınca ancak tanı konulabiliyordu. En basitinden bir örnek vermek gerekirse ultrasonografi ile birkaç dakikada tanı konulabilen kist hidatik, o dönemlerde sıklıkla perfore olunca hastaneye başvuruyor, çok nadiren de bin bir zorlukla çekilebilen karaciğer sintigrafisi ile tanı alabiliyordu. Ultrasonun kullanıma girmesi adeta bir çığır açtı ve çoğu patoloji hızla tanı alabildi.

Laparoskopinin yaygınlaşması 1995 yıllarında olmuştur. Çorum'da ilk laparoskopi ise ilginç bir şekilde Bayat ilçesinde yapılmıştır. O dönemde Bayat'da görevli olan Op. Dr. İsmail Özcan kendi imkanlarıyla aldığı laparoskopi teçhizatıyla Çorum ilinden gelen hastaları ameliyat etmekteydi. Daha sonraları Dr. İsmail Özcan birilikte Dr. Tahir Mantı ve Dr. Tefik Çelik Çorum'da bu ameliyatları yapmaya başladı.

2013 yılı itibarıyla Prof. Dr. Mete Dolapçı'nın göreve başlamasıyla tüm onkolojik cerrahi türlerinde atılım sağlandı. Kanserli olguların her türlü başarıyla tedavi edilir hale geldi. Laparoskopik ameliyatlar kese ile sınırlıyken fitik, kolon ve böbrek üstü bezi cerrahileri de laparoskopik olarak yapılmaya başlandı. Prof. Dr. Betül Bozkurt ile endokrin cerrahisi alanında da atılım sağlandı. Meme cerrahisinde dünyada ne uygulanıyorsa aynı kalitede yapılmaya başlandı. Diabetik ayak ve yara bakımı konusu ise ülkedeki en ileri merkezler arasında anılmaya başlandı. İngiltere'den bile bu merkezin başarılarını duyan insanlar tedavi edilmeye başlandı. Özetle transplantasyon cerrahisi dışında tüm ameliyatlar uygulanır hale geldi.

Türkiye'de genel cerrahi alanında 131 eğitim veren merkez bulunmakla beraber Türk Cerrahi Derneği tarafından akredite edilen 21 merkez bulunmaktadır. Hitit Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı ise İstanbul, Ankara, İzmir dışında Anadolu'da yer alan yeni kurulan üniversiteler arasında ilk akredite olan üniversite olma ünvanı almıştır. Bu başlı başına bir başarıdır.

İki Genel Cerrahisi servisi ve 80 servis yatağı bulunmaktadır. 10 yataklı bir cerrahi yoğun bakımı bulunmaktadır. 4 ameliyathane odası bulunmaktadır ve günlük üç poliklinik ile hizmet verilmektedir.

Genel cerrahi kliniğine ait bir endoskopi laboratuvarı bulunmaktadır. 3 adet endovizyon sistemi bulunmaktadır.

GÖZ HASTALIKLARI

Göz hastalıkları Çorum ilinde genellikle başarıyla icra edilen ve hekim sayısı yönünden yakın tarihte bir eksiklik hissedilmeyen bir tıp dalı olagelmıştır. Geçmişe yönelik yaptığımız incelemede seksenlerin sonuna kadar erişebildik. 1980'lerin sonlarında SSK hastanesinin ilk göz hastalıkları uzmanı Ayhan Mutlu idi. 1991 yılında Op. Dr. Haluk Özalp'ın da SSK'ya başlamasıyla uzun yıllar SSK'da iki hekim hizmet verdi. O sırada Devlet Hastanesinde de yedi göz hastalıkları uzmanı vardı. Dr. Seyfettin Mert, Dr. Mehmet Kalem ve Dr. Tarık Şanlı gibi il çapında bilinen isimler bu yedi kişilik ekipteydi. Bir dönem sonra Dr. Sadi Özal ve Dr. Gökhan Deda da SSK'ya başladı. Sonraki süreçte ise kurumlar birleşti.

Göz Hastalıkları cerrahi ve cerrahi olmayan tedavilerin uygulandığı oldukça eski bir branştır. Cerrahi olmayan tedavilerin çoğu yıllardır çok az değişimle uygulanmaktayken, dünyadaki teknolojik gelişmelere bağlı olarak cerrahi alanda büyük ilerlemeler kat edilmiştir. Kataraktın cerrahi tedavisi buna iyi bir örnektir. İlk zamanlarda uygulanan yöntem olan korneanın genişçe bir şekilde açılarak kataraktlı lensin çıkarılıp akabinde oldukça kalın gözlüklerin verilmesi ve hastanın bu şekilde günlük hayatına devam etmesi yöntemi göz içi lenslerin uygulamaya girmesiyle terk edilmiştir. Çorum'da bu uygulamanın ilk temsilcilerinden birisi Op. Dr. Haluk Özalp'tır. Dr. Özalp 1991 yılında Mini-nuc tekniğiyle ilk kez kataraktlı lensi çıkararak yerine göz içi lens yerleştirip hastaları sağlığına kavuşturmuştur. O dönem oldukça maliyetli bir cihaz olan FAKO cihazı olmadan, İsraili bir doktor olan Blumenthal'in tanımladığı bu yöntemle göz içi lensler hem etkin hem de oldukça ekonomik olarak uygulanabilmekteydi.

2002 yılında FAKO ile katarakt cerrahisine başlandı.

2005 yılında retinadaki diabetik vaskülopatiler başta olmak üzere birçok retina hastalığına müdahale etmeye olanak veren lazer tedavi cihazları SSK'ya alınmıştır. Bu şekilde sadece katarakt cerrahisi alanında değil, retina alanında da o dönemin şartlarında oldukça üstün bir tedavi olanağına kavuşulmuş oldu.

Kapak ve şaşılık cerrahisi ise geçmişten günümüze yapılagelen cerrahi yöntemlerden olmuştur.

Zaman içinde özellikle Üniversitenin de faaliyete geçmesiyle alanında önemli çeşitli doktorlar da Çorum'da görev yapmaya başlamıştır. 2013 yılında Doç. Dr. Çağatay Çağlar ve Prof. Dr. Mustafa Durmuş ile beraber Göz Hastalıkları Kliniğine 17 cihaz alınarak hem yeni teknik kapasiteye kavuşuldu hem de mevcut aletler modernize edildi. Göz Hastalıklarının çok da sahiplenen bir alt dalı olmayan şaşılık ve kapak estetiği cerrahisinde büyük ilerleme kat edildi. Cihaz bağımlı bir alan olan retina hastalıklarının tedavisi amacıyla 2016 Kasım ayında yeni alınan cihazlarla daha önce yapılamayan ameliyatlara başarıyla uygulandı. İlk olarak aynı günde üç hastaya retina cerrahisi yapıldı ve sonraki dönemde rutin şekilde bu ameliyatlara devam edildi. Yakın illerde ve çevre hastanelerde ya hiç yapılamayan ya da oldukça başlangıç seviyesinde olan retina ameliyatları konusunda Çorum'un geldiği nokta gerçekten gurur vericidir.

2013 yılından itibaren göz içi enjeksiyonlar endikasyonlar dahilinde uygulanmaya başlandı.

Günümüzde Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde 24 yataklı bir servis, 1 ameliyathane odası ve 8 poliklinik odasıyla tam donanımlı bir Göz Hastalıkları kliniği hizmet vermektedir. Bu klinikte yıllık 2500-2700 civarı göz cerrahisi prosedürü uygulanmaktadır.

Klinik bünyesinde FAKO+vitrektomi cihazı, FAKO cihazı, görüntü sistemli mikroskop, göz elektrokoteri, OCT cihazı, FFA cihazı, kornea topografi cihazı, ultrason biyometri, optik biyometri, Argon lazeri, YAG lazeri ve görme alanı cihazı bulunmaktadır.

Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 2019 yılı itibarıyla 1 profesör, 1 doçent, 4 doktor öğretim üyesi ve 5 uzman bulunmaktadır. 2 adet özel göz hastalıkları kliniği (Işın Göz ve Emre Göz Kliniği), Çorum Özel hastanesinde 2 uzman ve Elitpark özel hastanesinde de 1 uzman görev yapmaktadır. İskilip, Alaca, Sungurlu ve Osmaniye'de de birer göz hekim bulunmaktadır.

ÜROLOJİ

Erişebildiğimiz kadarıyla Çorum'da görev yapan ilk ürolog Op. Dr. Cevdet Kaya İşeri'dir. Kendisini Devlet Hastanesinde görev yapan Op. Dr. Hasan Dişçekici ve Op. Dr. Erol Uysal izlemiştir. 1985 yılında SSK'ya Op. Dr. Ömer Sobacı başlamış ve uzun yıllar tek hekim olarak SSK'da görev yapmıştır. Günümüze doğru onları İsmail Şirin, Arslan Erkan, Mehmet Sirek, Bekir Yıldız, Mustafa Sungur, Selahattin Çalışkan, Rıza Çevik, Aykut Buğra Şentürk, Musa Ekici, Mesut Çetinkaya, Hamit Ersoy, Murat Baykam, Cemil Aydın, Muhammed Yaytokgil, Aykut Başer, Mustafa Serdar Çağlayan, Bilal Çelikörs takip etmiştir. Özellikle üniversite kadrosuna birçok öğretim üyesi başlamıştır.

Devlet Hastanesinde 1980'li yıllarda en çok uygulanan ameliyat türü prostat hiperplazisi tedavisinde yapılan açık prostatektomiydi. Akabinde varikosel, hidrosel, açık böbrek taşı cerrahileri gelmekteydi. Sistoskopik yöntemler o dönemde oldukça kısıtlı şekilde yapılmaktaydı. Mesaneye düşmüş taşlar kırılabilir, üreter taşlarına ise basket yöntemi uygulanabiliyordu. Taş böbrekte yer alıyor ise açık cerrahi tek seçenektir. Laparoskopik yöntemler henüz yoktu. ESWL ve üreteroskop gibi teknikler kapalı olarak taşları tedavisine olanak verdi.

Üreter taşlarında lazer gibi yöntemlerle böbreğe kadarki taşları temizlenebilir hale geldi. Çorum'a ilk ESWL özel teşebbüs ile faaliyete geçti. Op.Dr.Erol Uysal, Op. Dr. Hasan Dişçekici, Op. Dr. Ömer Sobacı ve iki radyolog birleşerek kurdu.

1990'lı yılların sonunda açık prostat ameliyatlarını kapalı olarak yapabilmeye imkan veren TUR cihazı Başhekim Mehmet Çağlar döneminde alındı. Bu cihaz sonrasında açık ameliyatlar son derece azaldı. İlk TUR yöntemini kullanan ise Op. Dr. Erol Uysal olmuştur.

2013 yılından itibaren afilyasyonla birlikte alınan ESWL cihazı ile ameliyatsız olarak böbrek ve üreter taşlarına müdahale edilmektedir. 2012 yılından itibaren fleksibl üreterorenoskop cihazı ile birlikte son yıllarda güncel bir tedavi yaklaşımı olan böbreğe kadar endoskopik olarak görüntülenerek tanı ve tedavi imkanı doğmuştur. Yine benzer şekilde perkütan nefrolitotomi ameliyatları da yapılmaya başlanmıştır. Bu şekilde böbrek taşları ve tümörlerin tanı ve tedavisi yapılabilmektedir. 2013 yılından itibaren USG cihazı aktif olarak kullanılarak prostat biyopsisi alınmaya başlanmıştır. 2014 yılından itibaren güncel bir şekilde laparoskopik ameliyatlar yapılmaya başlanmıştır. Laparoskopik olarak nefrektomi, parsiyel nefrektomi, piyeloplasti, üreter taşı ameliyatları başarıyla gerçekleştirilmiştir. 2012 yılında görevlendirilen Prof.Dr. Mesut Çetinkaya ve Prof.Dr. Hamit Ersoy ile sonrasında Doç.Dr. Murat Baykam ile birlikte prostat kanserlerine ve mesane kanserlerine radikal ameliyatlar yapılmaya başlanmıştır. Bu şekilde üroloji kliniğinde büyük merkezlerde yapılan her türlü ameliyat rutin şekilde yapılabilmektedir. Böylece halkın büyük şehirlere yapılan sevk işlemleri tama yakın şekilde azalmıştır.

Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi Üroloji kliniğinde bir ESWL cihazı, 2 adet USG cihazı, bir adet ürodinami cihazı, bir adet endovizyon cihazı, bir adet lazer taş kırma cihazı (Holmiyum YAG lazer), rijid ve fleksibl üreterorenoskop cihazı, TUR cihazı, nefroskop ve rijid/fleksibl sistoskop mevcuttur. Klinikte mevcut tarih itibarıyla 1 doçent, 3 doktor öğretim üyesi, 2 uzman ve 2 asistan doktor görev yapmaktadır. Serviste 28 yatak bulunmaktadır. Günlük olarak üç

poliklinikte hizmet verilmektedir. Özet olarak son 6 yılda ürolojik açıdan klinik büyük şehirlerdeki köklü merkezlerin hizmet çeşitliliği ve kalitesine ulaşmıştır.

KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM

İlgili bölümlerde bahsedildiği üzere Çorum'daki ilk doğumevi yıkılan ve yerine park yapılan Kültür Sitesinin yerinde 1930 yıllarında yapılmıştı. Sonrasında memleket hastanesi olarak da bilinen devlet hastanesinin bahçesinde inşa edilen bir binaya taşındı. Bu bina daha sonraları deknalık, sağlık kurulu, patoloji gibi birimlerce kullanıldı. 1990'lardan öncesine dair net bir bilgi bulamamakla birlikte 1991'de devlet hastanesinde Erdal Orhanoğlu, Hasan Hüseyin Köse, Şener Yalçınkaya, Gülten Dağşan vardı. Sonradan eski hastane bahçesindeki binadan devlet hastanesinin yanında D blok olarak inşa edilen yere taşınıldı. Bu dönemde Ümit Görkem, Pınar Yıldırım, Hasip Kebapçı, Ziya Kalem, Müberra Kalem, Sabri Laçın, Sinan Özer, Dilek Özdemir, Rengin Yıldırım vardı. Yine o yıllarda SSK'da İnci Yalçınkaya tek hekim olarak çalışıyordu. Sonradan Ali Rıza Doğan, Semra İnmez, Semih Temel, Göray Çimen geldi ve birleşmeye kadar bu ekip vardı. Birleşme sonrası Tayfun Güngör, Emine Arslan, Zeliha Çağlar, Fatih Karslı, Mehmet Altınok, Cihan Toğrul, Alper Tuğlu, Engin Yıldırım, Nihal Mavral, Seher Arslan, Mustafa Kurt, Özkür Kan, Özgür Koçak, Ceyhan Taşdelen gibi isimler görev yaptı.

Doğumevi D bloka taşınınca yönetsel olarak devlet hastanesinden ayrıldı. Erdal Orhanoğlu ilk başhekim olarak görev yaptı. Akabinde Pınar Yıldırım kısa süreli olarak başhekimlik yaptı ve tekrar 2008 yılında devlet hastanesine bağlandı. Günümüze kadar da beraber devam edildi.

1990 yıllarında çeşitli güçlüklerle hizmet veriliyordu. Ultrason, NST cihazı hatta el Doppleri bile yoktu. Beta HCG dahi bakılmıyordu. Sütür materyali olarak sadece katgüt ve ipek vardı. Başka dikiş yoktu. Ağırıklı olarak gebe takibi yapılırken birçok jinekolojik ameliyat yapılıyordu. Kanser vakaları dışında çoğu prosedür başarılı olarak tedavi edilirdi. Buna rağmen ameliyathane çok ilkelidi. Odanın penceresi bile vardı. Klima vs olmadığından ameliyat sırasında cam açıldığı olurdu. Ultrason, NST ve laboratuvar testlerinin gelmesi Çorum'da kadın doğumu modern standartlara kavuşturdu ve ciddi anlamda klinik fayda sağladı. Üniversiteye Prof. Dr. Tayfun Güngör'ün gelmesiyle kanser ameliyatları da rutine yakın şekilde yapılır oldu. Doç. Dr. Ümit Görkem ve Doç. Dr. Cihan Toğrul gibi akademisyenlerle bu süreç devam etti.

Altyapısal olarak da kadın hastalıkları ve doğum kliniği zaman içerisinde ciddi ilerleme kat ederek günümüzde oldukça iyi bir seviyeye geldi. Şu an doğumhanede iki aktif ameliyat masası bulunmaktadır. Doğumhanede 10 adet aktif halde tam donanımlı doğum odası ve NST cihazı vardır. Merkezi ameliyathanede ise bir oda bulunmaktadır. Klinikte toplam 7 adet USG cihazı, 1 laparoskopihisteroskopi cihazı, 1 kolposkopi cihazı yer almaktadır. Hasanpaşa semt polikliniği ve Bahçelievler semt polikliniğinde de günlük poliklinik hasta takibi yapılmaktadır.

Kamuda Sağlık Bakanlığına bağlı olarak ancak belli başlı merkezlerde bulunan özellikli bölümlerden olan ve bu bağlamda sayısı ülkede 10'dan az olan Tüp bebek (Yardımcı Üreme) birimi Doç. Dr. Ümit Görkem koordinatörlüğünde 2014 yılında tesis edildi. Merkezde standart işlemlere ilaveten embriyo transferi, oosit-sperm veya embriyo dondurma gibi işlemler başarıyla yapılmaktadır. Yeni hastaneye taşınmasıyla beraber ayrı bir alanda hizmet vermeye başlamıştır. Artan altyapısal ve tekniksel gelişmelerle birlikte oldukça yüksek oranda başarılı işlem sayılarına imza atan bir birim haline gelmiştir.

ORTOPEDİ

Çorum'da ilk ortopedistin hangi dönemde göreve başladığı tam olarak belli olmamakla beraber ulaşabildiğimiz kadarıyla Mehmet Topakoğlu (Önce Devlette Sonra SSK'da) , Rifat Uğur, Fatih Bayram (SSK), Enver Ergin, Şemsettin Şenel (SSK), Murat Çalbıyık, Mehmet Taşkoparan (SSK), Ahmet Arslan, Cafer Özden, Ümit Sayar, Ali Ertuğrul, Deniz İpek, Teoman Başaran, Erman Ceyhan, Sinan Zehir, Özgür Bey, Ali Aydoğdu, Ercan Hassa, Cem Bahadır Ocaktan, Abdulrahim Dünder, Taner Alıç, Cemal Güler, Arif Arslan gibi isimler görev yapmıştır. Sungurlu'da Emre Çullu ve İskilip'de Ramazan Hayta görev yapmış diğer isimlerdendir.

Çorum'da 1970'li yıllarda ağırlıklı olarak pediatrik ortopedi (gelişimsel kalça displazisi, pes ekinovarus, tendon transferleri) ve travma hastalarına hizmet verilmekteydi. Rifat Uğur ile beraber parsiyel kalça protezleri yapmaya başlandı ve bunlara Fatih Bayram, Enver Ergin ve Şemsettin Şenel devam etti. Murat Çalbıyık'la 1995 den sonra total kalça protezleri, diz protezi, omuz protezi, artroskopik diz, omuz ve ayak bileği, intramedüller çiviler, skolyoz ve vertebra cerrahisi, ayak parmak ve ayak bileği protezleri gibi ameliyatlara hız kazandı. 1997'de ilizarov eksternal fiksasyonları ile ayak bileği eğriliği düzeltme ve uzatmalar, 2000'li yılların başında perkütan sakroiliyak vidalama ve füzyon cerrahisi gibi daha ileri işlemler yapmaya başlandı. 2000'lerin sonlarına doğru el bileğine intramedüller çivileme ve klavikula kırıklarında medial ve lateralden intramedüller çivileme, skapula kırık cerrahisi uygulanmaya başlandı. 2003-2004 yıllarında servikal disk protezleri, 2015'den sonra ise pediatrik ortopedide skolyoz cerrahisinde manyetik rot ile eğrilik düzeltme ameliyatları yapmaya başlandı. Reverse tip omuz protezi, pediatrik skolyoz vakaları, arka çapraz bağ tamirleri, revizyon kalça protezleri, DKÇ zemininde total kalça protezleri, acetabulum cerrahisi gibi üst düzey ameliyatlara zamanla rutin olarak yapılır hale gelmiştir.

Günümüz itibariyle klinik 2 doçent, 1 doktor öğretim üyesi ve 7 uzman doktor ile hizmet vermektedir. 32'şer yataklı iki ortopedi servisi ve aktif çalışan 4 ameliyathane odası bulunmaktadır.

ANESTEZİ VE REANİMASYON

Ulaşabildiğimiz kadarıyla doksanlı yılların balında tek anestezi uzmanı görev yapıyordu. Bu zaman zarfında göreve gelen isimler; Olgun Akyüz, Erdal Eskiçirak, Derviş Çelik, Hülya Kalender, Serpil Akpınar, Nur Doğancı, Hülya Pakize Çelik, Cengiz Kiziroğlu, Dilek Kalaycı, Murat Akpınar, Cem Bey, Sevim Atmaca, Emine Kavlak, Havva Kavuş, Esra Aykaç Eliaçık, Fatma Akyıldız, Recep Uygun, Mehmet Okutan, Sezer Öztürk, Kamuran Koçyiğit, Yasemen Höbek Aydın, Yaşar Şahiner, Osman Karakuş, Selçuk Kayır, Özgür Yağan, Güvenç Doğan, Arzu Akdağlı Ekici, Serhat Özçiftçi, Yeliz Şahiner, Fatmanur Duruk Erkent, Gülnaz Ateş, Derya Türkaslan

Ameliyathane o yıllarda günümüze oranla oldukça ilkel şartlarda hizmet veriyordu. Hizmeti ağırlıklı olarak kısıtlı sayıdaki anestezi teknisyeni vermekteydi. Cerrahi alanlarda steril non steril alan ayrımı yoktu. Doksanlı yıllarda mekanik ventilatör yoktu. Manuel olarak ventilasyon yapılıyordu. Entübasyon tüpleri yıkanıp tekraren kullanılıyordu. 1998 yılında ameliyathanede mekanik ventilatörler kullanıma girmeye başlandı. 1998 de periferik oksijen saturasyon ölçümü ve monitorizasyonuna başlandı. Endotrakeal tüpler steril kullanıma başlandı. O dönemde 4 ameliyat odası mevcuttu. Hastalar anestezi altındayken sadece EKG monitorizasyonu yapılıyordu. Kan basıncı ise manuel olarak ölçülüyordu.

Doksanlı yıllarda cerrahi hastalara ağırlıklı hizmet veren 8 yataklı ilkel bir yoğun bakım mevcuttu. İki mekanik ventilatörü mevcuttu. 1996 yılında ilk kan gazı ölçüm cihazı geldi. Ekipman alımı giderek arttı. Ameliyathane 2007 civarında modernize edildi ve oda sayısı altı odaya çıktı. Göz ve acil ameliyat odası ile 8 oda hizmet verir hale geldi. 2012 yılına kadar cerrahi yoğun bakım ameliyathaneye bitişik olan lokalizasyonda hizmet vermekteyken, bu tarihten sonra modernize edilerek KVC yoğun bakım yapıldı. Yeni tesis edilen bir ortamda 19 yataklı modern bir yoğun bakım hizmete girdi.

Bölüm ülke standartlarında anestezi hizmeti vererek onkolojik cerrahiler, kardiyak cerrahi, çocuk cerrahisi gibi komplike vakaların yapılabilmesine imkan tanımıştır. Rejyonel anestezi alanında da ileri düzeyde hizmet vererek eskiden genel anestezi ile yapılabilen birçok vakanın daha az komplike yöntemlerle yapılabilmesine olanak tanımıştır.

Kaynaklar

1- Bireysel Görüşmeler (Yazarlar, Haşim Güner, Yusuf Karavelioğlu, Özlem Erçen Diken, Şükrü Tokatlıoğlu, Fatih Karadağ, Mustafa Eren, Mete Dolapçı, Tahir Manti, Mithat Cerit, Erol Uysal, Arslan Erkan, Reyhan Çelenk, Derviş Çelik, Murat Çalbıyık, Mehmet Şanlı, Ümit Görkem, Çağatay Çağlar, Haluk Özalp

2-Kurumsal Web Siteleri: <https://corumeah.saglik.gov.tr/>, <https://corumghh.saglik.gov.tr/>

**6- ÇORUM'DA SAĞLIK HİZMETLERİNE YÖN
VERMİŞ ŞAHSİYETLER**

Kitabın bu bölümünde Çorum ilinde sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde göze çarpan katkıları olan hekimler, sağlıkçılar ve idarecilerin kısa özgeçmişlerine ve kendileriyle yapılan söyleşilerde akılda kalan anılara yer verilmiştir. Her biri ayrı kıymete sahip yüzlerce sağlık çalışanı olması hasebiyle yalnızca ulaşılabilirlik durumu ve mevcut imkanların izni dahilinde elde edilebilen bilgilere yer verilmiştir.

Bedri Bilginer

1901 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiş olan bir eczacıdır. Dönemin hükümet binasının yakınında eczanesi bulunmaktaydı. Bu eczane Çorum'da açılan ilk eczanelerdendir. Cumhuriyetin ilanı sonrasında gerçekleşen inkılapların halk tarafından benimsenmesinde büyük katkılarda bulunmuştur. Çorumlu Dergisinin mesul müdürlüğü görevinde bulunmuştur. 15 Temmuz 1938 tarihinde yayımlanan Çorumlu Dergisinin 4. Sayısında Çorum'da Sihat Teşkilatı başlıklı makalede o günlerdeki teşkilatlanmayı detaylı olarak kaleme almıştır. 1950-1954 yıllarında Çorum Ticaret Odasının meclis başkanlığını yapmıştır. Sonrasında da memleketi İstanbul'a dönmüştür.

Ferdane Bozdoğan (Erberk)

1914 yılında Çorum'da dünyaya gelmiştir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Diş Tababeti Mektebinden 1936 yılında mezun olduktan sonra Çorum'da muayenehane açmış ve bu arada Devlet Hastanesinde istihdam edilen ilk Türk Kadın Diş Hekimi olmuştur. 1984 yılında TBMM Başkanlığınca "Kamu Görevlisi İlk Bayan Diş Hekimi" sıfatı ile plaket verilerek onurlandırılmıştır.

Dr. Hasan Zaim Uzel

1882 yılında Menemen'de dünyaya gelmiştir. 1907 yılında tıbbiye diplomasını almıştır. Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele'de görev alarak vatana hizmette bulunmuştur. Menemen'de özel hekimlik yaparken Yunan işgali sonrasında tutuklanmıştır. 56 gün tutuklu kaldıktan sonra Alaşehir'e sığınmıştır. 1920 yılında ise Çorum Merkez Tabipliğine, 1922 yılında ise Çorum Sağlık Müdürlüğüne atanmıştır. Çorum'da iki yıl görev yapmıştır ve bu sürede Çorum müdafaa-ı Hukuk üyeliği ve Hilal-i Ahmer Cemiyeti başkanlığında bulunmuş, Çorum Gazetesinde sağlık ile ilgili pek çok makaleye imza atmıştır. Çorum'dan ayrıldığında büyük üzüntüye neden olmuştur. 1922 yılında Aydın Sağlık Müdürlüğüne atanmıştır. Birçok resmi görev ve milletvekilliği yapmıştır. 1941 yılında vefat etmiştir.

Dr. Akif Tefvik Bey

Birinci Dünya Savaşı'nın ikinci senesinde Çorum'a hastane doktoru olarak gelmiştir . Şimdiki Çorum Müzesi (Eski Ticaret Lisesi -Eski Sanat Okulu) binasında hastaneyi kurmuştur . Askeri

doktor olup , vazife icabı Şark Cephesi'ne gitmiştir . Birinci Dünya Savaşı sonrası Mondros Mütarekesi günlerinde Çorum'a gelmiştir . Çorum'a ilk özel muayeneyi açan doktordur. Hekimlik görevi süresince Çorumlular tarafından sevilip , sayılan Akif Bey; Belediye Başkanlığı görevine getirilmiştir. Belediye Başkanlığını görevinde kısa süre kalan Akif Bey mesleğine geri dönerek, hekimliğini Çorum dışında icra etmiştir Emekli olduktan sonra Çorum'a geri dönerek, özel muayenehanesini açarak Çorumlulara hizmet vermeye devam etmiştir . Çorum'da yaşadığı dönemde Hilâl -i Ahmer Cemiyeti Başkanlığı görevini de başarıyla sürdürmüştür. Akif Bey daha sonra İstanbul'a taşınmıştır.

Dr. Pertev Kalelioğlu

1893 yılında Çorum'da doğmuştur. Her daim kravatlı, çaya düşkün ve klasik müzikten çok hoşlanan bir şahsiyettir. 1934-1941 yıllarında belediye başkanlığı görevinde bulunmuştur. Meslek hayatında muhtelif yerlerde hükümet tabibi olarak çalışmıştır. Çorum'da ise belediye tabibi olarak tanınmıştır. Belediye başkanlığı sürecinde halen etkisi bulunan birçok büyük işe imza atmıştır.

Uzm. Dr. İlhan Gürel

1933 yılında dünyaya geldi. Enfeksiyon hastalıkları uzmanıdır. Çorum'un yakın tarihine izini bırakmış en önemli isimlerden birisidir. Hayattayken onu tanıyanlarla yaptığımız görüşmelerde Dr. Gürel'in adını anarken herkesin hem duygulandığını hem de derin bir saygı duyduğunu fark ettik. Beyaz saçları, tamamen hasta odaklı hekimliği, babacan tavırları, personeline sahip çıkması, ara sıra saman alevi gibi parlayıp hemen sönen öfkeli anlarıyla gönüllere taht kurduğunu anlamamız hiç de uzun sürmedi. Uzun yıllar enfeksiyon hastalıkları bölümünde hizmet veren Dr. Gürel Ankara'da geçirdiği bir kalp rahatsızlığı sonrasında 1990 yılında hayata veda etmiştir. Özellikle kolera salgını sırasında çok etkin şekilde mücadele etmiştir. Anısına Çorum'un en içlek caddelerinden birisine onun adı verilmiştir.

“Her hastasına ilacını içip içmediğini sorar, kontrol ettirirdi. Hastanın ilacını almasında bir aksaklık olduysa vay halimize... Hemen parlardı. Yine de içinin tertemiz olduğunu ve hastası için kızdığını bilirdik. Ondan sonra bize bağırmasını bile aradığımız oldu... Hemşire Yadigar Selim”

“Çok bilgili bir hekimdi. Ülkede bir ilaç yeni çıktığında hemen bize gelirdi. Birçok yeniliği o uygulamaya koydu... Hemşire Yadigar Selim”

Resim: 1984 yılı, Dr. İlhan Gürel ve İntaniye Servisi hemşireleri

Dr. Rifat Patır

1926 yılında Çorum'da doğdu. 1936 yılında Samsun'a taşındı. Ortaokul ve liseyi Samsun'da bitirdi. Öncesinde mühendis olmayı hayal ederken Cronin'in Şahika adlı romanını okumasıyla tıbbiye tahsili yapmaya karar verdi ve 1942 yılında İstanbul Tıp Fakültesine girdi. 1949 yılında ilk görev yeri Savur oldu. Fedakarlıklarla geçen üç yıllık görev süresi sonrasında memleketi Çorum'da görev yapmaya başladı. Mart 2016'ya kadar açık olan muayenehanesini 90. Yaş gününde kapatarak kendisini emekliye sevk etti.

67 yıllık bir tababet hizmeti vermiş çok yönlü bir şahsiyettir. Dünyanın dörtte üçünü seyahat etmiş ve birçok sanatla uğraşmıştır. Mesleği boyunca binlerce insanın şifasına vesile olmuştur. Çorum halkınca en çok bilinen hekimlerin başında yer alır. Kartal tepe olarak bilinen kendi tasarlayıp inşa ettiği evinde hobilerini devam ettirmektedir. Üretkenliğini korumuş ve ileri yaşına rağmen birçok kitap yazarak veya yazımına katkıda bulunarak yeni nesle deneyimlerini aktarmayı vazife bilmiştir. Uzun meslek hayatı sürecinde Çorum halkından her hangi bir kişinin birinci derece akrabasını mutlaka bir şekilde muayene etmiş olduğu rivayet edilir.

Prof. Dr. Reha Metin Alkan

1969 yılında Çorum'da doğdu. İlk (Bahçelievler İlkokulu), Orta (Atatürk Ortaokulu) ve Lise (Atatürk Lisesi) öğrenimini aynı şehirde tamamladı. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği bölümünden 1990 yılında mezun oldu. İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği programından 1993 yılında

yüksek lisans, 1998 yılında doktora derecesi aldı. 1991 yılından itibaren görev yapmakta olduğu İTÜ İnşaat Fakültesi Geomatik Mühendisliği bölümünde halen profesör unvanı ile görev yapmaktadır. 2011 yılından beri sürdürmekte olduğu Hitit Üniversitesi Rektörlüğü görevi sürecinde özellikle kalite yönetimi, akreditasyon ve uluslararası işbirliklerine büyük önem veren Prof. Dr. Alkan, 3. nesil üniversite kavramı kapsamında toplum yararı ve üretime yönelik üniversite-sanayi-kamu işbirliğini teşvik ederek akademide üretilen bilgilerin topluma her alanda katkı sağlamak üzere aktarılması konusunda başarılı çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bilimsel altyapıya verilen önemin bir sonucu olarak, Hitit Üniversitesi Bilimsel Teknik Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Çorum Teknopark kurulmuş ve bilimsel projeler için verilen araştırma fonlarının genişlemesi sağlanmıştır. Türkiye Ulusal Jeodezi Komisyonu (TUJK), Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası (TMMOB), European Geosciences Union (EGU) ve Canadian Hydrographic Service (CHS) gibi bilimsel kuruluş ve komisyonlara üye olan Prof. Dr. Alkan, ulusal ve uluslararası düzeyde birçok araştırma çalışması yürütmüş olup uydu bazlı konum belirleme sistemleri (GNSS Uygulamaları), Hidrografik Ölçmeler, Mühendislik Ölçmeleri ve Yükseköğrenimin Sorunları ve Çözüm Önerileri ile ilgili yaptığı çalışmalarını bilimsel etkinliklerde sunmuş, prestijli dergilerde yayınlamıştır. Rektörlük görevinin yanı sıra Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı kapsamında Mesleki Unvanları Belirleme Komisyonu Yürütücülüğü, Çorum Hitit Vakfı Başkanlığı, Çorum TGB A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanlığı, ÖSYM, Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi İl Sınav Koordinatörlükleri görevlerini de yürütmektedir. Prof. Dr. Alkan evli ve bir çocuk babasıdır.

Çorum'daki sağlık hizmetlerinin özellikle Tıp Fakültesi ayağına çok büyük hizmetlerde bulunmuştur. Rektörlük döneminde açılan Tıp Fakültesi, bölge illeri ve ülke ortalamasının çok üzerinde bir ivme yakalayarak kısa sürede kendi kanıtlamıştır. Prof. Alkan öğretim üyelerinin daveti, seçimi ve organizasyonunu titizlikle yapmıştır. Bu açıdan kendisi sağlık alanı dışında ihtisaslı olmakla beraber, Çorum'un sağlık hizmetlerine olağanüstü katkılar sunmuştur. Görevi sürecinde sıfırdan kurulan Tıp Fakültesinin henüz ilk yıllarında, aniden rahatsızlanan babası başarılı bir kalp ameliyatı geçirmiştir. Yönettiği bir kuruma güvenini ortaya koyması açısından simgesel bir öneme sahip olan bu olay halk nezdinde kuruma güveni arttıran önemli bir faktör olmuştur.

Prof. Dr. Mete Dolapçı

1962 Eskişehir doğumludur. 1981 yılında Ankara Fen Lisesi'nden, 1987'de Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1992 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı'nda Genel Cerrahi Uzmanlık Eğitimini tamamladı. 1993 yılında Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Genel Cerrahi Kliniğinde Başasistan olarak çalışmaya başladı. 1998 yılında aynı hastanede Şef Yardımcısı oldu. 2000 yılında Doçent unvanını aldı. 1996 yılında 6 ay İngiltere, University of Birmingham, Queen Elisabeth Hospital'da çalıştı. 2009 yılında ABD, University of Wisconsin, Genel Cerrahi ve Transplantasyon bölümünde 18 ay çalıştı. Evliyi ve bir kız babasıdır.

Prof. Dr. Dolapçı, Tıp Fakültesinin ilk öğretim üyelerindendir. Tıp Fakültesi kurulduğunda Çorum dışından gelen öğretim üyelerinin sıkça uyguladığı madde 38 olarak bilinen yarı zamanlı öğretim üyeliği uygulamasının aksine, kendi isteğiyle tam zamanlı olarak göreve başlamıştır. İlk görev tarihinden itibaren Çorum'da hastaların en çok eksikliğini duyduğu ve bu nedenle sevklerin hiç durmadığı genel cerrahi ameliyatlarına el atmıştır. Pankreas bölgesinin hastalıkları başta olmak üzere daha önce uygulanamayan ameliyatlar hızla rutin seyirde uygulanır hale gelmiştir.

Kendisine tebliğ edilen dekanlık görevine atanmasına müteakip Tıp Fakültesi eleman açığını süratle kapatmıştır. Liyakatli seçimleri, etik yaklaşımı, bilimsel ve akademisyen kimliği ile hem çalışmış hem de çalışan öğretim üyelerine örnek olmuştur. Ailesi Ankara'da ikamet etmesine rağmen kendi özel zamanlarından tasarruf ederek yeni kurulan Tıp Fakültesinin sorunlarına kendisini adamıştır. Bir zamanlar Çorum için hayal olan Tıp Fakültesi öğrencilerinin eğitimini Hitit Üniversitesinin kendi bünyesinde yapılmasını gerçekleştirmiştir. Sıfırdan kurulan anabilim dallarında akademik yükselmelere ön ayak olmuş, bu anabilim dallarının araştırma görevlilerini dahi eğitip mezun edebilmesini sağlamıştır. Kısacası bir taşra hastanesinden yüzlerce öğretim üyesi, araştırma görevlisi ve lisans öğrencisini barındıran Tıp Fakültesi oluşmasında asla unutulamayacak çabalar göstermiştir. Kendisi bu yorucu ve meşakkatli görevi sonrasında Mayıs 2019 tarihinde kendi isteğiyle emekli olmuştur. Çorum halkı ve sağlık mensupları kendisini hep saygı ve hürmetle yâd edecektir.

Kendisiyle yaptığımız söyleşide Çorum'da sağlık alanında dönüm noktası olarak sayılabilecek olayları sorduğumuzda Tıp Fakültesinin hizmeti yüklenmesi olarak ifade etmiştir.

“Cerrahi branşlarda genel cerrahi, kalp damar cerrahisi ve üroloji, dahili branşlardan ise göğüs hastalıkları ve kardiyoloji lokomotif olmuşlardır. Çevrede yer alan çoğu eski üniversiteden fersah fersah ileri haldeler.”

“Çorum'da siyasilerden ve genel siyasi yaklaşımdan oldukça cesaret kırıcı ve demotive edici geribildirimler aldım. Bazı konularda çok uğraştılar. Hakkımda bin bir türlü ithamlar ve dedikodular çıkarıldı. Bunlar o dönemlerde beni çok üzdü.”

“Başladığının ilk yılında Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinden KATÜ'ye, oradan da bana bir hasta yollamışlardı. Hastada metastatik ileri evre bir tümör mevcuttu. Çok başarılı olarak tümörü rezeke ettik. Bu olayı unutamıyorum. Benim adıma ve Çorum için çok onore edici bir olaydı.”

Geleceğe yönelik beklentisini sorduğumuzda;

“Alanında önde gelen profesörlerin Çorum'a gelerek burada aynen bir meyve ağacının aşılması gibi buraya katkıda bulunmasını sağlamaya çalıştık. Bir süre bu şekilde devam edildi. Güzel sonuçlar da elde edildi. Lakin görüyorum ki doçent olanlarda bir süre sonra başka merkezlere gitme eğilimi var. Böyle devam ederse ve kadroda çözümler olursa tüm strateji çökebilir. Bu noktada afilyasyon çok önemli. Çorum siyaseti bu noktada belirleyici

olacaktır. Eğer kalıcı bir çözüml isteniyorsa siyasilere ve idarecilere çok iş düşüyor. Yeni yönetimlerin tutumları tüm kadroyu etkileyecektir. Umuyorum ki bu olumlu trend devam ettirilir...”

Prof. Dr. Mustafa Paç

1954 yılında Ankara’da doğmuştur. Aslen Tokat’lıdır. 1977 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini, 1983 yılında ise Ankara Üniversitesi Göğüs, Kalp ve Damar Cerrahisi uzmanlık eğitimini tamamlamıştır. Atatürk Üniversitesi’nde 1986 yılında doçent, 1992 yılında profesör ünvanı almıştır. Sonrasında İnönü Üniversitesi ve Adnan Menderes Üniversitesi’nde çalışmıştır. 2003 yılında Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesinde KVC Klinik Şefi olmuştur. 2006-2019 yılları arasında ise aynı merkezin başhekimlik ve yöneticiliğini yürütmüştür. Bu görevlerinin yanı sıra Bakan Danışmanlığı, TUKMOS üyeliği, Ankara Yüksek İhtisas Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. 2019 yılı itibariyle Ankara Yüksek İhtisas Üniversitesi rektörü olarak görev yapmaktadır.

Rize, Erzurum, Gaziantep, Diyarbakır, Denizli, Taşkent (Özbekistan), Aydın ve Çorum’da Kalp Merkezleri Kuruculuğunu başarıyla gerçekleştirmiş ve ülkemize bu alanda önemli katkılarda bulunmuştur. Çorum’da 2012 yılında kurulan kalp merkezinin direktörü olduğu dönemde Çorum’daki KVC hekimleri ve idarecilerin hiçbir talebini reddetmemiş ve eşine zor rastlanacak ölçekte yardımlarla Çorum’da KVC ameliyatlarının başlamasına ön ayak olmuştur. Çorum’daki bir toplantıda söylediği şu sözlerle çoğu Çorumlunun gönlüne birer taht kurmuştur;

“Yıllardır bin bir zorlukla yola çıkıp, eline leblebisini almayı da ihmal etmeden Ankara’ya gelen Çorumlu kalp hastalarına hizmet verdik. Nihayet 2012 yılında artık bu leblebilerin diyetini ödediğimizi ümit ediyorum...”

Sayın Paç’ı bu hizmetleri nedeniyle Çorumlular her daim hatırlayacaktır.

Prof. Dr. Kerim Çağlı

1970 yılında Unna/Almanya’da doğdu. 1994 yılında Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesini, 1999 yılında ise Ankara Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesinde başladığı kalp ve damar cerrahisi ihtisasını bitirdi. 2006 yılında doçentlik ünvanını aldı. 2008-2016 yılları arasında Ankara Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi ve Ankara Numune Hastanesi kalp ve damar cerrahisi klinik şefliği ve direktörlüğü görevinde bulundu. 2012 yılında başladığı Hitit Üniversitesinde profesör ünvanını aldı ve 2016 yılına kadar görev yaptı. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Çağlı kendisini birçok kalp cerrahisi prosedürünün yanı sıra özellikle kalp kapağı tamirleri konusunda kendini geliştirmiş bir bilim insanıdır. Yurtiçi ve yurtdışında bu alanda söz sahibi olan ve kendi geliştirdiği tekniklerle anılan Prof. Dr. Çağlı Çorum ilinde kalp ve damar cerrahisi kliniğinin kurulmasında büyük emek vermiştir. Yeni açılan merkezlerde

nadiren yapılabilen kompleks prosedürler kısa sürede rutin şekilde uygulanır olmuştur. Görev yaptığı süreçte bu ameliyatların yanı sıra birçok bilimsel çalışmada yer almıştır.

Çorum'da kalp cerrahisi ameliyatlarının yapılmaya başladığı ilk yıllarda 7/24 cerrahi ekibe destek olmuş ve az zamanda çok yol almasını sağlamıştır.

Doç. Dr. Yusuf Karavelioğlu

1978 yılında Niksar'da doğdu. 2002 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini (Çapa), 2007 yılında ise Koşuyolu Eğitim ve Araştırma Hastanesindeki Kardiyoloji ihtisasını tamamladı. 2008'de mecburi hizmetle geldiği Çorum Devlet Hastanesinde çalışmaya başladı. 2012 yılında Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı ve 2014 yılında girdiği doçentlik sınavını başarıyla vererek Doçent ünvanını aldı.

Çorum'a geldiği ilk tarihlerde oldukça temel seviyede kardiyoloji hizmeti verilmekteydi. Yıllardır bir şekilde ihtiyaç duyulan fakat kimi nedenlerle hayata geçirilemeyen anjiyografi ünitesine duyulan hayati ihtiyacı anlaması uzun sürmedi. Kendi ifadesiyle;

“Birgün yakın arkadaşımın babasını kalp krizi başlangıcıyla yatırdım. Yattığında yoğun bakımdaki en stabil ve rahat hastaydı. Birkaç saat sonra göğüs ağrısı başladı. Elimizdeki sınırlı imkanlarla trombolitik ilaç tedavisi başladık. Ağrısı ve EKG değişikliği düzeldi. Derken kısa süre sonra tekrar EKG değişikliği gelişti. İkinci kez verilen ilaca kısmi yanıt olması üzerine acil sevk kararı aldık. Samsun'da bir merkezle kendim telefonla görüşerek durumun aciliyetini anlatarak hızla hastayı yola çıkardık. Maalesef hastamız Hancılar'ın olduğu bölgede hayatını kaybetti. Çaresizlik herkes için çok kötüdür, fakat bir doktorun çaresizliği hepsinden kötü...”

Bu olay yıllardır ağır aksak ilerleyen süreci hızlandırmasına vesile oldu. 7 ay gibi bir sürede emsallerinden çok daha hızlı şekilde anjiyografi ve kalp-damar cerrahisi altyapısı tesis edilerek 2012 yılında ilk işlemlere başlandı. Akabinde her geçen yıl yeni alanlarda atılımlara katkıda bulundu. Çevre illerde hatta ülke genelinde çoğu merkezde bulunmayan kardiyak rehabilitasyon, stres EKO, ICE gibi işlemlerin Çorum'da tesisini sağladı.

2019 sonunda profesörlük zamanı gelmesine rağmen halen hergün saat 07:00 civarında hastaneye ilk giren doktor olup, 18:00'den önce nadiren hastaneden çıkmaktadır. İşkoliklik düzeyindeki çalışma temposu Çorum'u kardiyoloji açısından yıllarca öteye taşımıştır.

Kendisine Çorum'daki sağlık hizmetlerinin dönüm noktası sayılabilecek gelişmeyi sorduğumuzda;

“Kesinlikle KVC-Kardiyoloji birimlerinin tesisidir. Ciddi fark yaratmıştır. Bu gelişme bilinenin aksine sadece hasta temelli sevkleri ortadan kaldırmakla kalmamış, Çorum gibi bir taşra kentinde fark yaratacak bir şeylerin yapılabileceğini ispat etmiştir. Bir önyargı kırılmıştır. Burada her işin yapılabileceğine dair ilham vermiştir, ön ayak olmuştur. Birçok farklı branştaki meslektaşım siz bu süreci nasıl hallettiniz diye sorarak fikir alarak kendi alanlarında yeni

atılımlar gerçekleştirdi. Bu nedenlerle bence KVC-Kardiyolojinin kurulması Çorum'un kaderini değiştirdi...)

Op. Dr. Ömer Sobacı

1955 tarihinde Tokat İlinin Niksar ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Niksar ilçesinde tamamladı. 1974 yılında Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girdi ve buradan 1980 yılında mezun oldu. 1981 - 1984 yılları arasında Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Üroloji alanında ihtisasını tamamladı. 1986 yılında mecburi hizmetini yapmak üzere Çorum SSK Hastanesinde göreve başladı. 1989 - 1991 yılları arasında Çorum SSK Hastanesi'nde Başhekim Yardımcılığı görevinde bulundu. 2008 yılına kadar Çorum SSK Hastanesi'nde Üroloji Uzmanı olarak çalıştı. 2008-2014 yılları arasında Çorum Hitit Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Üroloji Uzmanı olarak çalışmaya devam etti. 2015 ile 2017 tarihleri arasında Çorum Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreteri olarak görev yaptı. 25.10.2017 tarihinde Çorum İl Sağlık Müdürü olarak atandı. Çeşitli Sivil Toplum kuruluşlarının (Türk Tabipler Birliği gibi) yönetiminde görev almıştır. Uzun yıllardır Çorum'da görev yapan Uzm. Dr. Ömer SOBACI, 2013 yılında Çorum'da Sağlık Bakanlığınca "Yılın Doktoru" seçilmiştir. Evli ve üç çocuk babasıdır. Alçakgönüllü, samimi ve dürüst karakteriyle hem hastalarının hem de meslektaşlarının saygı duyduğu neşeli bir şahsiyettir. Tıp Fakültesinin afiliasyonu, yeni hastaneye taşınılması gibi hayati süreçlerde vazife almıştır.

Dr. İhsan Demirbaş

1968 yılında Konya İlgın'da doğdu.1993 yılında Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Ağustos 1993'te Çorum Cemilbey sağlık ocağında mecburi hizmetine başladı. 1994 yılındaki askerlik vazifesi sonrasında 1996'da Merkez Gazi sağlık ocağında göreve başladı. 1998-2000 yılları arasında Verem Savaş Dispanserinde hem hekim hem de başhekimlik yaptı. 2000 ile 2012 yılları arasında ise Göğüs Hastalıkları Hastanesinde hekimlik ve başhekim yardımcılığı görevlerinde bulundu. 2012 yılında o dönemde yürürlükte olan Kamu Hastaneleri Birliği bünyesinde idari hizmetler başkanlığına atandı. Bu kurumun tasfiyesi sonrası ise Ocak 2018 yılında Çorum İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri başkanlığına atandı ve hale bu vazifeyi yürütmektedir.

Kendisi Çorum'da görev yapmakta olan en eski idarecilerden olup, Çorum'un sağlık hizmetlerinin gelişiminde önemli katkılara sahiptir. Mütevazı ve beyefendi kişiliğiyle kendisine ulaşan hemen her sorunu etkin şekilde çözen ve süreçleri titizlikle takip eden bir idareci olarak anılmaktadır.

"Göreve başladığım günden itibaren benim nazarımda en radikal dönüm noktası özel hekim muayenehanelerinin kapatılması olmuştur. Bu çok önemli bir adımdı. Bunu kendi babaannemi dahi ücretsiz ameliyat ettirememiş bir hekim olarak söylüyorum..."

"SSK dönemindeki eczane kuyruklarını unutamiyorum. Bu durumun düzeltilmesi de oldukça önemliydi..."

“Tıbbi hizmetler nazarında zannımca ne önemli gelişme kardiyovasküler cerrahinin ve anjiyografinin açılması olmuştur. Bu gelişme Çorum için adeta bir çığır açmıştır...”

Op. Dr. Tahir Mantı

1952 yılında Çorum/Alaca Sincan Köyünde doğdu. 1976 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. 1983-1985 yılları arasında Muş Devlet Hastanesinde başhekimlik ve il sağlık müdürlüğü görevlerinde bulundu. 1985 yılında Aydın’a iş amaçlı gidecekken memleketi olan Çorum’da kalmaya karar verdi ve Çorum Devlet Hastanesinde göreve başladı. 2015 yılına kadar aktif olarak çalıştı ve o yılda yaş haddinden emekli oldu.

Dr. Tahir Mantı halk arasında “gariban babası” ve “Tahir Ağa” lakaplarıyla tanınmaktadır. Hem meslektaşlarının hem de hastalarının sevgisinin bir tezahürü olan bu lakaplar onun babacan ve işinin ehli tutumlarıyla tam olarak örtüşmektedir.

Kendisiyle yaptığımız söyleşiden;

1985 yılında göreve başladığında 13 uzman doktor vardı. İlçeler de boştu. Acilde tam 15 yıl nöbet tuttu. Pratisyen hekimlerin gelmesiyle nöbetten çıktı.

1985 yılında Çorum Devlet Hastanesinde göreve başladığında ekseriyetle mide ülserleri nedeniyle gastrektomi (midenin çıkarılması) ameliyatları yapılmaktaydı. İlaveten açık kolesistektomi (safra kesesi ameliyatı), tiroid bezi cerrahisi, herni (fıtık) ve hemoroid ameliyatları günlük pratiği oluşturmaktaydı. Hastalar o dönemlerde tanı gereçlerinin yetersizliği nedeniyle sıklıkla ileus tablosunda geliyor, acil olarak açılınca ancak tanı konulabiliyordu. En basitinden bir örnek vermek gerekirse ultrasonografi ile birkaç dakikada tanı konulabilen kist hidatik, o dönemlerde sıklıkla perfore olunca hastaneye başvuruyor, çok nadiren de bin bir zorlukla çekilebilen karaciğer sintigrafisi ile tanı alabiliyordu. Ultrasonun kullanıma girmesi adeta bir çığır açtı ve çoğu patoloji hızla tanı alabildi.

Laparoskopinin yaygınlaşması 1995 yıllarında olmuştur. Dr. Mantı bu dönemde yaz tatillerimi İbn-i Sina Hastanesinde staja gidip laparoskopi öğrenmekle geçiriyordu. Çorum’da ilk laparoskopi ise ilginç bir şekilde Bayat ilçesinde yapılmıştır. O dönemde Bayat’da görevli olan Op. Dr. İsmail Özcan kendi imkanlarıyla aldığı laparoskopi teçhizatıyla Çorum ilinden gelen hastaları ameliyat etmekteydi. Daha sonraları İsmail beyle birlikte Çorum’da bu ameliyatları ortaklaşa yaptı. Bunun dışında çok sayıda tiroid cerrahisi yapmış ve bu alanda bilinirliği artmıştır. Kendisinin tiroid hastalıkları cerrahisi alanında bir kitabı bulunmaktadır. Yılda 500-600 ameliyat yapıyordu.

“Tıp Fakültesinin gelmesi genel cerrahi alanında rutin işlerin dışına çıkılmasının önünü açmıştır. Hocaların çok büyük katkısı oldu. ben ve diğer eski cerrahlara ise müthiş bir sıcaklıkla yaklaştılar. Bana çok büyük katkıları oldu, keşke daha uzun çalışabilseydim. Hocalar sayesinde efsanevi ameliyatlardan olan Whipple ameliyatları bugün rutin yapılır hale geldi”

“Bundan 10-15 yıl önce Çorum’da KVC uzmanı olacak ve açık kalp cerrahisi yapacak deseler gülerdim...”

Üniversitenin kurulmasıyla bilimsellik hakim oldu. Kanıta dayalı tıp uygulamalarıyla endikasyonlar yerini buldu ve işin kalitesi arttı. Haliyle vaka sayıları bazı alanlarda azaldı, çünkü çoğu patoloji gereksiz yere ameliyat edilmez oldu.

Uzm. Dr. Fatih Karadağ

1963 yılında Çorum’da dünyaya geldi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesini 1988 yılında bitirdi. Sonrasında Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesinde başladığı enfeksiyon hastalıkları ihtisasını 1996 yılında tamamlayarak Çorum’a geldi ve Uzm. Dr. Kazım Çebi ile birlikte görev yapmaya başladı. 2003 yılında SSK hastanesi ile Devlet hastaneleri birleşince Ahmet Müezzinoğlu, Mesih Türker, Ayhanım Tümtürk ile beraber 5 kişi olarak uzun süre çalıştı. 2015 yılına kadar enfeksiyon hastalıkları uzmanı olarak çalıştıktan sonra Çorum Göğüs Hastalıkları Başhekimliği görevine atandı.

APİ sistemini 1996 yılında Çorum’da kullanıma sokarak bakteri tanılama işlemini daha hızlı ve güvenli yapmaya başladı.

Kendisiyle yaptığımız söyleşiden bazı satırlar;

“Günümüzde otomatize olarak yapılan çoğu işlemi o yıllarda kendimiz manuel olarak yapıyorduk. Şimdikinden çok daha çeşitli sayıda besi yerini temin ettiğimiz malzemeleri kullanarak oluşturuyorduk. Kanlı agar, çikolatamsı agar, EMB, indol gibi besi yerleri biz yaparsak kullanılabilirdi. Bireysel çabalarla güzel işler ortaya konuluyordu. “

Uzm. Dr. Şükrü Tokatlıoğlu

1951 yılında Çorum’da doğdu. 1978 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesini bitirdi. Askerlik görevi sonrası girdiği Göğüs Hastalıkları ihtisasının Heybeliada Göğüs Hastalıkları Hastanesinde 1984 yılında tamamlayarak 1985 yılında Tekirdağ’da mecburi hizmete gitti. 1986’da memleketi Çorum’a döndü. Uzun yıllar Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesinde çalıştı. Bir süre başhekimlik görevinde bulundu. 2013 yılında ise emekli oldu.

Kendisi hakkında soru sordüğümüz hemen her sağlık çalışanının gözlerinin içi gülerek yâd ettiği, sevilen ve bir o kadar da saygı duyulan bir şahsiyettir. Emeklilikten hemen sonra kurduğu Mor Salkım kafe-restoran da açık olduğu dönemde çoğu sağlık çalışanının buluşma noktası olmuştur. Emekli olmasına rağmen halen aktif olarak çiçekçilik ve peyzaj işleriyle uğraşmaktadır.

Yaptığımız söyleşiden;

“Modernizasyon adı altında eski sağlık kurumlarımızın yıkılıp kurumsal tarihin yerle bir edilmesi çok yanlıştır. Eski kadın doğum hastanesinin başlına gelenler içler acısıdır. Benzeri şimdiki dış hastanesi için planlanmaktadır...”

Kendisine Çorum'daki sağlık hizmetleri açısından en çok beğendiği hususları sordüğümüzda; Çorum'un şansına buraya gelen çoğu doktorun kalitesinin yüksek olmasını söylemiştir.

Canını sıkın veya üzen bir olay olarak da Ali Emiroğlu'nun kendi parasıyla 1965 kurduğu kan merkezine adının verilmemesini dile getirmiştir. Benzer şekilde Ahmet Hamoğlu tarafından yaptırılmış olan ve şu an bir devlet okulu olarak kullanılan binanın geçmişi de hüsrarla doludur. Zamanında 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından temeli atılan ve mükemmel bir lokalizasyonu olan binanın türlü olaylar neticesinde inşaat edilme amacından saparak geldiği noktada olmak yerine çok güzel bir sağlık merkezi olabilirdi. Bu olaydan gerçekten üzüntü duyuyorum.

"Üniversitenin ve Tıp Fakültesinin faaliyete geçmesini çevre iller de göz önüne alındığında oldukça geç bulmakla birlikte zamanla hızla topladığını ifade etmeliyim..."

"Şükrü Bey döneminde tüm personel eksiksiz olarak bahçede toplanır ve mıntıka temizliği yapılırdı. Akabinde bahçede beraberce çay içilir, güncel konular konuşulurdu. Gerçekten çok keyifli günlerdi...Osman Koçak-Arşiv Memuru"

Op. Dr. Erol Uysal

1949 yılında Mecitözü'nde dünyaya geldi. Çorum Atatürk Lisesinde ortaöğretimini, Ankara Yıldırım Beyazıt Lisesinde ise liseyi tamamlayarak 1968 yılında mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesini 1975 yılında tamamlayarak Ankara Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesinde üroloji ihtisasına başladı. 1982 yılında ihtisasını bitirerek üç yıl boyunca Yozgat'ta mecburi hizmetini gerçekleştirdi. 1985 yılında memleketi Çorum'a geldi ve emekli olana kadar Çorum Devlet Hastanesinde görev yaptı. Çorum Devlet hastanesinde göreve başladığında Op. Dr. Hasan Dişçekici ile beraber iki kişiydiler. Onlardan da önce ilk ürolog olarak Cevdet Kaya İşeri bulunmaktaydı. Aynı dönemde SSK hastanesine birkaç ay arayla Op. Dr. Ömer Sobacı başladı. Kendisiyle yaptığımız söyleşiden;

Mesleğe başladığı yıllarda en çok uygulanan ameliyat prostat hiperplazisi tedavisinde uygulanan açık prostatektomiyid. Akabinde varikosel, hidrosel, açık böbrek taşı cerrahileri gelmekteydi. Sistoskopik yöntemler o dönemde oldukça kısıtlı şekilde yapılmaktaydı. Mesaneyeye düşmüş taşlar kırılabilir, üreter taşlarına ise basket yöntemi uygulanabiliyordu. Taş böbrekte yer alıyor ise açık cerrahi tek seçenektir. Laparoskopik yöntemler henüz yoktu. Teknolojik gelişmelerle beraber taş nedeniyle açık ameliyat yapmaz olduk. ESWL ve üreteroskop gibi teknikler kapalı olarak taşları tedavi etmemize olanak verdi.

Üreter taşlarında lazer gibi yöntemlerle böbreğe kadarki taşları temizleyebilir hale geldik. Çorum'a ilk ESWL özel teşebbüs ile kuruldu. Ben, Hasan Dişçekici, Ömer Sobacı ve iki radyolog birleşerek kurduk.

1990'lı yılların sonunda açık prostat ameliyatlarını kapalı olarak yapabilmeye imkan veren TUR cihazını almak için çok uğraştık. Başhekim Mehmet Çağlar döneminde TU cihazını alındı.

Eğitim için T¼rkiye Y¼ksek İhtisas Hastanesine giderek eğitim aldım. Eğitimden sonra bir daha açık prostat ameliyatı yapmadım desem yeridir.

Kendisine meslek hayatındaki en ¼nemli tıbbi gelişmeyi sorduğumuzda bize ultrasonun kullanıma girmesini ¼rnek g¼stermiřtir. Bu gelişme ile her şeyin seyri değişti. Eskiden b¼brek kanserinin tanısı için b¼brek anjiosu yapıyorduk. Femoral arterden standart anjio y¼ntemiyle aortaya ilerleyip t¼m¼r¼n artmış vask¼laritesinden dolayı tespitine uğraşıyorduk. Ultrason ile tak diye t¼m¼r g¼r¼lebiliyor artık. Yine benzer şekilde b¼brek kisti, hidronefroz gibi sık g¼r¼len hastalıkların tanısında devrim niteliğinde etkiler yaptı. Yanlış tanılar kalktı. ESWL ve TUR da ¼nemli ¼l¼lerde d¼n¼m noktası oldu.

Op. Dr. Mehmet şanlı

1961 yılında İskilip’de doğdu. İskilip Lisesinden 1979’da mezun oldu. Gazi ¼niversitesinden 1985 yılında mezun oldu ve Ankara Numune Hastanesinde başladığı kadın hastalıkları ve doğum ihtisasını 1991 yılında tamamladı. Hemen sonrasında mecburi hizmetle orum’a geldi ve o zamanlar devlet hastanesine bağlı doğumevinde g¼reve başladı. O g¼nden itibaren s¼rekli devlet hastanesinde g¼rev yapmaya devam etti. orum’da birçok bebeğin doğumunu yaptırdı.

- orum’da sağlık hizmetlerinin gelişimi s¼recinde sizin alanınızda d¼n¼m noktası olan gelişmeler nelerdir?

+ 1990 yıllarında Ultrason, NST cihazı hatta el Doppleri bile yoktu. Beta HCG dahi bakılmıyordu. S¼t¼r materyali olarak sadece katg¼t ve ipek vardı. Başka dikiş yoktu. Ağırlıklı olarak gebe takibi yapılırdı. Buna rağmen ameliyathane çok ilkelidi. Odanın penceresi bile vardı. Klima vs olmadığından ameliyat sırasında cam açıldığı olurdu. Bu olumsuzluklara rağmen birçok jinekolojik ameliyat da yapılıyordu. Kanser vakaları dışında çoğu prosed¼r başarılı olarak tedavi edilirdi. Zamanla altyapısal ve aletsel gelişmeler oldu. Buna rağmen g¼n¼m¼ze doğru ameliyat sayısı giderek azaldı. Bunun çeşitli sosyal ve hukuksal temelli nedenleri mevcut maalesef.

Ultrason, NST ve laboratuvar testlerinin gelmesi orum’da kadın doğumu modern standartlara kavuşturdu. Ciddi anlamda fayda sağladı. ¼niversiteye Prof.Dr. Tayfun G¼ng¼r¼n gelmesiyle kanser ameliyatları da rutine yakın şekilde yapılır oldu. Genç akademisyenlerin g¼reve başlaması da akademik ve klinik anlamda birçok ameliyatın ve tedavinin yapılabilmesine yol açtı.

Doç. Dr. Murat albıyk

1968’de orum’da doğdu. 1984-90 yıllarında Ankara ¼niversitesi Tıp Fak¼ltesini tamamladı. 1990-94 yıllarında İstanbul SSK Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Ortopedi ihtisasını bitirdi ve 1995 yılında Sungurlu Devlet Hastanesinde ilk g¼revine başladı. 1996 yılında orum Devlet Hastanesine geldi. 1998-2000 yılları arasında Ankara Numune Eğitim ve

Araştırma Hastanesine görev yaptı çeşitli araştırmalarda bulundu. 2001’de tekrar Çorum Devlet hastanesine geldi. 2016 yılında Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesinde yardımcı doçent, 2018 yılında ise Doçent oldu.

1997’de vertebra cerrahisi öğrenme amacıyla Hacettepe Üniversitesine gitti. Birkaç aylık eğitim sonrasında döndü ve memleketi Çorum’da daha kompleks vertebra cerrahileri yapılmaya başlandı. Dr. Çalbıyık Çorum ve çevre illerde yenilikçi ve çözümücü yaklaşımıyla takdir görmüş ve yıllardır aktif görev yaparak ortopedik alandaki birçok gelişmeye imza atmıştır.

Kendisiyle olan görüşmemiz sırasında kendisini etkileyen bir olayı sordüğümüzda;

“İnşaatta oyun oynarken asansör boşluğuna düşen ve kompleks vertebra kırığı gelişen bir çocuk hasta vardı. Olaydan bir süre sonrasında ailesi yürüyemeyen sakat çocuğu imkansızlıklar neticesinde alıp eve götürmüştü. Kaymakamın araya girmesiyle olay bana intikal etti. Önce malzemeyi dönemin idaresine bin bir ricayla aldırıldım. İstanbul’dan ikili ilişkilerle ameliyatta kullanılacak ekartör malzemesini otobüsle getirtip, kendim torakotomi yaptım. Vertebrektomi ve bazı ek prosedürlerle başarılı bir operasyondan sonra çocuk yürümeye başladı. Bu olay bazı durumlarda ancak bireysel çabalarla bir şeyler yapılabildiğinin bir göstergesidir”

Uzm. Dr. Derviş Çelik

1951 yılında Kayseri’de doğdu. 1982’de Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. 1992’de Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Anestezi ve Reanimasyon bölümünden ihtisasını aldı. 1992’de Karabük Devlet Hastanesinde çalıştı. 1994 yılından itibaren Çorum Devlet Hastanesinde çalışmaya başladı. Geldiğinde Çorum’da aktif çalışan bir anestezi uzmanı yoktu. 6 yıl tek uzman olarak çalıştı. O dönemde günde yaklaşık 10 ameliyat yapılıyordu. Sıklıkla prostat, tiroid ve safra kesesi ameliyatları yapılıyordu. Doğum ameliyathanesinde ise ağırlıkla teknisyenlerle hizmet verilmekteydi. Yoğun ve yorucu yıllar sonrasında 2008 yılında emekli oldu. Anestezi alanında Çorum’da en uzun süre hizmet veren kişidir.

Kendisine sağlıkta dönüm noktası olarak gördüğü hususları sordüğümüzda;

“Aile hekimliğine geçiş, sosyal sigortaların organizasyonu ve hastanelerin tek çatıda birleştirilmesi Çorum’daki sağlık hizmetlerine büyük katkıda bulundu.”

“Ciddi eleman ve ekipman eksikliği vardı. Ameliyat sonrası derlenmede görev yapan sınırlı sayıdaki hemşire yer yer sıkıntılı durumlarda kalabiliyordu. Bilgi ve eleman eksikliği yüzünden basit hatalar nedeniyle ciddi sonuçlar ortaya çıkabiliyordu.”

Reyhan Çelenk

1966 yılında Amasya’da doğdu. Kars Sağlık Meslek Lisesi sonrası Ankara Yüksek İhtisas Hastanesinden anestezi teknisyenliği kursunu tamamlayarak 1985 yılında Çorum Devlet

Hastanesinde anestezi teknisyeni olarak göreve başladı. O tarihten günümüze kadar aktif olarak ameliyathanede vazife yapmaktadır. Bugüne kadar binlerce hastanın ameliyatında imzası bulunmaktadır. Enerjisi, yaşama sevinci, hanımefendiliği ve meslek aşkı ile meslektaşlarının takdirini kazanmıştır.

“PVC intraketin kullanıma girmesi birçok alanda önemli etkilerde bulundu. 1988 yılında ilk kez kullanmaya başladık. O tarihten önce kaynatılarak sterilize edilen metal iğneleri kullanıyorduk. Hastanın her hareketinde iğne damar duvarını zedeleyerek damarı patlatıyordu. Zaten çoğu zaman doktor olmadan tek başımıza görev yapıyorduk. Bir de damarlar patlayınca büyük sıkıntı yaşanıyordu”

“Osman Durmuş’un bakanlığı döneminde atanan bir başhekim vardı. Onun dönemi kadar kötü bir dönem hatırlamıyorum. Her alanda mobbing hakimdi. Hastaneye gelen mektuplar dahi eşi tarafından okunuyordu. Onun dışında genel olarak ameliyathanede çok sorun yaşanmadı, gelen her yönetim ameliyathanenin genel anlamda başarısı yüksek olduğu için çok karışmadı.”

Uzm. Dr. Ayfer Cerit

1945 yılında Silifke’de doğdu. 1969 yılında İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesini bitirdi. Beyoğlu İlk Yardım (Taksim) Hastanesinde 1973 yılında iç hastalıkları ihtisasını tamamladı. Şef yardımcılığı ve başasistanlık yaptıktan sonra 1981 yılında eşinin memleketi olan Çorum’a geldi ve devlet hastanesinde göreve başladı. 2010 yılında emekli olana kadar Çorum Devlet Hastanesinde çalıştı. Halen Çorum Özel Hastanesinde iç hastalıkları uzmanı olarak görev yapmaktadır. Çorum’da en uzun süre görev yapmış iç hastalıkları uzmanıdır (40 yıl). Mesleğine aşkla sarılan, hastalarıyla bu uzun süre içerisinde sanki birer akraba ilişkisi kuran bir hekimidir. Sayısız hastası çocuklarına onun ismini vermiştir.

Dönüm noktası olarak 2000 yılının başını işaret etmektedir.

“2000’li yılların başında birden ilaçlara erişim, tetkik ve tahlillere hızla ulaşım gibi gelişmeler oldu. Hem hasta hem de doktor için çok iyi oldu. Örneğin bir astım hastasına kriz anında oksijen dışında sadece tek tük ilaç uygulayabilirken, her şey çok daha kolaylaştı. Doktorluk da zevkli ve etkili hale geldi.”

Op. Dr. Mithat Cerit

1944 yılında Çorum’da doğdu. 1970 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini, 1978 yılında Taksim İlk Yardım Hastanesinde genel cerrahi ihtisasını tamamladı. 1981 yılında ise Çorum’a tayin oldu. 2003 yılına kadar Çorum Devlet Hastanesinde çalıştı ve emekli oldu. Görevi sırasında 1992-1996 yılları arasında başhekimlik görevi yaptı. Bu dönemde sağlık müdürlüğü ve tabip odası başkanlığı görevlerinde bulundu.

Koroner yoğun bakım ünitesinin kurulması diyaliz ünitesinin kat ve yatak sayısının arttırılması, dönem şartlarına göre yüksek teknolojik sayılabilecek cerrahi cihazlarının

alınması gibi hizmetleri başhekimlik döneminde gerçekleştirdi. Hem idareciliği hem de hekimliği süresince oldukça yoğun şekilde çalıştı. Çoğu emekli çalışan tarafından dürüstlüğü ve çalışkanlığı nedeniyle Çorum'da iz bırakmış başhekimler arasında gösterilir.

“O dönemlerde ciddi imkansızlıklar vardı. Acile gelen hastaya serumu, serum seti gibi ihtiyaçları reçete edilir, hasta yakını bunları temin eder, ancak o şekilde hastaya tedavisi başlanırdı. Kendi döner sermaye imkanları bu derecede kısıtlıydı. Tanı için de en önemli gerecimiz kendi parmaklarımızdı. Bir cerrahın parmaklarının hassasiyeti sayesinde batın muayenesinde karın içi organların patolojilerini anlayabiliyorduk”

Resim: 1994 yılı, Koroner yoğun bakımın açılışı sırasında çekilen bir fotoğraf. Baştan sona doğru; Selvigül Özer Korkmaz, Dr. Mithat Cerit, dönemin valisi Mustafa Yıldırım, Yücel Darlık.

Uzm. Dr. Vahit Demiran

1955 yılında Çorum'da doğdu. 1978 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini, 1983 yılında ise SSK Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Dahiliye ihtisasını bitirdi. İzmir Aliğa SSK Hastanesinde 1987 yılında mecburi hizmetini tamamlayarak 1987 yılında Çorum SSK Hastanesinde göreve başladı. 1989-1996 yılları arasında SSK Hastanesi Başhekimliği, 2001-2003 yılında Devlet Hastanesi Başhekimliği, 2003-2007 yılları arasında da Göğüs Hastalıkları Hastanesi Başhekimliği görevlerinde bulunarak 2007 yılında emekli oldu. Emeklilik sonrasında Özel Sağlık Diyaliz Merkezini kurdu. 2014 yılında bir siyasi partinin il başkanlığını yürüttü.

Görev sürecinde 1996 yılında SSK ek hizmet binasının ve SSK Merkez Dispanserinin kuruluşlarını gerçekleştirdi. Halen bir karşılık gözetmeksizin bilgisine başvuran dahili

hastalarla ilgilenmekte ve hemodiyaliz merkezini idare etmektedir. Çorum halkınca çalışkanlığı, azmi ve babacanlığı ile tanınır.

Op. Dr. Mehmet Çağlar

1944 yılında Osmancık Berkköyünde doğdu. 1970 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini, 1978 yılında ise GATA'da Genel Cerrahi uzmanlığını tamamladı. 1983 yılına kadar Çorlu Askeri Hastanesinde, 1985 yılına kadar Samsun Askeri Hastanesinde çalıştı. 1985 yılında Çorum Devlet Hastanesinde çalışmaya başladı. 1986 yılında başhekim oldu. 1992 yılına kadar bu görevi sürdürdü. 1992 yılında emekli olarak Özel Çağlar Polikliniğini kurdu. 15 yıl boyunca burada hizmet vermeye devam etti. Bu süreçte 2001-2003 yılları arasında SSK hastanesine başhekim olarak atandı. 2009 yılında ise tekrar emekliliğe geri döndü.

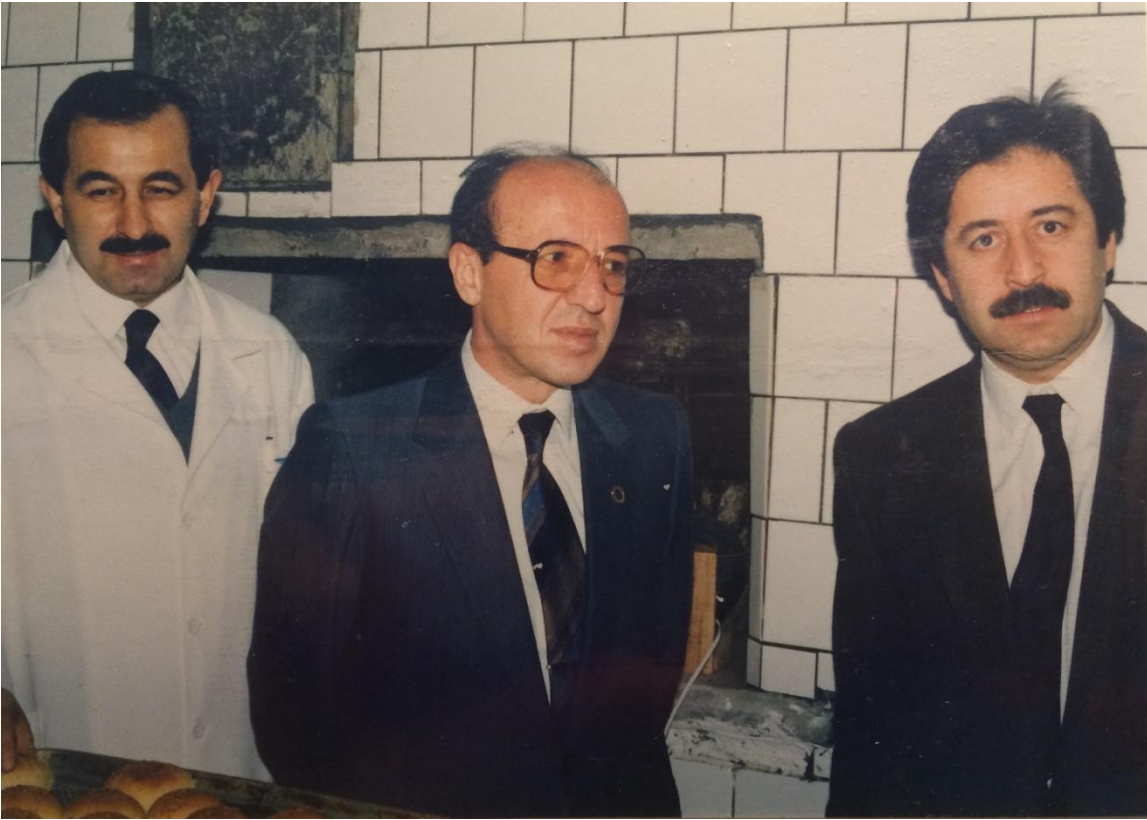
Başhekimliği sırasında Devlet Hastanesinde acil, cerrahi ve ilk kardiyoloji yoğun bakımlarını açılışını yaptı. Çalışanların çocuklarına yönelik kreş hizmetine başlandı. Çorum'da ilk defa fizik tedavi kliniğini tesis etti. Ürolojide bugün rutin şekilde yapılan TUR ameliyatlarının yapılabilmesi amacıyla hastaneye TUR cihazının alınmasını sağladı. Hastanenin o döneme kadar dışarıdan temin ettiği ekmekler, Çağlar döneminde hastane bünyesinde üretilmeye başladı. Yine ilk beyin cerrahisi bu dönemde Çorum'da göreve başladı. 1987 yılında B-Bloğun açılışı yapıldı. Doğumevinin olduğu D-Blok hizmete girdi.

Yaklaşık 40 yıllık süredir Çorum'da sağlıkla iç içe olan Çağlar, bu süreçteki en büyük sağlık atılımının üniversite hastanesinin kurulması olduğunu ifade etmiştir. Bu süreçten sonra hastaların Ankara'ya ihtiyacı kalmadığının altını çizmiştir.

Resim: Dr. Mehmet Çağlar'ın başhekimliği sırasında gerçekleşen bir yoğun bakımın açılış töreni

Resim: Dr. Mehmet Çağlar, Vali Şevket Ekici ve İl Sağlık Müdürü Dr. Ünver Yıldız hastane bünyesinde hizmete giren fırının açılış töreninde iken çekilmiş bir fotoğraf.

Resim: Eski Devlet Hastanesi C-Blok 8. Kat koroner yoğun bakım olmadan önce konferans salonu olarak hizmet vermekteydi. Bu dönemde çekilmiş olan bu fotoğrafta ön sırada Dr. Ünver Yıldız, rahmetli belediye başkanı Dr. Turhan Kılıçcıoğlu, Vali Şevket Ekici ve Dr. Mehmet Çağlar görülmektedir.

Kelime Özsen

1974 yılında Alaca'da doğdu. 1994 yılında birincilikle bitirdiği Hemşirelik Bölümünden sonra Çorum Devlet Hastanesinde göreve başladı. 2000 yılında Kalp ve Damar Cerrahisi servisinde görev yapmaya başladı. 2006 yılından itibaren KVC servisi sorumlu hemşireliği görevini yapmaktadır. Hastanede bulunduğu serviste en uzun süre çalışan hemşirelerden birisidir. Kliniğin ilk kurulduğu yıllardan günümüze kadar tüm klinik gelişim sürecinde aktif rol oynamış ve inisiyatif almıştır. Halen KVC servisi sorumlu hemşiresi olarak çalışmaktadır. Çorum ilinde kardiyovasküler cerrahi geçiren hastaların çoğunda emeği bulunmaktadır.

Kaynaklar

1- Bireysel Görüşmeler (Yukarıda yer alan isimlerden hayatta olanlar, Yadigar Selim, Selvigül Özer Korkmaz)

2- Çorum Tarihi, 5. Hitit Festivali Komitesi, 2015

3- İki Dünya Savaşı arasında Çorum'da iz bırakanlar, Tuğba Gülen, 2015

7- GÜNCEL PERSONEL, ALTYAPI VE TEKNİK ENVANTER BİLGİSİ

1- 2018 YILI SONU İTİBARIYLA AKTİF PERSONEL SAYILARI

Kamuda yer alan sağlık çalışanlarına ait tablo

	Sağlık Müd.	HÜÇEOEAH	GHH	Sungurlu	Osmancık	İskilip	Alaca	Bayat	Mecitözü	Kargı	ADSM	TOPLAM
Tıp Fakültesi	-	140	-	-	-	-	-	-	-	-	-	140
Uzman hekim	2	111	11	11	10	7	9	3	4	3	-	178
Pratisyen hekim	8	31	5	5	14	14	14	8	8	8	-	119
Diş hekimisi	3	1	-	-	5	4	4	-	1	2	43	68
Eczacı	4	10	2	2	2	1	2	1	-	1	-	26
Hemşire	26	559	87	87	78	71	60	38	17	24	12	1059
Ebe	20	144	5	11	14	14	9	8	8	3	1	237
Sağlık memuru	76	284	40	56	56	38	34	26	24	22	23	679
Diğer	171	294	49	52	39	32	20	14	8	10	22	711
TOPLAM	310	1574	199	241	218	181	152	98	70	73	101	3217
Sürekli işçi (Taşeron) Genel Toplam:1376	16	737	93	114	92	65	66	21	18	15	53	1290
GENEL TOPLAM	326	2311	292	355	310	246	218	119	88	88	154	4507

Özel Sektördeki sağlık çalışanlarına ait tablo

Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan	Diş Hekimi	Eczacı	Ebe ve Hemşire	Diğer Sağlık Personeli	Diğer Personel	Toplam
63	16	-	48	158	211	244	276	1016

2- SAĞLIK KURULUŞLARI

A) Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları

2018 yılı itibariyle Çorum il sınırları içerisinde 14 Toplum Sağlığı Merkezi, 75 Aile Sağlığı Merkezi, 5 İlçe entegre hastanesi, 2 KETEM, 1 Verem Savaş Birimi, 1 Üreme Sağlığı Eğitim Merkezi, 72 Sağlık Evi ve 2 Sağlıklı Yaşam Merkezi bulunmaktadır.

B) İkinci/Üçüncü Basamak Sağlık Kuruluşları

7 Devlet Hastanesi, 1 Dal Hastanesi, 1 Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1 Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve 2 Özel Hastane bulunmaktadır.

C) Diğer Sağlık Kuruluşları

1 Komuta Merkezi, 27 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu, 1 Toplum Ruh Sağlığı Merkezi, 1 Halk Sağlığı Merkezi, 1 AMATEM ve 1 ÇİM bulunmaktadır.

D) Çorum'da yer alan hastaneler ve rolleri

Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi - A1- Yapım Tarihi: 15/08/2017

Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi - A2 Dal hastanesi- Yapım Tarihi: 15/09/2008

Sungurlu Devlet Hastanesi – C- Yapım Tarihi:05/06/2009

Osmancık Devlet Hastanesi – C - Yapım Tarihi:03/03/2014

İskilip Atif Hoca Devlet Hastanesi – C - Yapım Tarihi:01/01/1972

Alaca Devlet Hastanesi – C – Yapım Tarihi: 19/03/2014

Bayat Devlet Hastanesi – C – Yapım Tarihi: 01/01/1992

Mecitözü İlçe Devlet Hastanesi – E1 – Yapım Tarihi: 01/01/2003

Kargı Ahmet Hamdi Akpınar İlçe Devlet Hastanesi – E1 – Yapım Tarihi: 05/10/2015

Ortaköy İlçe Devlet Hastanesi – E2 -

Dodurga İlçe Devlet Hastanesi – E3

Boğazkale İlçe Devlet Hastanesi – E3

Oğuzlar İlçe Devlet Hastanesi – E3

Uğurludağ İlçe Devlet Hastanesi – E3

Çorum Özel Hastanesi – Özel

Elitpark Hastanesi – Özel

3- YATAK SAYILARI

12820 m² yüzölçümüne sahip Çorum ilinin 2017 nüfusu 528422 kişidir.

Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10bin Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı
16	1687	31,9	1235	243

Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi – 750 yataklı

Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi– 159 yataklı

Sungurlu Devlet Hastanesi – 120 yataklı

Osmancık Devlet Hastanesi – 100 yataklı

İskilip Atıf Hoca Devlet Hastanesi – 100 yataklı

Alaca Devlet Hastanesi – 75 yataklı

Bayat Devlet Hastanesi – 34 yataklı

Mecitözü İlçe Devlet Hastanesi – 25 yataklı

Kargı Ahmet Hamdi Akpınar İlçe Devlet Hastanesi – 25 yataklı

Ortaköy İlçe Devlet Hastanesi – 5 yataklı

Dodurga İlçe Devlet Hastanesi – 5 yataklı

Boğazkale İlçe Devlet Hastanesi – 5 yataklı

Oğuzlar İlçe Devlet Hastanesi – 5 yataklı

Uğurludağ İlçe Devlet Hastanesi – 5 yataklı

4- YOĞUN BAKIM HİZMETLERİ, 2018

ERİŞKİN:

Hastane Adı	Birinci Seviye		İkinci Seviye		Üçüncü Seviye		Toplam Yatak (Mevcut/Planlanan)	Ventilatör Sayısı
	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)		
Sağlık Bakanlığı	59/61	68	31/40	98,6	39/39	93,3	129/140	58
Özel	10/10	100	25/25	145,7	26/31	67,5	61/66	33
TOPLAM	69/71	84	56/65	122,2	61/70	80,4	190/206	91

ÇOCUK:

Hastane Adı	Birinci Seviye		İkinci Seviye		Üçüncü Seviye		Toplam Yatak (Mevcut/Planlanan)	Ventilatör Sayısı
	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)		
Sağlık Bakanlığı			12/12	43,5	-	-	12/12	4
Özel	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM			12/12	43,5	-	-	12/12	4

YENİDOĞAN:

Hastane Adı	Birinci Seviye		İkinci Seviye		Üçüncü Seviye		Toplam Yatak (Mevcut/Planlanan)	Ventilatör Sayısı
	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)	Yatak Sayısı Mevcut/ Planlanan	YDO (%)		
Sağlık Bakanlığı	15/19	31	13/13	90,6	0/5	-	28/37	7
Özel	-	-	13/13	22,4	-	-	13/13	5
TOPLAM	15/19	31	26/26	56,5	0/5	-	41/50	12

5- HEKİM BAŞINA DÜŞEN HASTA SAYISI

A)Uzman Hekime Düşen Nüfus

2000 yılının başlarından itibaren uzman hekim sayısı 3,1 kat artmıştır.

Çorum Sağlık Bakanlığı: 1067

Türkiye Sağlık Bakanlığı: 2058

Çorum Tüm Sektör: 1348

Türkiye Tüm Sektör: 1028

B) Pratisyen Hekime Düşen Nüfus

2000 yılının başlarından itibaren uzman hekim sayısı 1,6 kat artmıştır.

Çorum Sağlık Bakanlığı: 1602

Türkiye Sağlık Bakanlığı: 2159

Çorum Tüm Sektör: 1528

Türkiye Tüm Sektör: 1911

C) Diş Hekimine Düşen Nüfus

Özel hastanede çalışan diş hekimi olmayıp toplam 48 diş hekimi özel sektörde çalışmaktadır.

2000 yılının başlarından itibaren uzman hekim sayısı 4 kat artmıştır.

Çorum Sağlık Bakanlığı: 7340

Türkiye Sağlık Bakanlığı: 9068

Çorum Tüm Sektör: 4404

Türkiye Tüm Sektör: 3415

D) Ebe-Hemşire Başına Düşen Nüfus

2000 yılının başlarından itibaren uzman hekim sayısı 3,8 kat artmıştır.

Çorum Sağlık Bakanlığı: 323

Türkiye Sağlık Bakanlığı: 527

Çorum Tüm Sektör: 286

Türkiye Tüm Sektör: 362

6- GÖRÜNTÜLEME HİZMETLERİ, 2018

Cihaz sayıları:

	BT	MR	EEG	EMG	KEMİK DANS.	MAMOGR.	EKO	USG	SİNTİGRAFI
SAĞLIK BAKANLIĞI	6	2*	6	5	7	4	15	57	1
ÖZEL	2	2	2	2	2	2	2	13	0
TOPLAM	8	4	8	7	9	6	17	70	1

*: hizmet alımı

Kaynaklar

1- Çorum İl Sağlık Müdürlüğü Kayıtları

8- YORUM

Hititler Döneminde sadece yönetici kişilerin sahip olduğu gelişmiş sağlık hizmetleri hakkı günümüzde her bireyin eşitçe faydalanabildiği, etkin, güncel ve bilimsel standartlara kavuştuğu görülmektedir. Tarihsel süreçte bu gelişim incelendiğinde Cumhuriyet dönemindeki ani ivmelenme direkt olarak göze çarpmaktadır. Sağlık hizmetlerinin merkezi olarak ülke çapında bir program kapsamında belli ölçülere yükseltildiği Cumhuriyet dönemi dışında Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesinin kurularak Sağlık Bakanlığı ile ortak kullanım protokolü imzalamasının ikinci bir atılıma neden olduğu göze çarpmaktadır. İçerisinde profesörlerin de bulunduğu birçok öğretim üyesinin Çorum'a gelmesi, sağlık alanında verilen hizmetler açısından Çorum'u bir taşra seviyesinden çıkarıp, bazı başlıklarda ülkedeki belli başlı merkezlerin de ötesinde sağlık hizmetlerinin verildiği bir noktaya yükseltmiştir.

Geleceğe dair yazarlar olarak en büyük temennimiz bu atılım süreçlerinin devam etmesidir. Bu bağlamda sağlık hizmetlerinin planlayıcıları ve idarecilerine büyük görevlerin düştüğü ortadadır. Özellikle kurulması planlanan Sağlık Kampüsü ve Üniversite Hastanesinin sağlık alanında Çorum tarihinde üçüncü bir atılıma neden olacağı kanaatindeyiz.

Diğer temennilerimiz ise sağlık alanındaki kayıtların yetersizliği ve geçmişte yapılan bazı sağlık hizmetlerinin devam ettirilememesi konularında bazı iyileştirmelerin yapılmasıdır. Bu araştırma sürecinde en çok bu duruma şaşırıldığımızı ifade etmeliyiz. Örnek vermek gerekirse kuruluşundan itibaren henüz 10 yıl dahi geçmemiş bir hizmet biriminin hakkında hiçbir yazılı belgenin olmaması, işleyişin yönergeler ve yönetmelikler olmadan kulaktan kulağa yöntemiyle kontrol edilmesi gelecek adına kaygı vericidir.

Son olarak zaman zaman yaşanan hekim ve yardımcı sağlık personeli eksikliklerinin kalıcı olarak düzeltilmesi için Çorum, sağlıkçılar için bir cazibe merkezi haline getirilmelidir. Ancak bu şekilde yetişmiş personelin Çorum'dan kaçmasının önüne geçilerek bilgi ve tecrübe birikimlerinden etkin olarak istifade edilebilir.